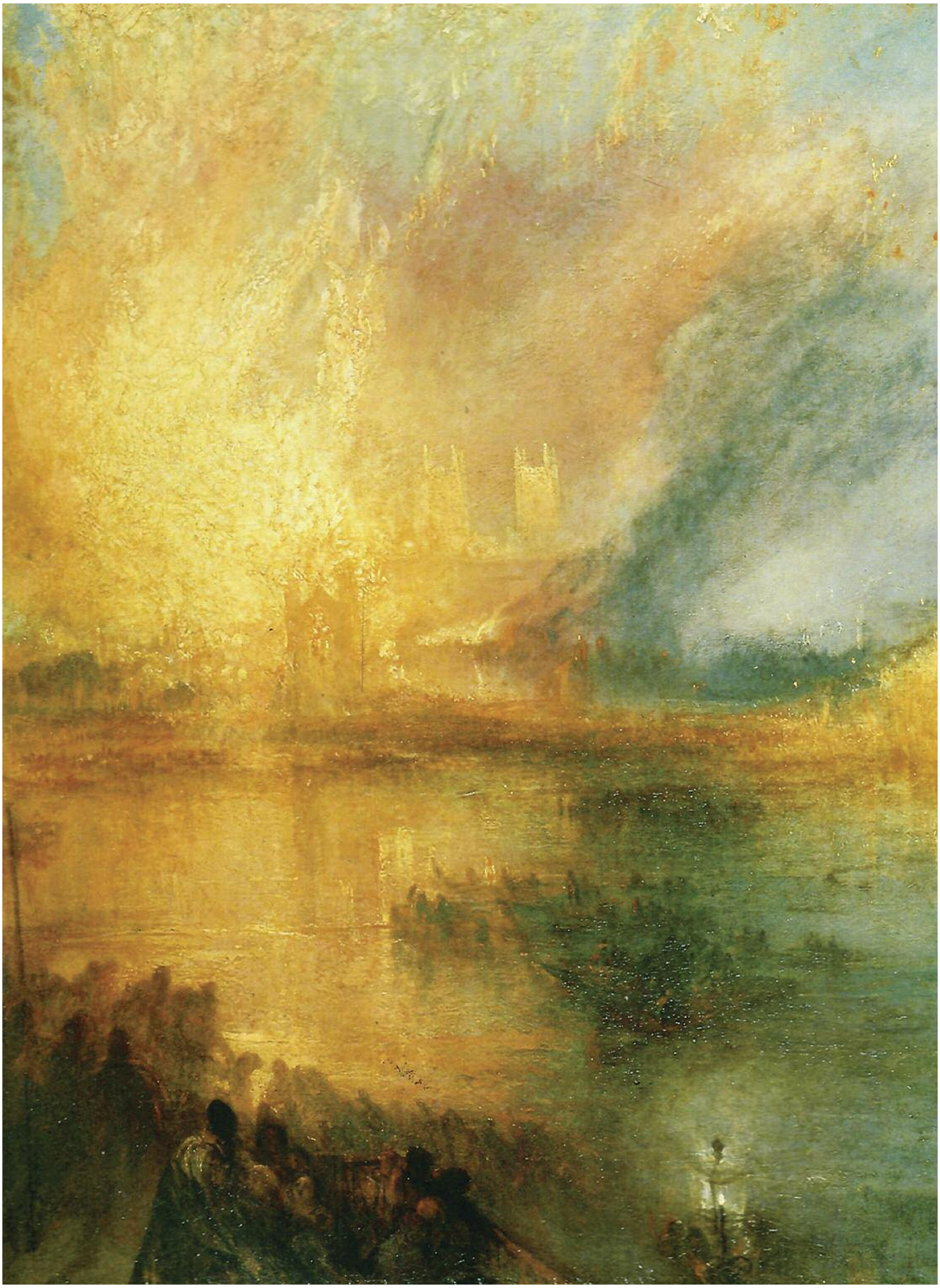
ARGEȘ

Revistă de cultură fondată în 1966 ● *Serie nouă*

■ Anul XX (LV) ■ Nr. 1 (451) ■ Ianuarie 2020 ■ 4 lei ■

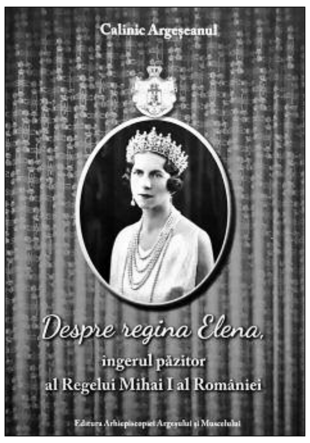
Editori:
Consiliul Local Pitești
Primăria Municipiului Pitești
Centrul Cultural Pitești

Apare sub egida Uniunii Scriitorilor din România

J.M.W. TURNER - Distrugerea Casei Lorzilor, 1835 (detaliu)

Carte nouă

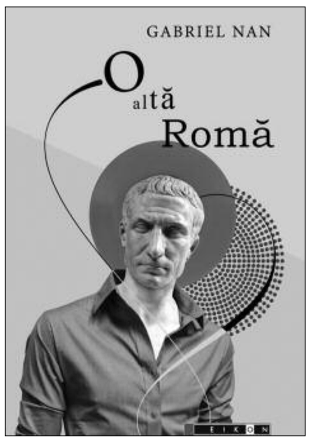
CALINIC ARGEȘEANUL - Despre regina Elena, îngerul păzitor al Regelui Mihai I al României
(Editura Arhiepiscopiei Argeșului și Muscelului, Curtea de Argeș, 2019)

La sfârșitul anului abia încheiat, Înalt Prea Sfințitul Calinic Argeșeanul a publicat o importantă carte, în condiții grafice de lux: *Despre regina Elena, îngerul păzitor al Regelui Mihai I al României* (Editura Arhiepiscopiei Argeșului și Muscelului, Curtea de Argeș, 2019). Cartea este în fond o monografie/album despre viața Reginei Elena, dar și despre familia regală în general.

Trebuie știut că Elena s-a născut la 3 mai 1896 ca fiică a Regelui Constantin I al Greciei și a Reginei Sofia, principesă a Prusiei. A fost soră a Regelui George al II-lea, a Regilor Alexandru și Pavlos ai Greciei, strănepoată a Reginei Victoria a Marii Britanii și stră-strănepoată a Țarului Nicolae I al Rusiei.

Arhiepiscopul Calinic mai pune astfel o cărămidă la consolidarea memoriei Casei Regale a României, de data aceasta spirituală, după ce s-a ocupat personal de construirea Necropolei regale de la Curtea de Argeș și de înmormântarea reginei Ana, a regelui Mihai I și de reînmormântarea regelui Carol al II-lea și a reginei Elena. Lucrarea, beneficiind și de o mare bogăție de ilustrații, este foarte importantă prin unicitatea ei, despre regina Elena știindu-se puțin până acum la noi, deși ea a avut un rol foarte important în perioada cea mai grea și mai delicată a regalității din România, evlavia și înțelepciunea ei fiind mană cerească pentru regele minor, apoi pentru familia exilată în Elveția unde regina-mamă a murit la 28 noiembrie 1982. Cartea este una documentară, cuprinzând numeroase acte din epocă și extrase prețioase din presa vremii de la noi și din Europa. Cuvântul înainte al lucrării este semnat de Victor Opaschi, secretarul de stat pentru Culte. **(DAD)**

Semnal de carte

Gabriel Nan, „O nouă Romă”, Editura Eikon

Cu ani în urmă, l-am publicat pe Gabriel Nan, fără ezitare, în revista *Argeș*. Am trăit bucuria rară de a întâlni un poet născut, iară nu făcut. Erau poeme mistice, care anunțau un poet apropiat stirpei misticului Daniel Turcea. În cartea sa, „O altă Romă”, în curs de apariție avem un Gabriel Nan și mai stăpân pe uneltele sale, mai divers și împlinind ceea ce este cel mai greu pentru un poet: cultivarea lăuntrică a emoției până devine cuvânt și rudă a Logosului Divin, bun de trimis în lume pentru a zidi. **(AUREL SIBICEANU)**

Un poem de Gabriel Nan

O altă Romă

Va trebui să construim o alta Romă.
Cele șapte coline sunt șapte balauri de nisip pe plajă.
Azi Roma își plătește singură impozitele.
A pierdut cornul fioros
și-a sfâșiat propriul veșmânt pentru bandajarea barbarilor.

Roma trăiește moartă fiind.

Cezar în colivie de aur și-a uitat copilăria.
Avem nevoie de-o Romă
pentru care să scoatem din nou sabia.

Roma e azi o pisică ce se gudură pe lângă icoane
o baltă de noroi unde cândva s-a oglindit.

Vrem să vedem în piață
barbarii legați cum mor de sete.
Bulevardele Romei spălate cu apă sfințită
miros a vopsea.

Vrem o Romă de tip american, cu cercei arabi!
O Romă cu lună în formă de cruce darwiniană
un Cezar în cămașă
care să vină cu fiul nou-născut la Senat.

V-a trebui să construim altă Romă.
Morții ei nu mai nasc icoane făcătoare de minuni.

Roma are nevoie de-o transfuzie de sânge.
Toți locuitorii ei ascund un pumnal pentru Cezar.
Vrem ca eroii să-și bea cucuta în public
iar Cezar să abdice dacă moare un elefant.
Vrem să vedem cum defilează Caligula în lanțuri!

Vrem o Romă să ne biciuiască
și la care să revenim supuși!
Avem nevoie de-o mamă!

Avem nevoie de-o Romă cu plajă la mare
și-un Cezar programabil care să vorbească engleză.

Vom construi alta Romă!
Una cu aripi de vultur zâmbind
unde sclavii au vacanță.
O Romă portavion pe care s-o putem muta
din Las Vegas în Siberia.
Vrem un Nero depresiv, care ne spală picioarele.

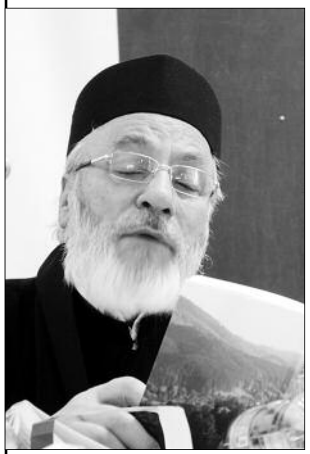
Avem nevoie sa construim o Romă
unde fiii noștri să devină ucenicii lui Cezar
o Romă unde toți suntem Cezar.

Avem nevoie de-o Romă de bronz
cu paratrăsnet de oase.
Cel care nu-și cunoaște mama să-și îmbrățișeze Roma.
Iubitorii de artă
iubitorii de moarte
amanții puterii frustrați, să meargă la Roma!

Am să dau foc Romei cu cei șapte dragoni de nisip
și-am să construiesc o Romă nouă în piept.

Totul e Roma și Roma pulsează în toți.

Calinic Argeșeanul

Din frumusețea lumii văzute

Pentru a nu îngădui ca veninoasele laude să-ți otrăvească firea, este folositor să-ți astupi urechile. Mare neputință ne cuprinde atunci când dorim să fim lăudați. Se duce de râpă toată osteneala noastră! Trufia noastră, uneori, întrece orice măsură, devenind insuportabilă celor din jur și chiar nouă înșine; această acritură mai rea ca lepra.

Greu este să rămâi în sfera liniștită a modestiei și bunei cuviințe! De câte ori nu ajungem bătaia de joc a celor înțelepți, obiect de admirație al naivilor, idoli lingușiți și robi ai propriilor noastre dorințe de a fi ridicați în slăvi?!...

De ce este păcatul invidiei mai mare decât multe altele? Pentru că invidiosul nu recunoaște darurile celui de lângă el. Îi neagă talentul, veleitățile, priceperea, inteligența, noblețea și orice calități ar avea. Prin aceasta, nu lovește în om, ci în Dumnezeu-Creatorul Însuși, care este dătătorul darurilor noastre, ale tuturor...

Mare bucurie cuprinde inima noastră când aflăm cine ne-a făcut pe noi, în frumusețea acestei lumi văzute! Avem adeverirea biblică, mărturia sacră a originii noastre divine, mărturie care ne limpezește mintea și ne încurajează inima spre chemarea de a ne trezi din gândirea stufoasă și de a încerca să umblăm în Legea și poruncile Domnului Dumnezeu care ne-a creat.

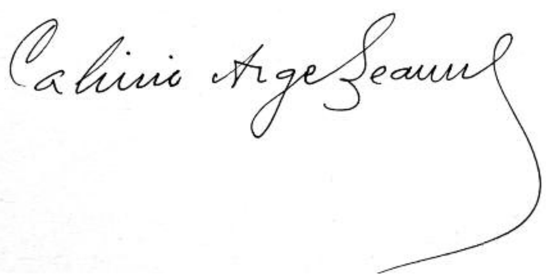
Să nu uităm niciodată, în viața noastră, că Iubirea nu poate trăi fără a fi susținută de rugăciune către Dumnezeul Iubirii. Rugăciunea este ca apa și lumina; ține în viață iubirea de Dumnezeu și de oameni. Știm și noi, românii, din veacurile intrate în veșnicie, că nemurirea unui neam se măsoară cu sufletul.

Degeaba îi spui săracului: ești cu Dumnezeu și orfanului îi spui: tu ai un dat în cer! Dar dacă ajuți săracului să poată trăi și el ca un om, atunci îi arăți pe Dumnezeu. Și, dacă îl crești pe orfan ca pe propriul tău copil, atunci îl faci să cunoască pe Tatăl din ceruri.

Anevoios lucru este să te birui pe tine însuți; mai ales într-o lume unde oamenii se calcă unii pe alții în picioare și mare îți este mirarea când întâlnești pe cărările vieții ființe de o mare finețe sufletească. Parcă nici n-ar fi din lumea aceasta. Îți vine mereu să spui cu inima deplin bucuroasă: Iată că am mai găsit un om!

Să pășești în natură ca prin grădina lui Dumnezeu! Să te bucuri de cântec, de flori, de lumină, de soare, de lucrul mâinilor lui Dumnezeu: în noi, în lume și în Cer! De aici, de pe pământ! Dacă nu o facem aici, nu vom găsi nimic în cer.

Mai ales azi se tipărește foarte mult, enorm, aș putea spune, iar cu cititul rămânem poate undeva la un nivel foarte scăzut. Bucuria lecturii, totuși, vine din dragostea și dorul de a ști. Doar cei suficient convinși că, dragă Doamne, ar ști totul, nu consideră că ar trebui să citească spornic marile cărți ale omenirii de cultură generală și tot ceea ce zidește, bineînțeles!

Gheorghe Grigurcu

„Inconștiența libertății efective”

■ A. E.: „Impasul recepției estetice, colega, chiar așa. Oricît elan, resemnare, reverie, speranță afli, sub acolada empatiei, într-un text, acest text îți aparține fără a-ți aparține. Cum o imagine în oglindă. Palinodia speculară a textului în cauză”.

■ Existență. De unele lucruri îți dai seama, din păcate, prea tîrziu, de alte lucruri îți dai seama, din păcate, prea timpuriu.

■ „Dar o accentuare atît de puternică a moralității, dincolo de marginile științei, dincolo de piedicile dizolvante ale cunoașterii, nu înseamnă și ea, la rîndul ei, o simplificare, o bagatelizare morală a lumii și a sufletului, și deci o tendință de sprijinire a răului în ceea ce e nepermis și imposibil moralicește?” (Thomas Mann).

■ Un vis prudent precum o delicată subliniere a realului.

■ A. E.: „Valéry, uneori rău de gură: «O experiență rea face mai mult decît un sfat bun»”.

■ „Loiali pînă la moarte! Doi cățeluși de-o șchioapă s-au luptat eroic cu o cobră care se furișase în curtea casei din orașul filipinez Kidapawan. Șorecarii Moxie și Milley s-au luptat fără frică pentru a-l apăra pe Skye, bebelușul de un an, cînd au simțit că reptila se apropia amenințător. Milley, de patru ani a murit din cauza mușcăturilor, iar Moxie, de un an, a rămas fără vedere din cauza veninului. Cobra a murit în urma mușcăturilor” (**Click**, 2019).

■ O minimă bucurie pe neașteptate ivită între atîtea tribulații, aidoma unei lumînări a cărei flacără trebuie s-o aperi cu mîna pentru a nu se stinge la suflarea vîntului.

■ Infinitul injectat periodic segmentelor finitului spre a le face suportabile.

■ „De la răstignire, lumea știe că nu durerea sau bucuria sunt hotărîtoare, pentru suferința sau fericirea noastră, ci atitudinea pe care personalitatea noastră spirituală o păstrează în fața lor. Astfel durerea însăși poate deveni izvor de nesfîrșită bucurie, dacă ea îndeplinește un rost și își capătă un sens în îndreptarea noastră înspre mîntuire. Această înaltă semnificație morală a durerii, creștinismul a găsit-o; ea stă în acțiunea purificatoare asupra sufletului. Askeză. Suferința nu poate fi pedeapsa trimisă nouă de Dumnezeu întru ispășirea păcatelor, ci tovarăș iubit și fericitor prin care sufletele noastre se desprind din contingentele concretului, înălțîndu-se în stările fericite ale libertății adevărate” (Nae Ionescu).

■ Durerea nu e în sine umilință, o binefăcătoare umilință în fața divinului?

■ Insațiabil de ceea ce poți face, insațiabil de ceea ce n-ai putea face.

■ Uluitoarea comunicare între exemplarele sale ale regnului vegetal. La tăierea sau doar rănirea unui arbore, ceilalți arbori din preajmă reacționează sporindu-și volumul trunchiului spre a deveni mai viguroși.

■ Budism. În orizontul eternității, viața omenească n-are o mai mare durată decît o clipire de ochi a lui Buddha.

■ Senectute. Am simțămîntul că, interpretîndu-mi rolul, sunt singurul meu spectator. A. E.: „Dar mai demult nu era așa?” Acum nu-mi mai pasă dacă sala e goală.

■ „Autotrofii sunt oamenii care au renunțat la orice tip de hrană și apă pentru a se alimenta doar cu energie solară. Pentru prima dată cercetătorii s-au confruntat cu acest tip de oameni cu cîteva decenii în urmă. La început autotrofii se regăseau cu precădere în India, apoi au apărut pe toate meridianele globului, acum existînd în toată lumea peste 3.000 de autotrofi. Secretul constă în ideea că organismele pot fi capabile să transforme energia solară în hrană, prin fotosinteză. Modul de viață al autotrofilor îi lasă pe oamenii de știință uluiți, nereușind a explica acest fenomen. Unul dintre aspectele pe care nu-l înțeleg este prezența unei cantități suficiente de vitamina B12 - vitamină absolut necesară organismului uman – în corpul autotrofilor, deși aceasta se regăsește doar în hrana de origine animală” (**Focul vieții**, 2019).

■ Senectutea ea însăși e o terapeutică morală, care însă, din păcate, eșuează nu o dată.

■ Grila reificantă prin care suntem tentați a trece adesea, atît de omenește, experiențele spiritului. Spiritul se bizuie încă pe materie, pe concretețea parentală a acesteia.

■ Actul acut compensator la care poate ajunge o năzuință nesigură pe sine. Demonia clocotului său neputincios.

■ Vis cumplit doar prin faptul că există ca vis.

■ Zile sterpe în care Neantul scîrțîie cum o mașinărie veche, neunsă.

■ „Autorul unei cărți trebuie să se afle în cartea lui ca poliția într-un oraș; pretutindeni și nicăieri” (E. și J. de Goncourt).

■ „S-a reluat, la teatru, piesa mea **Amedeu**. Nu multă lume. Oare nu mai plac? La telefon, cînd mi se cere numele, îl spun cu claritate telefonistei. E îngrozitor cînd îmi cere să-l silabisesc. Înainte, nu-i mult de atunci, nu-i deloc mult, sunt doar doi ani, telefonista răspundea: «Ca scriitorul?» «Da», răspundeam la rîndul meu. Sau cîteodată: «Da, sunt chiar eu»” (Eugène Ionesco).

■ Moment negru. Senectutea e o vîrstă ce te singularizează. Cum să rămîi, cum să nu rămîi tu însuți? Nemaiavînd alegere, te concentrezi asupră-i cu un amestec de satisfacție și lehamite, cu acea privire inutilă pe care în clipele de proastă dispoziție o arunci asupra unui real care n-ar mai putea deveni ficțiune.

■ „Treizeci de călugări cu starețul lor în frunte nu-l pot face pe un măgar să pască dacă el nu vrea” (Cervantes).

■ „Una dintre cele mai bizare boli se cheamă misofonie. Cei care suferă de această boală pur și simplu nu suportă sunetele banale, familiare, precum mestecatul în timpul mesei, limpezirea gîtului, suflatul nasului, strănutul. Și cînd spun «nu suportă», vorbesc despre adevărate crize de panică, cu palpitații intense, transpirații și pusee isterice. Pînă de curînd aceasta nici nu a fost recunoscută ca boală tocmai pentru că nimeni nu știa de unde provine și cu atît mai puțin cum se vindecă. Abia anul trecut cercetătorii americani au putut să-i identifice simptomatologia și se străduiesc să o clasifice ca maladie” (**Dilema veche**, 2019).

■ Prezentul: un timp nonfictiv, al cărui impuls suicidar îl reprezintă evadarea sa atît din trecut cît și din viitor.

■ Inconștiența libertății efective. Cazuistica libertății pierdute, ajungînd nu o dată la exces.

■ Pînă și neîmplinirea își are, pe lîngă orele nefaste, altele să zicem faste. Dacă în cele dintîi îi porți povara adesea indicibil de grea, pe celelalte le simți cum o treaptă pe care ai putea-o depăși, reținîndu-te a o depăși efectiv.

■ „Pot să rezist forței brute, dar rațiunea brută e cu totul insuportabilă. Folosirea ei este, într-un fel, o faptă necinstită. Înseamnă să lovești sub intelect” (Oscar Wilde).

■ Durerile recente au șansa de-a trece. Durerile vechi care persistă sunt cele mai periculoase, formînd împreună cu Destinul un sistem de vase comunicante.

■ „Mai degrabă decît a evreu moldovean și medic, Leopold Brauchfeld arăta a condotier italian din secolul XIV și a erou de film. Intrăm în vorbă, uneori vine și noaptea. Deși e rezervat și reticent, nu-mi vine greu a bănui, a ghici că doctorul e comunist și că *activează* într-un fel sau altul. Nu rezistă ispitei de a face nițică propagandă și simte și el nevoia de a vorbi. Și ce îmbietor vorbește! Soția lui – medic și ea la același spital – e o femeie de o frumusețe izbitoare, trupeșă și oacheșă, e Sulamita însăși. (...) Îi ascult, și o clipă, o clipă îmi pare că... «Antifascismul» lor însă – oricît ar fi ei de curați, de cinstiți, de vrednici, de chipeși, de admirabili – e totuși masca sub care stă altceva. Superioritatea lor personală nu justifică *alt* fascism, mai abitir?” (N. Steinhardt). Sub numele de Petre Iosif, Leopold Brauchfeld, a devenit directorul de o strașnică strictețe politică al Școlii de literatură, patronînd excluderea mea din rîndul studenților săi, într-o ședință de „demascare” desfășurată cu delicatețe ideologică chiar într-un Ajun de Crăciun. Vina mea, aceea de a-l fi vizitat pe Tudor Arghezi...

■ Ar putea fi compatibilă atitudinea lingușitoare cu vanitatea? A. E.: „Desigur, însă ar fi o vanitate de slugă care ascunde cu grijă lucrurile furate de la stăpînul său”.

■ La un post tv.: „După spusele unui gazetar englez, corectitudinea politică este cerința de-a apuca un excrement de partea sa curată”.

■ După toate probabilitățile, nu peste multă vreme evoluția deja spectaculoasă a tehnicii va înzestra inteligențele artificiale cu capacitatea, pe scară amplă, de a compune muzică, de a picta, de a emite texte literare. Va fi oare aceasta cea mai gravă, poate insurmontabilă dificultate de care se va izbi arta? Nu ar fi cu neputință. Moartea „vie” a artei? Cum vor reacționa cei care-i simt vocația, văzîndu-se practic scoși din joc? Substituiți de un aparat producător al surogatelor estetice de-o calitate și cantitate vertiginos progresive? Nu e imposibil ca ființa spirituală să li se atrofieze, astfel cum se întîmpla în trecut cu picioarele chinezoaicelor de viță nobilă, strînse încă din copilărie de benzi de mătase pentru a nu mai crește.

■ „De vreme ce toate se termină, toate se termină rău” (Thierry Maulnier).

■ Reprezentînd cea mai lungă călătorie făcută de păsări, rîndunicile de mare arctice zboară peste 40.000 de kilometri în fiecare an, din ținuturile arctice pînă în Antarctica și înapoi.

■ Prima zi de Paști 2018. Participi realmente la o sărbătoare atunci cînd aceasta îți dă un avînt al începutului. A începe, la ora actuală, adică a te purifica prin congruența începutului cu așteptarea infinită.

■ Misterul care se află în Dumnezeu n-ar putea fi vizualizat prin imaginea infinitului celest pe care o am la fereastră în această dimineață pascală?

■ „Cu cît cunoaștem lucrurile particulare, cu atît îl cunoaștem pe Dumnezeu” (Spinoza).

■ Senectute. Extrema sensibilitate față de semeni, se pare o consecință a extremei sensibilități față de tine însuți. Nu neapărat exigență, ci mai curînd o anxietate, o alarmă surdă a unor primejdii vechi, mereu actualizate, amplificate. Exagerînd involuntar micile contrarietăți, cît de ușor îți strici cîte o zi!

■ Și totuși scrii.

■ Criticul X îți dă senzația de a palpa textele asupra cărora se aplică, astfel încît cititorul percepe nervurile degetelor acestuia. Scriitura sa metaforizantă are o finețe care nu e neapărat a spiritului, ci mai curînd a năzuinței spiritului de-a avea o postură suplimentară, un fel de alibi fizic.

■ Cultul posibilului. Preferi nu o dată amînarea pentru a salva posibilul.

■ „Naționalismul celor mai multe state europene se exprimă în revendicări ale oamenilor de afaceri. Toți pretind că-și apără dreptul, interesele. În Ungaria însă, naționalismul este o pasiune pură, ce exprimă ființa profundă a rasei. Această iubire nu se discută, această ură nu se contestă. Simpatia este aici o datorie de politețe. Ar fi o necuviință să le-o drămuiești acestor oameni care te-au primit ca pe un dar de la Dumnezeu. («Te-a trimis Dumnezeu», spune formula tradițională.) (...) Le rămîne credința în veșnica măreție a Ungariei – atemporală, ignorînd statisticile - , precum și suferința lui, suferință de orgoliu rănit, dar care cîștigă simpatia: căci orgoliul maghiar nu e din cel cîștigat pe seama altuia, ci prin ceea ce este el însuși: nu e orgoliul unui parvenit, ci al unui aristocrat. Oricum, un pericol fiind egal cu altul, să preferăm acest imperialism al inimii celui bazat pe superproducția de mașini și de copii. Ungurii nu și-au pierdut sentimentul că sunt un scandal pentru lumea modernă” (Denis de Rougemont).

■ X combate vehement, spre a se apăra de sine însuși.

■ Scriptor. A-ți cuceri nu numai cuvîntul, dar și sîngele și spiritul.

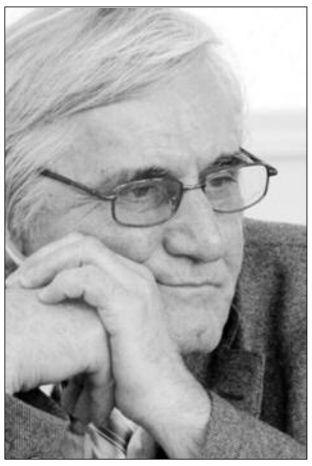
■ Gîndurile ți le-auzi, cristaline, în momentele favorabile, cînd se toarnă în cuvintele așteptate. Ciudat e că uneori par a le auzi și alții, care, surprinzător, întorc capul spre tine, cel ce taci gîndind.

■ Teroarea originalității. „Ho-ho-ho! Așa se aude pe plaja Bellevue, din Bakken, Danemarca. Peste 150 de Moși Crăciuni, elfi, reni și fel de fel de spiriduși au inundat străzile și faleza la Congresul anual al Moșilor Crăciun. Și pentru că meseria de Moș presupune activitate intensă în toate cele 365 de zile ale anului, participanții s-au străduit să aducă spiritul Crăciunului la jumătatea lui iulie” (**Click**, 2019).

■ A. E.: „Departe de-a reprezenta o prezență eclatantă, originalitatea tot mai acaparatoare din zilele noastre este o evadare”. Cum așa? O evadare din ce?. „Din toate cele trei dimensiuni ale timpului, amice”.

Moment negru. Senectutea e o vîrstă ce te singularizează. Cum să rămîi, cum să nu rămîi tu însuți? Nemaiavînd alegere, te concentrezi asupră-i cu un amestec de satisfacție și lehamite, cu acea privire inutilă pe care în clipele de proastă dispoziție o arunci asupra unui real care n-ar mai putea deveni ficțiune.

Nicolae Oprea

Cronica întârziată

Presa şi ziaristul în literatura română

În *Zvon, ştire, presă în literatura română* şi *Ziarist sau personaj? Marcaje literare,* Matei Damian a reuşit să realizeze congruenţa dintre teorie şi analiză, defrişând, metodic şi temerar, un teritoriu neclasificat din cadrul literaturii române.

Cu oarecare întârziere, apare la Editura Eikon un studiu aplicat despre reflectarea zvonului şi presei în literatura română semnat de Matei Damian: *Zvon, ştire, presă în literatura română*, cu subtitlul reductiv *Frugal, de la Caragiale la Preda*. Acum şapte ani, tânărul lector de la Universitatea „Dunărea de Jos" din Galaţi îşi susţinea doctoratul cu o teză originală, *Zvon, ştire, presă în literatura română. De la Caragiale la Preda – Aplicaţii pe texte literare*, elaborată sub îndrumarea regretatului profesor Nicolae Ioana (plecat dintre noi în 16 decembrie 2014), care îşi semna opera literară (proză şi comentarii critice) cu pseudonimul Andrei Grigor. Ucenicul acestuia, revenind în timp asupra materiei, completată prin disocieri teoretice şi argumente textuale, s-a decis, în sfârşit, să publice rodul cercetării sale, referitoare la *Zvon* – decelat ca ferment social şi sursă a materialului de presă şi *Presă* – urmărind funcţia ofensivă şi defensivă a ziarului şi rolul presei în existenţa unor categorii sociale distincte. În prelungirea analizei zvonului („evenimentul inventat"), Matei Damian a ajuns, cum menţionează în *Argument*, la „ideea unui mixaj pe care l-am dorit inedit: reflectarea presei în literatură. Textele literare ale perioadei Caragiale – Marin Preda oferă un material luxuriant pentru un astfel de studiu.". În volumul al doilea, *Ziarist sau personaj? Marcaje literare*, autorul studiului tematic conturează într-un capitol aparte profilul personajului-ziarist din opera caragialiană, apoi analizează pe îndelete *Tipuri de personaje-ziarist*, începând cu „un posibil prototip": „ziaristul-poet", „dirijorul", „onestul de travaliu", „vedeta plictisită şi ziaristul mort" – în expresie personală.

Matei Damian şi-a propus, în comentariul său aplicat, în fond, la texte literare din diferite etape ale istoriei literaturii române, de la clasici la contemporani, „să identifice, în paralel cu istoria mass-media, elementele constitutive ale actului de presă, de la origini (zvon, colportor, lipsa verificării informaţiei, caracterul oficial/neoficial al acesteia), până la coordonatele presei moderne, cum ar fi informaţia politică sau de senzaţie, faptul divers, ierarhia redacţională ori personalitatea ziaristului"; urmărind „rolul pe care îl joacă presa, pe parcursul acţiunii, în evoluţia diverselor categorii sociale, reprezentate de unul sau mai multe personaje." Alegerea reperelor beletristice care susţin demersul teoretic (Liviu Rebreanu, Marin Preda, Ion Luca Caragiale, Camil Petrescu, Victor Ion Popa, Mihail Sebastian, Cezar Petrescu, Tudor Muşatescu ş.a.) este justificată, dincolo de valoarea operei, prin frecvenţa personajelor-ziarişti în operele lui Rebreanu şi Caragiale în primul rând, dar şi prin reacţiile pe care le provoacă bătrânul Moromete în poiana lui Iocan din celebrul roman, în cazul operei lui Marin Preda, sau prin activitatea redacţiilor din *Delirul* şi *Viaţa ca o pradă*.

Cu punct ideologic de plecare în exegeza unui specialist în domeniu, Jean-Nöel Kapferer, *Zvonurile*, studiul lui Matei Damian debutează cu istoricul conceptului aproximativ (cum spune Kapferer: „orice definiţie a zvonului bazată pe conceptele de adevăr şi fals sfârşeşte într-un impas ce face inexplicabilă dinamica zvonurilor") şi teoriile specialiştilor în jurnalism despre zvon. Se urmăreşte, astfel, traseul zvonului prin transformarea informaţiei în zvon ca „bursă neagră a informaţiei", cu aplicaţie la romanele *Velerim şi veler Doamne* şi *Moromeţii*, volumul *I*. Comparând eşantioanele textuale, cercetătorul conchide: „... dacă Rebreanu aduce în faţă doar *receptori* lipsiţi de reacţie, Preda face un implant de sprint actorilor săi, pe când Tudor Muşatescu (*Titanic Vals*) sau V.I. Popa (*Take, Ianke şi Cadîr*) produc *reacţii* în sine."

Analiza este prelungită asupra ziaristului colportor din câteva piese de teatru – altfel, opere mediocre ale unor dramaturgi de serviciu din perioada proletcultistă (cu excepţia ultimului din exemplele următoare): *Ziariştii* de Al. Mirodan, *Mielul turbat* şi *Sfântul Mitică Blajinu* de Aurel Baranga şi *Aprilie, dimineaţa* de Mihai Ispirescu; la care se adaugă, paradoxal, nuvela lui Barbu Ştefănescu Delavrancea *Domnul Vucea*. Având ca puncte de referinţă ideile lui Jean-Nöel Kapferer, Matei Damian analizează minuţios rolul Guicăi în zvonistica rurală din romanul lui Preda, într-o secvenţă reuşită, *„Moromeţii": personajul-colportor şi nişele colportării* şi fenomenul izolării unor personaje precum Ţugurlan sau Manlache Pleşa (protagonistul din romanul de vârf al lui V. I. Popa) pe fondul manipulării zvonurilor. Se analizează, apoi, diseminarea „zvonului ca ferment psihologic" în romanul lui Victor Ion Popa, *Velerim şi veler Doamne*, considerat de autor un „puternic stâlp narativ" al mecanismelor zvonului, şi, în fine, difuziunea *zvonului de târg* în *Oraşul cu salcâmi* al lui Mihail Sebastian. După analiza minuţioasă a extraselor ilustrative, concluzia este conturată cu fermitate: „Ce s-a putut constata până aici este existenţa unui permanent spectru al incertitudinii care îmbracă informaţia de circulaţie liberă, ca şi principiul instabilităţii ce funcţionează pe două niveluri: cel al informaţiei şi cel al mediului de disipare a acesteia. Propriilor mecanisme psihologice clişeizate ale receptorului le cad victimă atât informaţia, cât şi receptorul însuşi; prima circulă printre diverse jaloane ale denaturării, pentru a solidifica conştiinţa colectivă în solul clişeelor deja existente, înspre veracitatea muribundă a informaţiei lipsite de minimul control al contextului oficial."

La începutul capitolului al doilea, *Presa*, în succinte *Preliminarii* („un modest inventar"), autorul studiului doctoral pune ordine în concepte şi problematică, uzând de surse bibliografice adecvate referitoare la categorii de public în funcţie de audienţa mesajului mediatic, conceptul de opinie publică etc. După care supune discuţiei ecourile presei în romanul rural interbelic (*Răscoala* lui Liviu Rebreanu) şi postbelic (*Moromeţii* lui Marin Preda), dar şi în dramaturgia lui Victor Ion Popa şi Tudor Muşatescu, sub titlul inspirat *Gazeta de mahala*. În alegerea romanului rebrenian ca „echivalent literar" a contat, cum se vede, prezenţa unui ziarist în derularea evenimentelor: „Rebreanu, pe lângă ţesătura de zvon deosebit de bogată, are printre protagonişti un ziarist: Titu Herdelea. De altfel, termenii *presă, gazete, jurnale*, apar deseori în construcţia subiectului, insinuându-se în discuţiile dintre personajele-comentatori ai frământărilor interne ale perioadei.". De aceea, cred că Titu Herdelea putea fi urmărit, într-o secvenţă aparte, în evoluţia sa de jurnalist bucureştean din romanul lui Rebreanu pe nedrept ignorat în comentarii, *Gorila*.

Se revine la scriitorul-reper de la începutul demonstraţiei, cu admiraţie necondiţionată („Fin vrăjitor al decantării ziarelor de profil, Caragiale face o amplă demonstraţie de măiestrie a faţetei informaţionale prin trecerea aceluiaşi eveniment pe sub arcadele diferitelor jurnale."), în *Haloul modern al presei în opera lui Caragiale*, reliefând meritul acestuia în portretizarea *presei-personaj*: „Cert este că lumea personajelor lui Caragiale este îmbibată de presă; aproape că nu există scriere care să nu facă cel puţin referiri minime la fenomenul media ori să vehiculeze informaţii aflate din presă." În secvenţa finală a capitolului (*Culisele ştirii: acolo unde etica ezită*), autorul pătrunde în „culisele ştirii" pe coordonatele componentei morale, analizând motivul şantajului mai cu seamă în piesele de teatru. Convins că „tema şantajului poate fi întâlnită frecvent în subiectul multor opere literare care folosesc presa ca fundal sau chiar ca primă substanţă a acţiunii", Matei Damian alege spre exemplificare citate adecvate din *O scrisoare pierdută* (Ion Luca Caragiale), *Jocul ielelor* (Camil Petrescu), *Al optulea păcat* (Tudor Muşatescu şi *Ultima oră* (Mihail Sebastian).

Conturându-şi un stil personal pe măsură ce înaintează în analiză, mizând uneori pe expresia plastică (de genul: „Dacă protagoniştii din *O scrisoare pierdută* şi *Ultima oră* se prind pe final în hore izbăvitoare, şantajul fiind asimilat social ca un dat şi topindu-se savuros în râset, eroii piesei lui Muşatescu secretă rădăcini mult mai adânci în a se asimila însuşi şantajului."; sau: „prin acest tunel se face trecerea spre urban; de fapt, e pasajul subteran care orbecăie dinspre praful aproape terapeutic al satului, spre nămolul maladiv al provinciei."), Matei Damian utilizează o bibliografie amplă şi funcţională, retopind în propriul discurs toate sursele bibliografice importante referitoare la tema abordată cu pasiune. De la sursele cu caracter general, de referinţă strict jurnalistică, precum cele semnate de Jean-Nöel Kapferer (*Zvonurile*), David Randall (*Jurnalistul universal*), Mihai Coman (*Introducere în sistemul mass-media*) etc. şi până la reperele din critica literară românească: G. Călinescu, Şerban Cioculescu, Lucian Raicu, Mircea Iorgulescu, Ion Bălu, Al. Călinescu şi Mihai Ungheanu, citat cu insistenţă în privinţa operei prediste (probabil, în lipsa altor lecturi critice, şi sunt destule) etc. Completează bibliografia uzuală textele literare care constituie eşantioanele aplicaţiei, argumentând ideile susţinute de autorul acestei cercetări, efectuată cu acurateţe ştiinţifică. În *Zvon, ştire, presă în literatura română* şi *Ziarist sau personaj? Marcaje literare*, Matei Damian a reuşit să realizeze congruenţa dintre teorie şi analiză, defrişând, metodic şi temerar, un teritoriu neclasificat din cadrul literaturii române. Prezentările criticilor literari de pe copertele celor două volume – Lucian Chişu, Mircea Bârsilă, Vasile Spiridon – vin să confirme valoarea exegezei sale.

Biblioraftul cronicarului:

Ion Pop, *Lista de aşteptare// poeme*, Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2019;

Gabriel Chifu, *În drum spre Ikaria*, Editura Art, Bucureşti, 2019;

Lucia Negoiţă, *Poveşti de trecut vămile // Interviuri cu scriitori*, Ed. Muzeul Literaturii Române, Bucureşti, 2019;

Ioan Radu Văcărescu, *Pescar de cuvinte// Poeme*, Cuvânt însdoţitor de Al. Cistelecan, Ed. Junimea, Iaşi, 2019;

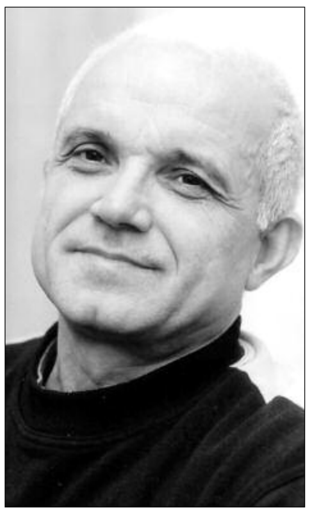
Luca Piţu – Vasile Spiridon, *Ceasul fără rost// Fragmente din corespondenţa antumă (2011-2015) + o samă de notuliene anişorene*, Ed. Junimea, Iaşi, 2019;

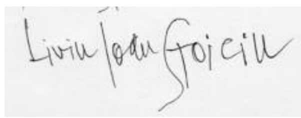
Marin Iancu, *Evocări şi comentarii critice*, editgraph, Buzău, 2019; idem, *Cronicar de ocazie// Poezie şi proză*, Ed. Bibliotheca, Târgovişte, 2019; *Marin Preda, el însuşi//Reflecţii, opinii literare, confesiuni şi pilde morale,* Selecţia textelor, cuvânt înainte şi indice tematic de Marin Iancu, ed. a II-a revăzută, editgraph, Buzău, 2019.

cronici

Liviu Ioan Stoiciu

Dacă nu venea Revoluția, o pățeam urât

Mi-am început (și sfârșit, culmea) articolul din ultimul număr pe anul 2019 al revistei *Argeș* cu: „Nu-mi pot imagina ce ar fi urmat să mi se întâmple acum 30 de ani, dacă nu venea Revoluția”... Trebuie să mă explic, fiind un caz mai special. Altfel, muritorii de rând, cum eram și eu, dacă nu se generaliza în țară Revoluția în 22 decembrie 1989, și-ar fi dus pe mai departe crucea cum au dus-o 41 de ani (dacă fac socoteala de la proclamarea Republicii Populare Române la 30 decembrie 1947 în locul Regatului României, după „abdicarea” Regelui Mihai; observ că în *decembrie* s-a schimbat și „regimul burghez” cu cel comunist și monarhia cu republica, îi place frigul sufletului nemulțumit, revendicativ al românilor; sau frigul e declanșatorul revoltei în sufletul românului), „cu Ceaușescu în frunte având să aibă izbânzi multe”, vorba vine (Ceaușescu avea 71 de ani în 1989, cât ar mai fi putut să continue? În 2019, dacă ar fi trăit, i s-ar fi celebrat... centenarul). Având precedente revolte ale minerilor din Valea Jiului (1977) și cele din 15 noiembrie 1987 de la Brașov, e greu de crezut că „dictatorul Ceaușescu”, pe fondul schimbărilor din țările centrale și sud-est europene (din „lagărul comunist”) ar mai fi putut să reziste la putere mai mult de un an-doi, dacă nu venea Revoluția în decembrie 1989. Sistemul sovietic de comunism nu era viabil, e clar. Să ne gândim, la doi ani de la Revoluția Română, Mihail Gorbaciov s-a recunoscut învins din cauza economiei neperformante a sistemului pe care-l conducea și a acceptat resemnat prăbușirea comunismului. Pe de altă parte, însă, azi China populară (a „poetului” Mao, cu milioane de morți politici pe conștiință; Mao e atotprezent azi, pe toate bancnotele în China, care îi poartă chipul) dă lecții de economie de piață inclusiv țărilor capitaliste dezvoltate... Dacă nu ar fi avut loc Revoluția la noi, Securitatea s-ar fi radicalizat și mai rău, Radio Europa Liberă ar fi rămas pe baricade. Sigur, de exemplu Uniunea Scriitorilor ar fi fost condusă tot de D.R. Popescu, membru în CC al PCR, dacă nu venea Revoluția, și „optzeciștii, în majoritate” (erau și optzeciști primiți în anii 80 „ai opresiunii” în Uniune, de la T.T. Coșovei la Mircea Nedelciu) n-ar fi fost primiți în Uniune, deși aveau multe cărți publicate și premii primite și, conform statutului Uniunii, ar fi trebuit să fie primiți automat (știți că imediat după Revoluție au fost primiți toți optzeciștii cu dosar, la grămadă); sau ziarul *România liberă* ar fi fost condus de Alex Ștefănescu (prins la Revoluție adjunct; natural, Petre Mihai Băcanu ar fi rămas în pușcărie), iar revista *Luceafărul*, devenită „un organ de propagandă național-comunistă” ar fi fost condusă tot de Nicolae Dan Fruntelată... Ar fi apărut alte și alte „Omagii” (antologii cu scriitori prosternați) la adresa „partidului” și a familiei ceaușiste, Nicolae Manolescu n-ar fi devenit profesor la Universitate (și nici n-ar fi deținut atâtea funcții publice cum avea să dețină după Revoluție), „tovarășul” Valeriu Rîpeanu ar fi condus Editura Eminescu. Am fi rămas la un număr mic de reviste literare și edituri de stat controlate de activiști de partid. N-ar fi apărut nici â din a, în loc de î din i și Academia Română ar fi rămas tot cu spectrul academicianului Elena Ceaușescu (ca și portretiștii plastici, „pe linie”)...

Spuneam că trebuie să mă explic. Locuiam în anul Revoluției în Focșani (cu domiciliu stabil din 1975, când m-am căsătorit cu Doina Popa, în același an născându-se fiul Laurențiu), din 1981 aveam deschis dosar de urmărire operativă la Securitate, neîntrerupt. În octombrie 1989 am semnat un Apel (inițiat de Dan Petrescu, semnat și de Doina Cornea, Liviu Antonesei, Luca Pițu, Mariana Marin, Gabriel Stănescu) împotriva realegerii lui N. Ceaușescu la al XIV-lea Congres al PCR, apel transmis la Radio Europa Liberă, cu tot cu semnatarii lui. Din octombrie 1989 până la Revoluție am fost urmărit non-stop nu numai eu, ci și soția și fiul. Aveam domiciliu obligatoriu. Eram bibliotecar la Biblioteca Județeană „Duiliu Zamfirescu” Vrancea, în fiecare zi mi se spunea că nu mai sunt angajat al ei și când ceream să mi se dea o hârtie oficială în acest sens, nu mi se dădea (motiv să semnez condica de prezență), și mi se solicita imperativ demisia. După ce am aderat la acest Apel public anticeaușist (aveam să mai semnez un Apel public, inițiat de Stelian Tănase în noiembrie 1989), m-am așteptat la ce e mai rău, inclusiv să fiu arestat sau să mi se înscenezе un accident (soția era prevenită)... La 5 decembrie 1989, lovitură de teatru: am parte la Focșani de un proces public! Proces pus la cale de Securitate, de județeana de partid (prin secretariatul cu propaganda și comitetul județean de cultură și educație socialistă), de... Cenaclul scriitorilor Vrancea (care era coordonat de Uniunea Scriitorilor, prin Asociația scriitorilor din Iași condusă de M.R. Iacoban). Auzisem că au mai avut loc asemenea procese în 1989, cu Ion Anghel Mănăstire și Octavian Paler. M-am trezit judecat în fața intelectualilor vrânceni („activul din cultură”, securiști veniți și de la București, profesori de licee, artiști plastici, muzicieni, scriitori), în sala mare arhiplină a sediului Comitetului județean de cultură și educație socialistă. Cei mai vocali au fost scriitorii locali, firește (în frunte cu poetul Florin Muscalu și prozatorul Traian Olteanu, amândoi jurnaliști de

(continuare în p. 21)

C. Voinescu

Like Gramatica

A PLĂMĂDI

Apoi mama plămădea/ Ș-o lăsa până dospea;/ Apoi colaci învârtea,/ Pe lopată mi-i culca/ Și-n cuptor îi arunca – grăiesc versurile unui vechi obicei agrar, *Plugușorul*, al cărui soroc ne-a stat de curând prin preajmă. La fel de vechi sunt și câteva voroave ale secvenței alese: *a plămădi* (slavonul *pomladiti*), *a dospi* (sârbescul *dospeti*), *colaci* (slavonul *kolačĭ*), *lopată* (slavonul *lopata*), *cuptor* (latinescul moștenit, *coctorium*), rânduite în câmpul lexical al coacerii pâinii. O culegere mai veche de folclor literar ne dumirește ce e plămădeala: *Se plămădește de colaci cu aluat anume pregătit, ori cu țaică din târg și, când plămădeala e gata, se frământă bine aluatul.* Zaharia Stancu îi mută noima spre oameni: *Uțupăr tăinuie cu mama. Are ea un vecin, unul Mărinache Piele. Cu Piele a plămădit-o pe Dița.* Urmează dospitul, transformarea aluatului într-o masă afânată, tâlc care n-a stat locului nici el, după cum ne convinge Delavrancea: *Îi purtau ură și-i dospeau gând rău.* La rându-i, lopata, schimbându-și menirea inițială, s-a întrupat din lemn și și-a lungit coada până în văgăuna arzânte a cuptorului, pe care fata, de curând măritată, îl regretă cu amar, într-un cântec: *Când eram la mama fată,/ Mă culcam destul pe vatră,/ Pe vatră și pe cuptor...*

JĂRĂGAI

DOOM2 ne reamintește că ținuta de gală a termenului ce desemnează cărbunii incandescenți care ard fără flacără este *jărăgai*, *jărăgaiuri*, nu *jerăgai* sau *jeregai*, cum atât de grăitor numesc oltenii arsurile apărute în gât, *dupe* un chef mai lung cu zaibăr ceva mai crud. Doar Scriban, și de curând și *MDA*, se încumetă să identifice într-un slavon (*žegon*), obârșia ăstei vorbe, al cărei sinonim, *jăratic*, întărește ipoteza slavă: *žaratŭkŭ*, și peste care dăm la Gala Galaction*: Un berbec întreg... a început să sfârâie pe jăratic.* Cezar Petrescu pomenește despre feliile de mămăligă rece, perpelite la jar, tot slavon și el, *žarŭ*, iar Conachi vorbește despre grădina de la Țigănești, din *jariștea* caselor, dând derivatului (*jar+iște*) noima de pădure, sat, loc pustiite de foc. Zice Macedonski în *Noapte de decemvrie*: *Sunt Meka cerească, sunt Meka cea mare/ Murit-a emirul sub jarul pustiei.*

PANDORA

Doi politicieni gălăgioși se amenințau, într-o emisiune tv., cu deschiderea cutiei Pandorei. Deseori, pentru impresie artistică, urechiștii vorbăreți plasează într-un context, nu întotdeauna potrivit, expresii de sorginte mitologică, precum *firul Ariadnei* (rebotezată, uneori, Adriana), *călcâiul lui Ahile, cutia Pandorei, grajdurile lui Augias, muncile lui Hercule, pânza Penelopei* sau chiar *victorie à la Pirus.* Femeia făurită de Hefaistos, la porunca lui Zeus, din pământ și apă, s-a numit, nu întâmplător, *PANDORA*, prin îmbinarea a două cuvinte vechi grecești: *pan* – tot și *doron* – daruri, fiecare zeu contribuind la întreg cu harul său: Afrodita cu frumusețea, Apollo – cu talentul muzical, Hermes – cu persuasiunea, minciuna și curiozitatea, Hera – cu gelozia... Când Zeus, ca să se răzbune pe Prometeu, i-a oferit-o de soție, Pandora primise în dar o cutie, în care, intriganți, tot zeii așezaseră: boala, bătrânețea, războiul, foamea, nebunia, mizeria, moartea, viciile, înșelătoria, orgoliul, dar și un bine – *SPERANȚA*. Prometeu, în greacă, *cel care gândește înainte de a făptui, prevăzător*, a refuzat oferta vicleană a lui Zeus, dar fratele său, Epimeteu, *cel care gândește prea târziu, neprevăzătorul*, a acceptat-o. Nerezistând curiozității, Pandora a deschis cutia să vadă ce conține. Când, îngrozită, a trântit capacul, era prea târziu: înăuntru nu mai rămăsese decât *SPERANȚA*. Cea care moare ultima, domnilor politicieni!

SPUZĂ

Câți ai avea azi dumneata/ Nepoți, să-ți zică: Moșu... / Le-ai spune spuză de povești.../ Cu Împăratu Roșu... – scrie Goga în *Bătrâni*, selectând ***spuză*** pentru a sugera, figurativ, numărul mare de ființe, droaia, puzderia, altminteri termenul având noima primară de cenușă fierbinte, amestecată cu jăratic, precum la Eminescu: *Iar la colțul marei vetre/ Stau pe laiți, lângă spuze,/ Un moșneag și trei cumetre.* Cu forma *špuză*, el circulă și în albaneză, Scriban punându-l în relație cu vechiul grecesc *spódion*, care a devenit *spudia* în latină și apoi *spuză* în română. Marin Preda îl preia dintr-o expresie populară cu tâlc de tot grăitor *a trage spuza pe turta ta*: *S-ar putea ca tu să nu-ți dai seama, să tragi spuza pe turta ta, dar noi ne dăm seama.* Sinonimului *droaie*, *...au și început a curge furnicile cu droaia* (Creangă), nu i s-a găsit etimonul, lingviștii comparându-l tot cu un albanez *droe/ droje*. *Puzderie* însă este slavon, *pozderije*. Zice Eminescu: *O, tu crai cu barba-n noduri.../ Tu în cap nu ai grăunțe, numai pleavă și puzderii.*

CAP

Atât de multe tâlcuri izvorăsc din vechea vorbă *cap*, moștenită din latinescul *caput*, că mai să nu le dăm de cap. Ne sculăm cu noaptea în cap, dându-ne peste cap să ajungem primii la moaște sau la *Black Friday*, fiindcă, altfel, inevitabil, ne luăm cu mâinile de cap. Trăim cu capul în nori și dacă e senin, iar, din vreme în vreme, simțim nevoia să dăm cuiva la cap. Ne izbim de câte un cap pătrat și, deși nu ne vedem capul de treburi, nu pregetăm să-i facem capul calendar. Ne facem de cap la nunți și cumetrii, dăm peste cap nu doar bere la pet, ci și vechi și drepte rânduieli, și, pentru că nu prea băgăm la cap ceea ce trebuie, ne dăm apoi cu capul de toți pereții. Chiar dacă scoatem, parcă tot mai fără folos, capul în lume, ne luăm deseori lumea în cap. Deși știm că avem scaun la cap, preferăm totuși fotoliul, pentru al cărui confort ne pierdem capul, rămânând, drept urmare, niște bieți oameni fără cap. Cu toate că nu ne plecăm capul în fața străinilor, de Halloween ne mascăm din cap până în picioare, umblând cu capul în traistă. Uneori, când nici capul nu ne doare, ne aprindem de bunăvoie paie în cap, iar cenușa rezultată ne-o turnăm tot în cap. Că așa ne stă nouă capul!

Eugen Barz

Vom însămânța grâul de toamnă

pe străzi și trotuare,

cresc holdele în asfaltat,

vom fi evacuați

să intre recoltele în case,

timpul războinicilor e pe rod.

Ca un tunel de nori ne învăluie,

străbunii îl pândesc de după perdele,
se vede pe chipurile lor culoarea speranței.
E fiul cel bun, zic dânșii,
există pentru călătoria prin viețile noastre,
va încuia moartea pe care am udat-o
rătăcind în juru-i ca niște versuri neizbutite.
Totul se transformă,
soarele se întunecă,
stelele cad,
sângele se desparte de apă.
Rămân doar mânile-i albite ca neaua
și steagul lui în noi,
pentru atunci când carnea se va prinde iarăși de oase.

Un deșert se așază alături,

sunt leprosul fără vecini, fără casnici, fără prieteni,
căptușit cu greața ca lâna rece pe piele
o iau la sănătoasa.
Aud vocile coastelor mele
răstignite între țipete fantomatice,
fiecare cuvânt se scaldă în alt întuneric
se varsă peste tot.
Răul se face mai rău
trec un cimitir îndoielnic,
la poalele lui înnoptează o femeie,
și-a rupt rochia parcurgându-mi neputințele:
are toate datele mele de glorie.

Cu o lumânare de seu în mână

păstrează buna rânduială în atelierul creatorului,
de emoție inima-i sparge pieptul.
Bucuria i se face ușă ce înăbușe zgomotul pașilor noștri
cu lanțuri la picioare,
ne apropiem, cerem clemență.
Ar fi nemaipomenit dacă am putea reține
măcar zâmbetul ei,
hohotul de râs e sigilat într-un sertar uriaș ca o inimă,
atingem rând pe rând degetul ei arătător -
îl duce la buze.
Pe lespezi de piatră îngenunchem cu fețe plânse la pândă,
pornește timid spre coridorul cu ferestre puține,
la capăt
creatorul trosnește
ca tunetul.

Sub așternut cu resturi de zid surpat
și animale bolnave,
mâinile mele zac în voia lui Dumnezeu,
sângele nu vrea să urce prin ele,
venele se fac sterpe ca ugerul unei bivolițe bătrâne.
Un abur se așază dinspre tristețe încoace,
viitorul va mărturisi ce am îndreptat
când nu am vrut să spânzur emoțiile voastre,
am avut aripi la îndemână
ce au crescut ca imaginea Dulcineei la geam.
Asemenea rătăcitorului cavaler
voi zdrobi toate vocile
care mă înspăimântă,
nu am să las întreagă
decât liniștea mortului din sicriu
cu lumânarea în mână
și bunăvoința trubadurului sub măslini
cu degetele înmuiate
pe strune.

Brațele mele iarăși vor odrăsli

ca aripile îngerilor pe zidul bisericii,
mi-a fost dat asemenea unui cerșetor
să răscumpăr
clorofila sub piele,
ea strălucește cum becurile pe stâlpi.
S-au descompus cărând timpul ca o traistă uriașă,
acum ele flutură la ferestre mari
stânjenind lăstarii nepurtători de rod.
Timpul ce mi-a sabotat încheieturile,
zadarnic se strecoară ca printr-o lupă aspră
legănând șoldurile ca o desfrânată,
își va lua plata vocației pe măsura ciorapilor dansatoarei
ce se înalță pe scaun.

Între semne sofisticate
drijorul scrie silabe strâmbe,
părul dat cu briantină eclipsează sticlirea ochilor tăi,
între lumânări verzi și oarbe
pregătiți un concert pentru vioară și orchestră.
Un oboi pentru o baghetă, strigă,
se pleacă până la pământ,
își roade unghiile,
ca un surd nu mai deosebește
instrumentele dintre aplauze,
dibuiește sunetul viorii tale,
muzica se zbate ca peștele în plasă.
Orbecăiți încet și sigur,
cum ați porni spre casele voastre.

Desfaci șireturile pantofilor să fluiere în voie,

fumezi pipa păcii cu ele,
îți așezi coronița pe cap,
strada va duce mamei
veștile de glorie ale fiului.
Fluturi șalul cum făceai în clasa a treia
când uitai să-ți faci temele la gramatică,
o profeție importantă te înflăcărează,
cunoști singura terasă de pe care se vede
înaltul deșertului ca o clădire coborâtă din cer.
Vei ține o conferință despre
miracolul plutirii,
vorbele tale sunt iarbă fragedă pe nisip,
invoci ninsoarea mieilor.
Printre picioarele trecătorilor
se furișează o pătură
silabisind ora la care vei muri.

Desfătare a pântecelui în așteptare

s-a prefăcut,
apă a unui izvor în drumul
pe care tata mi-l alungase din zestre.
Descălțat de sandale ca Moise
pășesc în cimitir,
unde va scrie o carte
pe care numai eu o înțeleg.
Vino, zice, viața freamătă printre cruci,
corpul tău va mușca bucuria cu două fețe,
cum are poetul nebun al orașului,
străzile strălucesc,
vom pluti ca spuma pe baltă.

Iar prietenii noștri ies cu lanterne în mâini,

lasă în urmă sunet de clopoțel -
au prins aură de sfinți.
Vor dezlega blestemele pământului ruinat
de mințile noastre labirintice,
pentru o mie de ani –
unul dintre ei va însoți soarele
să răsară din cercul lanternelor.
Cu recunoștință vom ieși în întâmpinarea lui,
fețele noastre - în aur luminate - vor ridica ochii
atrăgând lumina cum plantele clorofila.
Întunericul a fost dat chinuitorilor
ce cu pizmă se preumblă
în zornăit de lanțuri prin cerul gurii,
apoi se fac sloiuri de gheață.

De pe acoperișul orașului

strig victoriile voastre,
ziua și noaptea chem populația
să mărturisească alături de mine,
voi înscrie semnele vitejiei în povești
cât frunzele vara.
Sperietori din cârpe cu pălării de epocă
întind mâini de alun să le tatuez pumnale ascuțite,
cuvintele și dinamita se umflă, se sparg ca baloanele
băltesc pe câmpurile de sânge.
Vom însămânța grâul de toamnă
pe străzi și trotuare,
cresc holdele în asfaltat,
vom fi evacuați
să intre recoltele în case,
timpul războinicilor e pe rod.

Magda Grigore

În numele poemului

(aș fi vrut să fiu eu aceea)

Aș fi vrut să fiu eu cea care îți alege cuvintele
din labirintul complicat al tăcerii
și ți le trimite zilnic ca să-ți arate
că există diverse forme de viață inteligentă
ascunse în liniștea pură a tuturor începuturilor;

cea care coboară în adâncimile întunecate,
în mările subterane ale ființei
unde misterele (de nimeni dezlegate vreodată)
iluminează
ca aurora boreală
lutul
din care Dumnezeu ne-a făcut pe toți.

Aș fi vrut mult să fiu eu aceea
a cărei îmbrățișare
să aibă nesecata energie a lumii vegetale
fluxurile radiante din lungile lanuri înverzite
freamătul din păduri și câmpii;
aș fi vrut să ating eu cerul
cu tâlcul copacului sănătos
care îmbrățișează cu elanul său
tot văzduhul.

Aș fi vrut să fiu eu aceea
care *iubește* –
dar ai fost tu.

poesis

Leo Butnaru

Unul din poemele naive

Ce dumnezeiește era!
Ca în amintirile lui Ion Creangă.
Și eu, boțul de humă, mă gândeam
că chiar Maicii Domnului Maria i-ar fi plăcut
să trăiască în satul copilăriei mele
în Negurenii de pe apa Răutului
în care mama mea
neamul nostru viețuia
împreună cu *limba noastră-i o comoară*
în adâncuri înfundată
care nu avea piedică
în predică
chiar de se tăinuia înfrigurată
de urgia sovietică.

Din troiene, în ninsoare

E de presupus că la un An Nou
după revelion
se va da startul Judecății de Apoi
și la Înviere
după care cei morți câteva minute în urmă
vor ieși deja bine-mersi prin gurile de metro(u)
dar și din fosele scărilor rulante ale magazinelor Metro
și chiar din fosele orchestrelor din teatre.

În atâta lume reînviată
cineva ar putea să-l zărească pe Homer
cel care a compus lucruri și ființe captivante
dar totuși inexistente
sau totuși atât de captivante
încât
pe alocuri păreau trans-aparente
adică reale.

Atunci
la început de an
pe reînviatul Homer
sau pe mai descurcărețul Don Quijote – la gură de metro(u)
la ieșirea din supermarketul Metro
la pragul teatrului de operă și balet
sau al teatrului No
probabil îl va aștepta
sau îi va aștepta în plurală frăție
calul troian
de data aceasta necioplit din lemnul arborilor de pe coasta
strâmtorii Dardanele
de pe lângă Hisarlik; calul troian
pur și simplu înălțat
modelat din zăpada noastră autohtonă
troian cu troian din
neige aujourd'hui
sau
neige d'antan
așa – ca un om de zăpadă
ca un călăreț de omăt
fie ăla Homer
sau Don Quijote învăluit
sau învăluiți într-o ninsoare albă-albă
curată-curată
oarecum neauzit-polifonă
ca un desfăt diafan
neige aujourd'hui
sau
neige d'antan.

Marea iubirii

1
Odată ce seacă până și mările pământului
nămolindu-se
(de pildă Aral)
și corăbiile care le cutreierau rămân
captive-n nisipul pustiirii –
ce să mai zicem, ce
despre mica mare a omului
marea iubirii?...

2
– Dar, iubitule, mai știi tu oare
și despre alte mări moarte, oceane?
– Iubito, ajunge, ne oprim aici. Viața
și așa e necruțătoare...

Poantele Spărgătorului și ale lui Panza

De la miezii nucilor ce conțin calorii berechet
Spărgătorul de nuci s-a cam îngrășat
ca mâine-poimâine nu va mai putea apărea pe scenă
să-și joace ceaikovskianul balet.
Adică și-a cam zis deja romanța cel care
în loc să rămână – suplu mlădios – ca Don Quijote
aduce tot mai mult a Sancho Panza.

De la miezii de nuci pe care îi are între fălci
și-i tot molfăie neîncetat
e de înțeles că Spărgătorul de nuci pe scenă
nu e bun nici pentru operă
sau oricare alt fel de cântat.

Din păcate
astea toate
nu le înțelege doar el
celebrul Spărgător de nuci maronii
căruia din cauza consumului în exces al miezului
i se cam pleoștesc cârlionții
încât ca mâine-poimâine de prin teatre
i se vor da poantele ușoare
și – grei – papucii
(la Paris – saboții).

...Sau poate e totuși un norocos
pusul pe îngrășat Spărgător de nuci
înclinând neplăcut balanța
odată ce în teatre se dansează și „Don Quijote"
balet în care cavalerul desuet cât șapte
nu doar că e însoțit
ci e chiar completat
de cam durduliul Sancho Panza
pe
poan-
te...

Licurici la Nord

...după jumătate de an
se încheie ziua polară;
e apus iminent cu astrul în cădere
scădere
scufundare
până în unicul moment în șase luni
când
peste imensa Arctică
între ghețari – și – magneticul ocean
ca într-un ochi de iad
soarele licărește scurtisim
doar cât
un licurici în sudicul roman al
Françoisei Sagan:
Un peu de soleil dans l'eau froide.

Revăzând Parisul. Regrete

Revăd Parisul. Micul Trianon cu fantoma
Madamei Pompadour.
Mai la vale, apa Senei (din păcate
nu și dragostea noastră) se repetă pe sub podul Mirabeau
chiar dacă Heraclit zice: Nu.

Mă rog, filosoful credea una, Apollinaire alta
lumea și apa se mișcă precum știu
și tot mai mult precum pot
oarecum mai anevoios
spre imanentul viitor
și generalul pustiu
pe care omul deja și l-a prezis;
pustiu în care nimeni nimănui nu va avea a-i spune
că a fost în Franța,
că a fost la Paris...

Îngerul, Faust

Pentru a-mi înțelege poemele cei care se plâng
că nu le-ar înțelege
consider necesară o precizare:
Sunt poet
și deci
humani nihil a me alienum puto
de unde nu văd nimic scandalos că
atunci când scriu
am Îngerul lângă umărul drept
și pe Faust lângă umărul stâng
însă ei doar îmi propun variante
nu mă constrâng
nu mă dau în fărădelege.

Steguleț alb

S-a cam încheiat cu ce a fost frumos
pe-alocuri faimos.
S-a cam terminat.

Iată
cineva își aruncă arcul
tolba cu săgeți.
Își pune o frunză la locul delicat adamo-evic
sau evo-adamic (să nu supărăm feministele...).
Apoi înălțat un steguleț alb
și pornește abătut spre noi
să se predea.

...Mda, s-a cam încheiat cu ce a fost frumos
pe-alocuri faimos.
S-a cam terminat.

Privim prin binoclu.

Cel ce să predă e Eros....

Vezuviul

Văzui in Pompei acel câine roman.
Lucian Blaga

În interiorul tău
ar putea erupe Vezuviul
făcându-ți prăpăd în destin – deci tu
gândește-te
vezi
dacă ai fi gata să treci prin lavă
prin cădere de pietre
prin vâlvătăi
din propriul tău destin pe tine însuți de-a te salva
ca pe un om
sau ca pe un câine din Pompei...

Sărut pe Vârful Omu

Povestește
mărturisește
presupune unul
altul
că pe zăpada imaculată
ce acoperă Vârful Omu
și întreg Carpatul
ar fi văzut conturul unor buze
binecuvântătoare
de parcă România ar fi fost sărutată pe obraz
chiar Dumnezeu
Preaînaltul.

Lecturi. Interpretări I

Păstrând proporțiile și osebirile
uneori, domnilor Cervantes și Dostoievski,
– să am pardon – mi se pare
că Don Quijote ar fi chiar cneazul Mîșkin
însă călare...

P.S. la un manifest futurist

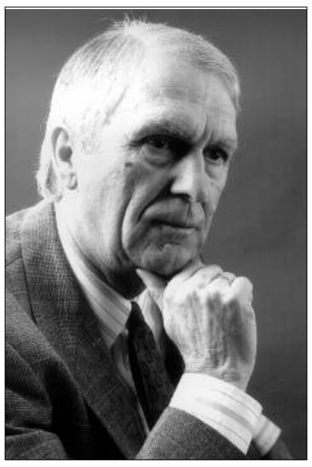
Cerul lumii
și cerul gurii – măi să fie!–
și sub unul
și sub celălalt
cuvintele suferă de claustrofobie
toate...

Trăiască Marinetti! Și
cuvintele în libertate.

atunci când scriu
am Îngerul lângă umărul drept
și pe Faust lângă umărul stâng
însă ei doar îmi propun variante
nu mă constrâng
nu mă dau în fărădelege.

poesis

Dan Rotaru

Revino, să te miri de ce se-ntâmplă

când luna are șapte săptămâni

iar tu, cu viața, moartea mi-o îngâni

și gânduri albe ți-nfloresc la tâmplă!

Cum mergi într-un picior și-ntr-o aripă,

pe undeva intre pământ și cer,

și inima îți bate doar pe ger,

pe-aproape ești, te poți întoarce-n pripă!

poesis

Sonetul sărbătorii sufletului

Pe unde merg, am cerul dedesubt,
și zboară, ca o stea, pe sus, pământul.
Când azi te strig, ți-e numele, cuvântul
ce-l face chiar pe Dumnezeu corupt.

Revino, să jucăm iubirea-n doi!
De timp mi-e foame, sete mi-e de spațiu,
și când te-aș frânge-n brațe cu nesațiu,
te-ai risipi ca umbra unei ploi.

Tăcând, să ne vorbim ca și-altădată:
întinși, alăturea, pe-un pat de vată,
uitând de noi, nici să nu bănuim

că unul pe-altul ne sărbătorim,
când după-atâta vreme îndurată,
din nou, la suflete ne potrivim.

Sonetul de Adio

Noi ne-am iubit atât de necrezut,
încât în vise ne-am săpat mormântul,
că ne-a-ncăput în inimi jurământul
și cerul ne-a fost pat și așternut!

Aș fi-nvățat cum să mă sting în geam,
dacă viața pe de rost ți-aș ști-o,
și-aș pregeta ca azi să-ți spun Adio,
că-n propria voce mă împotmoleam.

Cum ne-am unit, așa ne despărțim,
și nici n-am învățat să ne iubim
atât cât lumea să ne pară bună

la început sau la sfârșit de lună,
că-n restul anului e-un țintirim
în care-oricine merge să apună...

Sonetul ultimei încercări

Ia-mi inima din piept și-n tine-o mută,
iar, să fim chit, dă-mi sufletul, la schimb,
că-așa vom mai avea noroc, un timp,
de o iubire mai de Doamne-ajută!

Pot recompune râul după-o undă,
și pot alege norii după cer,
pot recunoaște anul după ger,
dar vieți doar după ultima secundă.

Dă-mi gura doar, și-o să te reconstitui,
iubirea, însă, doar după sfârșitu-i!
Te-mbogățesc cu drumuri, de mă lași

să-ncerc să-ți aflu urma după pași.
Vărsându-mi-te-n suflet, mă inundă,
să-nmuguresc ca via, din butași!

Sonetul capitulării

Aș vrea să pot, când pleci, să-ți număr pașii,
să văd câți ar rămâne de făcut,
de ți-ar seca azi gura de sărut,
ca un blestem căzut pe toți urmașii...

Crezând că lumea ta-ncepea cu mine,
te-ncoronam regină peste vis,
și se părea că eu sunt cel trimis
de Dumnezeu, ca rege, pentru tine.

Nici să mai cred că-s tu nu are rost,
când ne-au intrat iubirile în post.
Ce nu aduce anul, ci doar ceasul,

să nu mă-ntrebi, că mi-a secat și glasul!
Revino-n mine-n locul unde-ai fost:
eu te-aș urma, dar azi mă doare pasul!

Sonetul uitării

Îmi scrii că-acolo unde ești, ți-e bine
și lui, de-acum, te dăruiești frumos,
ca talpa, drumului, când mergi pe jos,
dar eu nu te visez decât cu mine.

Nu știi să-noți, ca vrabia, prin țărână,
și nici cum crapă pietrele de ger
nu ți-amintești, că până și în cer,
la strâns de stele, m-ai ținut de mână.

Deși-ai plecat, eu, de femei frumoase
nu scap că mi-a intrat iubirea-n oase
și să mă lecuiesc de ea nu pot,

că timpul pare singuru-antidot
doar pentru suflete neputincioase
care, uitate, au secat de tot!

Sonetul ca autoportret

Cu sufletu-ntr-o cruntă sărăcie
și pustiit de tine am rămas:
mi-e gura seacă de sărut și glas,
și-n inimă miroase-a igrasie.

Bolind de vis și măcinat de patimi,
ca o ruină-ncet mă prăbușesc,
ca-n întuneric, luna, încolțesc
și mă ascund după-o perdea de lacrimi.

Ca-o lumânare-n pagubă de ceară,
ard astăzi pentru cea din urmă oară,
dau cerul jos, ca să-l privesc de sus,

și-apoi mut răsăritul la apus.
Sunt păpușarul ce descântă-o sfoară,
cercând să afle încotro te-ai dus...

Sonetul nălucii din sonet

Revino, să te miri de ce se-ntâmplă
când luna are șapte săptămâni
iar tu, cu viața, moartea mi-o îngâni
și gânduri albe ți-nfloresc la tâmplă!

Cum mergi într-un picior și-ntr-o aripă,
pe undeva intre pământ și cer,
și inima îți bate doar pe ger,
pe-aproape ești, te poți întoarce-n pripă!

Lihniți deopotrivă de putere,
vom pătimi o singură durere,
și fără vreo busolă, fără hărți,

ne-om îndrepta înspre aceleași părți
de lume-atunci când Dumnezeu ne cere
să fim năluci ce bântuie prin cărți...

Sonetul ca o fântână care seacă

De-i altu-n lumi, să sufere cât mine,
când ploile păcătuiesc în nori
chemând în cer grădinile de flori,
iubește-l, și m-oi lecui de tine!

N-ai teamă, du-te-n el și te-nfiripă
cum perlele-n cochiliile de scoici,
și simte-te ca-n brațele-unei doici
de Dumnezeu trimisă pentru-o clipă!

De mine, cearcă gândul să ți-l scuturi
precum, de zbor, plutind, divinii fluturi!
Așa cum ruginește sabia-n teacă,

de vrei, în mine, tu, rămâi sau pleacă,
altfel bolesc fântânile-ntre buturi,
de ciudă că izvoarele le seacă!

Sonetul lecuirii de tine

Pe zi ce trece, tot mai mult devin
nemuritor, de-atâta dor de tine.
Prea rar mi-e rău și-atât de des mi-e bine,
când te primesc ca pe un dar divin.

Din tine, nu mai știu ce-i doar al meu,
dar, ca din flori, revendic doar mirosul,
că mi-e, deopotrivă, și prinosul,
și birul datorat lui Dumnezeu

Sortit al tău să fiu chiar prin născare,
nu-i pentru mine pierdere mai mare
decât, să te dezmierd, să nu mai pot.

Revino-un timp, apoi te du de tot,
că, să te uit, nu-i rost, dar nici scăpare:
mi-ești, de iubire, leac și antidot!

Miguel Veyrat

În românește de ELISABETA BOȚAN

Miguel Veyrat (Valencia, 28 iunie 1938), poet, ziarist, traducător și eseist. A studiat Științe politice, Ziaristică și Filologie la universitățile din Barcelona și Navarra, iar mai târziu la Cambridge și Sorbona. A fost corespondent diplomatic permanent al ziarului” Nuevo Diario” și ”Televisión Española” la Paris, Ginebra, Rabat, Alger, Roma, Londra și Dublin.

Din anul 2002 se dedică doar literaturii și are peste 40 de cărți dintre care amintim: *Cunoașterea Flăcării, Glasul poeților, Babel sub Lună, Frontierele realului*, scrieri despre poezie, *Rațiunea Mierlei, Apus, Securea de Argint*, *Diluviu, Numele tău este Eros, etc.*

Itaca

Niciodată n-a existat grădină. Numele tău
e labirint și patria
pierdută firul rupt de fiica ta
Adriana pe care vântul îl aduce
și-l îndepărtează, prins de ritmul
întretăiat a ceea ce e viu: Mătură
frunzele speciei
pe când piciorul tău
rănit de Rimbaud înșiră
din nou drumul
de întoarcere. Niciodată n-a existat grădină
nici patrie cunoscută. Numele tău
e stelă - și îl șterg
constant vânturile și mareele.

Spațiu vital

Cicatricea rupturii
Între pământ și zori
Sfâșie uneori o rază
De timp însângerat
Predestinat poetului

Acolo se desfată din golul
Indispensabil
Umple de transparență
Râvnitul pântece
Al ciocârliei
Spațiul meu sideral
Umed vânt pietrificat

Hărți și epave

Și dacă trasezi harta propriului tău
trup, vei simți cum coincide
cu universul cuvântului tău. Și, de asemenea,
că la insule se ajunge
numai prin râurile sângelui
ce îneacă pădurile, imașurile
și cerurile. Prova mereu
spre incertul pe care tu-l configurezi
fără nevoia sextantului sau a instrumentelor.
Dar nu există întoarcere, căpitane. În urmă
rămân statui ce niciodată nu se vor întoarce la nisip
sau poate o vor face curând
pe plaje — în măsura
în care progresează, neobișnuit de înflăcărat,
cuvântul pe trup
în lumina rațiunii ce nu naufragiază.
Mai mult, cine ar putea ști? Aproape nimeni nu mai
adună acum epave ca să le citească mai târziu.

Dacă s-ar putea cândva...

Dacă s-ar putea demostra cândva că există îngeri
acum rebeli, aceștia ar avea fără
doar și poate îndeletnicirea de traducător
fără vreo înfățișare știută pentru o unică limbă universală.

Et in arcadia ego

Vântul îți târăște cântul
cu glasul său de bestie
imemorială. Lasă printre rugi frunze
din carnea smulsă
râului de umbre- rival
turbat al eternului, când viața
se oprește prinsă-n
gât. Pentru că
acum știu pe de rost
această moarte inventată
de noi într-o noapte întunecată,
vreau să fiu încă o dată alungat
din Paradis pentru a muri
liniștit- după ce-mi agăț strigătul rebel
din abis spre nimic
ca pe un fir de păianjen.

Libertatea mierlei

Iubirea mea: muzica mereu va fi
aceeași cât va dura - susur
de stele acordându-se
cu verdele frunzei noi
sau cu răgetele ghețarilor
născând noi izvoare: neliniște
sau liniște din ouă și placente
sub furia brutală a soarelui. Noutatea
e tonul imperceptibil
cu care fiecare mierlă își cântă
propriul cântec din ram în ram -în ton
cu loviturile vânturilor,
ale tragerilor, ale sfâșierilor și ale momelilor
aerului otrăvit. Pasărea
nu are minte -memoria sa nu-i aparține;
liberă de orice rațiune umană
ignoră moartea care o așteaptă
între umbrele nepăsătoare
ale dispariției speciei sale. Cântul îi
sună -peste mâlurile gânditoare,
la fel ca prima inocență
prinsă în ficțiunea timpului: plin
de zgomot și de furie, atât de frumos
pe cât de mare și lipsit de sens.

Se luminează de ziuă

(În memoria lui Umberto Eco
care ne-a învățat să gândim limba)

*

Semeni cu moartea
Când traversezi tăcut
Vălul de lumină din grădină:
Ultima suflare a unei păsări
Își atârnă teama de gura ta.
Ai trecut încă o dată râul.
Ziua definește lumina
Dimineața se ofilește.
Tot ce este atins de foc
Își pierde astfel inocența.

Prima linie

(René Char,
in memoriam)

Arsură de tunet:
Bubuitul
Ghețarului
Născând
Un iceberg.
Orion
Vânător orb
Cânt matinal
De revoltă.

Dezintegrarea trandafirului

I

La început era roz și suav
un boboc apăsat pe sufletul meu
unde se ascundea scorpionul
ghemuit.
Apoi s-a deschis
în soarele toamnei
cu organele în vânt
și petalele
deschise ca niște mâini.
Iar apoi pântecele-i fecundat
s-a micșorat uscat,
și netezimea ofilită
putu să se separe
de tulpină-i și un alt trandafir
ieșise din carne
și trandafirul uscat zace trist, iar trandafirul bătrân
veșted și fără frunze.

II

Pergamentul cărnii sale
descărnate
luminează uneori
tubul eseului
literar.
Singur,
singur și rupt
dezintegrat
în scorpion.

III

...vene care au ars glorios...

Frontiere de lumină

Marginea luminii
Deschide o rană
Unde limita
crește.

Cuțitul
Zorilor
Definește
Dimineața
Curată:

Da: doar această oră
Ce hotărăște
Imprudent
Să se topească
Cu raza
Poate
Întrece
Orice limită.

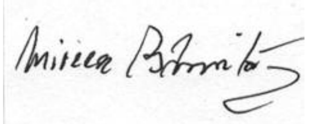
Astfel totul se cutremură
Și iarăși
Se reînnoiește

Tremură
Contrapunctul golului.

Cicatricea rupturii
Între pământ și zori
Sfâșie uneori o rază
De timp însângerat
Predestinat poetului

Mircea Bârsilă

Poezia lui Petru Ilieșu

Timișoreanul Petru Ilieşu a fost încadrat de Radu G.Ţeposu, în **Istoria tragică şi grotescă a întunecatului deceniu nouă**, Editura Eminescu, Bucureşti, 1993, la secţiunea *Fantezismul abstract şi ermetic*, alături de Aurel Pantea, Matei Vişniec, Călin Vlasie...

Textul critic al lui Radu G. Ţeposu referitor la primele cărţi de poezie ale lui Petru Ilieşu este de o admirabilă exactitate: <<Petru Ilieşu e din linia acelor fantezişti ingenui care fac din imaginaţie un mod de aproximare a interiorităţii. iscursul liric e o parafrază stufoasă a eului, o formă de confesiune prudentă şi indecisă, fel de a vorbi indirect despre sine în termeni impersonali şi cam abstracţi. **Pastel H** (1978), cel dintâi volum, e o călătorie simbolică în propria-i fiinţă, pusă sub semnul labirintului, o introspecţie în fond, organizată sub forma unui scenariu cultural. Aluziile livreşti, tonul discret polemic, inflexiunile parodice, timide totuşi, sunt semne de emancipare a poeziei, dar ele sugerează, prin moderaţie, şi o lipsă de tensiune/ (...)/. Tot un fragment de biografie abstractă e şi **Autoportret cu foxterrier** (1980), un lung poem în care se derulează secvenţe estompate, întregistrate haotic, de o retină tulbure.

Mai organizată pare poezia în **Camera cu mercur** (1982). Detaliile poetice se amestecă aici într-o viziune caleidoscopică în care amintirea se întretaie cu prezentul simţurilor. Evocarea produce un fel de ficţiune a percepţiei, un delir fantast: „în colţ/un deşert de flăcări portocalii/emană lent un fum poortocaliu/siluete păşesc/ rare/din tavan atârnă sfere cereşti/şi eu la telescop observ prin prisme şi concave-arginturi/detaliile acestei seri/inerte şi prelungi/experimentând tehnici de reanimare/(arşiţa şi frigul se răspândesc deodată)/arşiţa şi frigul s-au răspândit deodată (*Detaliu în interior*).În aceeaşi linie, însă cu rezultate incontestabil superioare, trebuie aşezat şi volumul **Întrebare despre întoarcerea acasă** (1985), tot un poem lung, cu redundanţe studiate, ca la Mircea Ivănescu, în care cele două personaje, D-ra Elvira şi D-l Ioachim, construiesc un subtil ceremonial al adulării reciproce, cu tatonări şi eschive delicate. Ritualul cochetăriei are ceva pervers, de farsă cinică: „Doamne,/aseară mi s-a părut că stăm împreună/ zâmbeai/mişcări rapide şi subînţelese potolite capricii/sau o serie de analogii/pe care/o singură mişcare de acest fel/ precum un buchet le absoarbe...”

Îmbibat de referinţe culturale explicite, făcând adică din intertextualitate un procedeu făţiş, poemul pare totuşi produsul unui suprarealism ingenuu, din care trebuie să deducem o reconstruire a eului disipat în proiecţii exterioare. Inautenticitatea, sentimentul reificării, pierderea identităţii aduc în poem un abur existenţialist pe care autorul îl cultivă cu voluptăţi încrâncenate şi în care încape şi multă melancolie ironică. În ciuda eleganţei şi a articulării corecte a poemelor, lirica lui Petru Iliueşu suferă totuşi de o impersonalitate monotonă şi de o devitalizare, care pot fi şi semne ale inhibării >> (pp 76-77)

Cele două misterioase/fanteziste personaje apar şi în excepţionalul volum **Confesiune asupra labirintului** (*Recurs la tăcere*) publicat în 1994 la Casele de editură Marineasa & Planetarium, Timişoara. Volumul începe cu un doct „Cuvânt de didscordie al autorului cu personasjele sale” şi cu o „Indicaţie” (textul Propoziţiei XV a lui Heron din Alexandria – secolul al II-lea î.e.n.) şi se termină cu un *Psalm*:„Doamne ajută-ne să ne biruim pe noi înşine/Fă-ne înţelegători pe noi înşine//Fă ca în noi înşine solia noastră să fie primită/Iertarea să ne-o dăm/acum/în acest ceas în care foamea de noi/ne-ncearcă/şi fără de iertare suntem//Împlineşte întunecatului nostru ochi pe cel luminat/şi faptelor noastre/conştiinţa pură a faptelor noastre//Aureşte mărturisirea/cu adevărata lumină ce nu străluceşte// Desparte-ne Doamne de limba noastră ce macină/limba noastră//...de sânge inconsecvenţă şi uitare/de suspiciune de trufie şi nătânga sete/şi deriva în obscura intersecţie a istoriei//Ajută-ne Doamne să părăsim timpul/spre a regăsi Timpul...”

În **Confesiune asupra labirintului**, înlănţuirea secvenţelor, în baza unei regii care nu admite grandilocvenţa, implică surprinzătoare schimbări de perspectivă, ironice divagaţii, repetiţii studiate, trimiteri ezoterice, o modernă orchestrare narativă a întregului şi o firească fuziune a concreteţei realului cu abstractizările a căror esenţă intelectualizează mesajul şi înalţă calitatea emoţiei prin integrarea ei în „atmosfera” ideatică: „...dacă dau la o parte învelişul umed al Domnişoarei Elvira/şi-apoi urmele trudnic–protectoare: încăperea (un punct/stategic pentru o mărturisire ce va trebui rostită...)/între ramele negre ale încăperii – fereastra/şi jocurile de apă ale respiraţiei pe sticla ferestrei/şi mâna înroşită a Domnişoarei Elvira printre jocurile de apă/ale respiraţiei/nimicind şi recompunând necontenit priveliştea monoculară/ce se îngustează/se îngustează progresiv/ şi palma întinsă (şi zbârnăitul cuiului în palma D-lui/Ioachim) din care se preling/ fierbinţi/fărâme roş” (p. 32); „ne-am revăzut mai întâi pe un lung coridor/ urmându-l pe D-l Ioachim/istovindu-ne de foame şi sete/adulmecând în palele de aer mireasma vinovată a cinei/şi fluieratul îndepărtat al unui tren de noapte/ zgomotul vagoanelor care se urnesc/ ploaia şi perdelele grele ce atârnă/de parcă aerul nu e cu putinţă/fereastra nu e cu putinţă/peretele şi încăperea nu sunt cu/putinţă/nici neclintiţii câini de vânătoare/ori adulmecata vinovata cină// ne-am văzut apoi pe o imensă pajişte/ neverosimil năpădită de iederă/- Şi nu era totuşi o pjişte Domnişoară Elvira/ - Era o sală neverosimil năpădită de iederă/ scuturam albe şi reci cearşafuri deasupra acestei mese/neverosimil năpădită de iederă/amăgeam cu albe şi reci cearşafuri caznele somnului//aidoma cositorului/ cutele ceaşafurilor strălucind ademenitoare în aer/stoluri de vrăbii în pocnet luându-şi zborul/din cutele cearşafurilor/ - zborul lor de cositor fulgerând şi sclipind printre/fişiile de abur condensat/plutind deasupra frunzelor de iederă/limba ni se îngreuna/pleoapele ne înţepau/şi peste Domnul Ioachim/în sclipiri uleioase începuse de astă dată să ningă/am coborât/scaunele din încăpere/le-am acoperit cu cearşafuri/am trezit câinii şi ei au ieşit/ferindu-se să ne privească/pe lângă pereţi ferindu-se să ne privească/ ţineau capul înclinat/încovoiat spatele/ cozile lăsate...” (p.p. 64- 65).

Jocul dintre ofertele memoriei şi cele de factură reflexivă are o suficientă naturaleţe, iar metoda utilizată în vederea oglindirii interiorităţii, a neliniştilor sufleteşti denotă o incontestabilă originalitate.

Încercarea poetului de a construi felurite spaţii *heterotopice* - între care şi labirintul - şi de a le face să pară reale este susţinută de o stare de continuă fervoare lăuntrică, o stare ce refuză euforia vetustă, bufoneria şi, în genere, frivolitatea. Poezia sa infirmă, în orizontul celei optzeciste, părerea că postmodernismul şi ontologia ar forma un cuplu oximoronic.

Confesiune asupra labirintului este una dintre cele mai ineresante cărţi optzeciste, prin complexitatea scriiturii în care reprezentările statice, aparent autonome, alternează cu cele animate, sub semnul aşa-numitei tehnici a *cinemontajului*, cu secvenţe de tip *mise en abyme* încorporate în naraţiunea diegetică, cu paranteze, citate şi fine detalii realiste sau fanteziste, aspecte la care se adaugă, între altele, şi pluralitatea nivelurilor (protagonişti, narator, cel care înregistrează şi autorul) şi nu în ultimul rând barocul flux verbal.

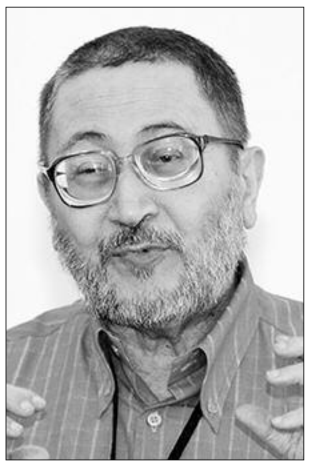
Volumul **România** (*o pastişă după Ginsberg*) **-** apărut la Editura Marineasa şi Planetarium (1996) - nu a stârnit cuvenitele reacţii critice. În respectivul „poem”, Petru Ilieşu – unul dintre cei mai buni traducători în română a poeziel lui Allan Ginsberg – a preluat tonul mânios al acestui poet din *America, America* într-un discurs ce pendulează între lamentaţie şi retorica rechizitoriului necruţător: România ţi-am dat totul şi acum nu mai sunt nimic/România am în buzunar patru mii şi două sute de lei/- Ianuarie 17, 1995/cam atât valorează trecutul şi prezentul meu metafizic//Sunt sătul de propria-mi minte şi imaginaţie//România când vom înceta înţeleptul nostru canibalism?/Poţi să te speli pe cap cu victoria-ţi postrevoluţionară. Revoluţia a fost una, iar postrevoluţia/este altceva./O cacealma cu lumpeni revoluţionari şi lichele parvenite”.

Petru Ilieşu este unul dintre poeţii optzecişti care nu se implică în „bătăliile” literare, preferând să scrie (poezie, traduceri, eseuri...) adăpostit în labirintul propriei vocaţii literare (una, desigur, de excepţie).

Petru Ilieşu este unul dintre poeţii optzecişti care nu se implică în „bătăliile” literare, preferând să scrie (poezie, traduceri, eseuri...) adăpostit în labirintul propriei vocaţii literare (una, desigur, de excepţie).

Radu-Ilarion Munteanu

NINSOARE DE APRILIE

Era o paşnică duminică de întâi aprilie. Luciana îşi planificase de cu seară să-l ducă pe micul Robert să vadă expoziţia itinerantă de papagali. Orăşelul lor nu avea grădină zoologică, Zoli, soţul ei, fusese nevoit să ia maşina familiei într-o misiune de PR: întâmpina un grup de japonezi, parteneri de afaceri. Până la cel mai apropiat oraş cu logistic capabilă de a găzdui spectacolul papagalilor nu era mai mult de o oră şi 17 minute cu un autobus local, prilej de bucurie în sine pentru Robert, căruia-i plăcea să călătorească. De fapt era chiar a doua dintre plăcerile lui, după cea de a o asculta pe mama citind. Orice. Nu conta că nu pricepea mare lucru, vocea ei era muzica micuţului lui sufleţel. Şi nu era dispus s-o împartă cu nimeni. Ştia déjà ce-s ăia papagali, făcuse praf o carte plină de desene colorate, care se deschidea formând căsuţe pentru animelele şi păsările nemaivăzute. Papagalii cu pricina veneau de departe, ţara lor era într-o insulă de dincolo de Africa, mama îi arătase la calculator. În fiecare an o grămadă de papagali plecau în toate ţările, să-i poată vedea copiii din toată lumea, aşa-i povestise mama.

Dimineaţa senină promitea o zi de pomină. Acolo unde erau găzduiţi papagalii veniţi de pe insula... insula... Mami, mai spune, cum se cheamă insula papagalilor? Tenerife, puiuţ. Ce nume ciudat, gândi Robert, dar îşi aminti că mama îi arătase pe calculator parcul papagalilor din insula aia cu nume ciudat. Drumul cu autobuzul era numai dus. Tati avea să dea o fugă să-i ia seara, după ce termina cu japonezii lui. Aşteptând în autogară, Robert observă că din cerul albastru, fără nor, picară câţiva fulgi de zăpadă. Ştia ce-i aia, doar iarna nu se terminase aşa demult. Mami, cum ninge din senin? Ocupată cu biletele, Luciana nu auzi întrebarea, de altfel fulgii se topiseră imediat. Soarele de april strălucea. Se urcară. V'eau la geam. Bine, puiuţ, la geam stai. Să-ţi dau perdeaua deoparte, să vezi. Autobuzul porni. Era plin de copii, mai multe familii avuseseră, pe semne, aceeaşi idee. Copiii aplaudară. Robert cu ei. În spatele lor, un băiat de vreo şase ani explica surorii lui mai mici ce-s ăia papagali. Surioara era mai scundacă decât Robert, avea părul negru, tuns băieţeşte dar ondulat, ochii verzi, Robert nu avea de unde să ştie că e frumoasă, pentru el singura femeie frumoasă era mama. Dar urechea lui obişnuită cu poveştile auzi că fetiţa vorbea mai bine ca el. Mami, de ce fetiţa aia mai mică decât mine vorbeşte mai repede? Puiuţ, nu mai arăta cu degetul, nu şade frumos, fetiţa e mai mare ca tine, tu eşti un băieţel uriaş. Mai auzise Robert vorba asta şi-l umplea de mândrie. Privi la fetiţă cu coada ochiului. Fetiţa îi intoarse privirea verde oliv şi-i zâmbi. Robert numa' că nu făcu bot. cum îşi permite o fetiţă strrăină să-i zâmbească lui, care e şi uriaş şi are şi cea mai frumoasă mami din lume?

Pe nesimţite cerul se întunecă. După câteva minute începu să bureze, apoi ploaia de primăvară se transform în ninsoare. Şoseaua trecea printr-o pădurice, urcând un deal. Crengile copacilor se atingeau deasupra autobuzului, care trecea printr-un tunel de zăpadă. Copiii aplaudară iar, era distractiv. Luciana, mereu grijulie, se aplecă spre şofer, întrebându-l şoptit dacă nu cumva întârziase să-şi schimbe anvelopele de iarnă, ceea ce ar mai fi liniştit-o. Puiuţ lăsă peisajul de pe geam, nu suferea ca mami să discute cu altcineva când era el de faţă. Până dădea şoferul drumul la căldură mami scoase din rucsac căciuiţa lui preferată, cu cozoroc, în culori de camuflaj şi i-o trase peste bretonaşul cârlionţat şi blond.

Dar vizibilitatea se reduse la câţiva metri. De unde faruri de ceaţă la întâi aprilie. Începură a zbârnâi telefoane mobile. Sunetele combinate înveseliră o clipă copiii oarecum derutaţi, sunau ca o orchestră. Spre vârful dealului autobuzul patină ce patină şi se opri. Afară, viscol. Întuneric ca de Crăciun. Luciana făcu apel la imaginaţia ei de scriitoare şi la experienţa ei de lucru cu copiii. Îl luă de mână decisă, pe Puiuţ, se ridică cu faţa spre călători, ceru şoferului microfonul şi îi convinse, numai ea ştia cum, să cânte un cântecel pe care, după o mică anchetă, se lămuri că-l ştiau toţi. Luminile autobuzului se aprinseră. Vrăjitorul pădurii a făcut asta, le spuse calmă. Părinţii, care nu vorbeau pe şoptite la telefon, o priviră recunoscători. Acum fiecare copil să vină pe rând aici şi să repete după mine descântecul. Ce-i aia, întrebă fratele mai mare a fetiţei care-i amintea Lucianei de descrierea unui personaj despre care citise de curând. Numai că aceea nu era fetiţă. Era femeie. În timp ce improviza, ţinând copiii sub control, îi veni în minte o idee stranie, iraţională chiar. Trimise un gând autorului respectivei nuvele: inventaţi ceva, domnule Lis şi trimiteţi-vă ficţiunea prin fetiţa asta, am recunoscut-o, e personajul dumneavoastră, e aceea despre a cărei ilustraţie îmi povesteaţi, amuzându-vă, că un prieten arhitect o socotise o pastişă după Egon Schiele. Deloc surprinsă, în minte i se clarifică precum o imagine pusă la punct cu binoclul: nu ştiu nimic de asemănarea de care-mi vorbeşti, dar oricum nu te pot ajuta pe linia asta, sursa acelui personaj s-a ascuns în adâncimea pădurilor de arţar, nu mă mai aude. Da, îmi reprezint situaţia voastră, hai să ducem împreună vraja la capăt. Hai să ne coordonăm puterea de a inventa. Gândeşte-te concentrat că dintre copaci o să iasă un om de zăpadă vorbitor. Eu o să mă concentrez la fel. Sau nu, aşa nu merge, nu e de ajuns. Eu o să scriu scenariul, tu, Luciana, o să-l percepi, ştiu că poţi şi vei armoniza sentimentele copiilor cu însăşi intenţia vrăjitorului care a adus ninsoarea. Nu poate fi răutăcios, n-ar avea sens. Da, n-ar avea sens, se auzi Luciana gândind. În tot timpul ăsta abia-l convinsese pe Robert să accepte să le spună poveşti şi celorlalţi copii.

Şi tocmai când le povestea că din pădure va ieşi un om de zăpadă vorbitor, acesta apăru. Nici şoferul, nici domnul mai nervos care începuse să strige că va da compania de transport rutier în judecată nu se mirară că vocea omului de zăpadă vorbitor se auzea ca prin interfon. Fă stânga spre pădure, drumul se va deschide. Dar patinez, răspunse şoferul. Abia ţine frâna de mână. Omul de zăpadă vorbitor băgă două degete în gură şi fluieră ca un Golan. Sute de arici, fiecare cărând câte un săculeţ cu cenuşă de salcie veniră de peste tot. făcură pârtie de cenuşă. Şoferul demară. Copacii de pe partea stângă a şoselei se dădeau la o parte, cu reverenţă. Zăpada de pe crengile lor, căzând pe autobuz, înveseli copiii. Robert se linişti primul. Era ca-ntro poveste pe care i-o spunea mami. Mami nu e numai cea mai frumoasă femeie din lume şi cea mai povesticioasă, uite că are putere să învie poveştile.

Luciana se străduia pe trei planuri: să intuiască ce se punea la cale, să inventeze armonic şi să-şi potolească bătăile inimii, care era să sară dintre coaste. În fine, ajunseră. În mijlocul pădurii se deschidea un luminiş, iar la mijloc era... grădina zoologică din oraşul spre care mergeau. Casa papagalilor din Tenerife. Ce ne facem, cum trecem prin zăpadă, se căină mama blondă şi subţire, cu ditamai aparatul foto de gât, a celor doi copii de pe bancheta din spate. Dumneavoastră aveţi doar grijă să luaţi imagini, veţi deschide o expoziţie cum nu s-a mai văzut, recunoscând şi figura mamei celor doi, mama fetiţei brunete, cu părul scurt, ochii oliv şi vocea cântată. N-avea acum timp să-şi bată capul de unde o ştie, nici de unde ştie că-i fotograf profesionist. Deschise uşa şi-i spuse cu naturaleţe omului de zăpadă vorbitor: fii bun şi adu-le pâslari copiilor, să nu răcească. Omul de zăpadă vorbitor făcu un semn şi o duzină de iepuri cenuşii, apăruţi de nicări, îşi modifică forma şi se făcură pâslari, continuînd să dea încurajator din urechi.

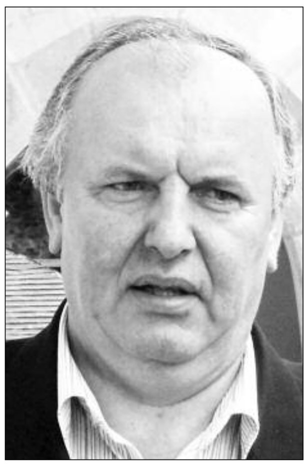
În fine, ajunseră cu toţii în sala mare a gădinii. Acolo, o doamnă ce părea copia în mare a fetiţei, dirija, într-o spaniolă fără accent, spectacolul papagalilor. Copiii strigau de entuziasm. Doamna îşi şterse fruntea şi atunci văzură, cine văzu, poarte doar Luciana, o fulgerare la încheietura palmei ei, exact pe venele delicate, albastre. Iraţional, Luciana, până la intrarea în sală epuizată de încordare, se uită la ceas. Când trecuse, oare, timpul? Pe geamurile sălii grădinii zoologice era aproape întuneric, dar un întuneric albăstriu, închis, străbătut de luminile orşului. Sună telefonul. Robert, prea prins de spectacol, nu observă ieşirea mamei. Era, cine altcineva, Zoli. Am terminat de o oră cu ăia, peste un sfert de oră ajung la voi să vă iau. Mai ţine mult? A nins azi, întrebă complet aiurea Luciana. A, da, cel mult juma' de oră, păru Zoli să nu observe defazarea întrebării, o luă în banal, avusese o zi tare plină. Era atent şi la condus, tocmai urca un deal, printr-o pădure. Peste două săptămâni, de Paşte, o să înmugurească, îi comunică aparent la fel de aiurea soţiei sale. Azi n-ai avut timp să ne faci ceva bun de cină, vă scot la restaurant. M-au invitat japonezii mei, vor să-mi cunoască familia. Plonjată în cotidian, Luciana reacţionă ca atare: numai să nu stăm mult, Puiuţ e aşa de emoţionat de drum şi de spectacolo, mi-e teamă că o să adoarmă la masă. Aaaa, nici vorbă. Unul din japonezi ştie să imite toate animalele din lume, ne-a demonstrat la cofee-break. De aici a pornit ideea cu cina, m-am scăpat să le spun ce l-ar distra pe fiul meu aşa un spectacol. Ca papagalii ştie să facă? zâmbi Luciana. Sigur. Ei, o să vezi că o să ţi-l înfund pe japonezul tău. O să-i dau un personaj pe care n-o să-l poată imita. Ei, tu cu fantezia ta. Ai să vezi că o să-i placă. Luciana vorbea din ce în ce mai sigură de sine.

....

Nu se miră deloc că japonezul lui Zoli vorbea cu vocea omului de zăpadă vorbitor.

Omul de zăpadă vorbitor băgă două degete în gură şi fluieră ca un Golan. Sute de arici, fiecare cărând câte un săculeţ cu cenuşă de salcie veniră de peste tot. făcură pârtie de cenuşă. Şoferul demară. Copacii de pe partea stângă a şoselei se dădeau la o parte, cu reverenţă. Zăpada de pe crengile lor, căzând pe autobuz, înveseli copiii. Robert se linişti primul. Era ca-ntro poveste pe care i-o spunea mami. Mami nu e numai cea mai frumoasă femeie din lume şi cea mai povesticioasă, uite că are putere să învie poveştile.

Adrian Alui Gheorghe

POVESTEA FEMEII CARE MÎNCA UN MĂR

A ieșit din gară, a privit pe deasupra mulțimii, fără țintă, și-a privit ceasul, după care s-a așezat pe o bancă. A treia, din dreapta, după poziția băncilor din fața gării. Celelalte erau ocupate. Aștepta pe cineva? Posibil. Și-a trecut un picior peste celălalt, și-a tras fusta scurtă, scurtă de tot, nu acoperea nimic, chiar dacă făcea efort, a renunțat, și-a lipit pulpele regulamentar. Bărbații din preajmă o priveau. Și taximetriștii au coborît geamurile și se uitau întrebîndu-se dacă nu ar putea să îi fie de ajutor, să o ducă la vreo adresă. Nu părea interesată.

Adevărul e că femeia emana o sexualitate atît de puternică, încît toți bărbații au devenit neliniștiți. Cîțiva i-au făcut poze cu telefonul, dar nu ca și cum ar fotografia-o pe ea, ci ca și cum ar fi imortalizat peisajul. Dar peisajul se concentra pe ea, ea era miezul fierbinte. Din primul tramvai care a oprit în gară au coborît toți bărbații, tramvaiul a plecat mai departe ducînd cele cîteva femei care erau în interior. Următorul tramvai s-a oprit de tot pe linie, au coborît toți bărbații, inclusiv vatmanul. Cele cîteva femei care erau în interior au plecat pe jos, bombănind. Doi polițiști au coborît dintr-o mașină, să vadă de ce s-au adunat atîția oameni la un loc și au rămas și ei să o privească pe femeia care își studia chipul într-o oglinjoară, neatentă la ceea ce se întîmpla în jurul ei. Oare ce vedea în oglinjoară?, s-au întrebat cu toții.

Un miting de protest, pe o temă destul de confuză, ceva cu apărarea drepturilor animalelor de a avea un habitat securizat, a eșuat în dreptul ei. Bărbații s-au oprit, alăturîndu-se celorlalți care gravitau în raza ei de acțiune. O echipă de la o televiziune, care însoțea participanții la miting, a oprit și a început o transmisie de la fața locului. Sexualitatea emanată de femeia care tocmai își studia pleoapele și sprîncenele se transmitea acum pînă în cele mai îndepărtate colțuri ale lumii. Internetul preluase transmisia, serverele erau fierbinți, fierbinți.

Un polițist a simțit nevoia să intervină, lucrurile nu păreau foarte clare. De asta cei din față au putut auzi următorul dialog:

- Bună dimineața. Puteți să îmi spuneți de ce ați oprit în acest loc?

- E interzis cumva? Nu am văzut niciun semn, nici măcar vopsit proaspăt,

cum se mai întîmplă să descoperi pe băncile din parc.

- Nu, nu este interzis, numai că primăvara ...

- Dar acum nu este primăvară, domnule polițist.

- Da, aveți dreptate, însă multe lucruri nu mai sunt la locul lor. E o oarecare

confuzie de cînd cu încălzirea globală.

Polițistul s-a retras jenat de propriul curaj. Privirile bărbaților din preajmă erau, însă, reprobatoare. Femeia a privit peste mulțimea din jur pînă departe, era limpede că nu vedea decît propriul gînd.

Cei din rîndul doi au auzit însă aproximativ dialogul, a trebuit să și-l reproducă unul, altuia, fără să aibă certitudinea că lucrurile s-au desfășurat chiar așa:

- Bună ziua! Vă rog să îmi prezentați un act de identitate. Sunt cîteva lucruri care trebuie limpezite.

Femeia i-a arătat podul palmei, polițistul a privit atent, privirea s-a prelins de-a lungul liniei vieții pînă a ajuns la margine.

Da, părea în ordine. Femeia era de pe lumea asta.

Cei din rîndul trei și următoarele au auzit și au comentat dialogul după cît au reușit să înțeleagă, au intrat în joc, din plin, presupunerile:

- Bună seara! Pentru tulburarea neliniștii publice puteți fi condamnată la ani grei de...! Bine, da, toți anii sunt grei. Aveți dreptate.

Mai multe murmure s-au auzit din mulțime, toate s-au adunat într-un șuvoi vocal care împinse nourii de deasupra gării spre catedrala din centru. Clopotele catedralei începu să bată singur, ritmic.

Eram de față, trebuie să spun și asta. Lîngă mine era profesorul Gilbert și nu mai știu cum, care predă desenul tehnic la mai multe școli din oraș. Profesorul voia să inițieze o petiție împotriva acțiunilor poliției în spațiul public, era preocupat de propria neliniște, care trebuia respectată. Mai mulți bărbați l-au țistuit însă, femeia tocmai și-a scos telefonul mobil și a privit concentrată ecranul, cu degetele ei lungi a mîngîiat ecranul minuscul, ca și cum ar fi desenat niște raze de soare.

În acesta timp un senator, care trecuse prin zonă, intrigat de aglomerația de pe stradă, fără să oprească însă, pentru că nu agrea adunările spontane, i se păreau ostile, a ridicat problema în Senat:

- Domnilor, se constată o ridicare a nivelului sexualității în societate pînă la

cote alarmante. Chiar acum cînd eu vă spun asta, în preajma noastră există mult potențial erotic care se manifestă dezordonat, necontrolat. De asta eu propun...

Un alt senator, din opoziție, i-a strigat în față:

- Dar sexualitatea este axa pe care evoluează lumea noastră, nu cred că...

Cum să vrei să impozitezi așa ceva? Rușine!

Alt senator, independent ideologic dar globalist convins, a intervenit:

- Planetele se rotesc una în jurul alteia fiindcă se iubesc. A spus asta și Copernic.

Între timp a mai oprit un tren. Cîteva zeci de bărbați dar și femei s-au adunat, împingîndu-i pe cei din față care opuneau o oarecare rezistență. Au mai apărut două care de reportaj care începură să transmită de la fața locului. Unul dintre care transmitea în direct, altul înregistra, pentru a transmite mai tîrziu. Își făcură apariția cîteva corturi, din ele puteai să îți procuri sandvișuri cu carne de pui, cu carne de vită sau chiftele din legume. S-au creat deja cîteva cozi, lumea saliva. Puteai să cumperi și steaguri, erau o mulțime, semnificația lor era incertă. Lumea le cumpăra însă din rațiuni greu de precizat.

Profesorul de desen tehnic Gilbert (și nu mai știu cum) s-a oferit să stea la rînd pentru cîteva sandvișuri. Eventual să ia și cîte o bere? Pentru mine nu, am spus. Și nu voiam sandvișuri, ci chiftele de legume, cu sos de maioneză și muștar. Cîte? Patru.

În timpul acesta femeia își descheiase un nasture la bluză și își potrivise cupele sutienului. Nu părea foarte interesată de mulțimea din jur, a scos un măr din care mușcă fără grabă. Mușcătura se profilă pe mărul roșu ca o rană care se bucura de contactul cu lumina soarelui. Căldura adunată în fruct se împrăștia din nou, liberă.

Un aparat de radio, dintr-o mașină parcată mai la marginea străzii, anunță că în Paris a fost un atentat, cîțiva morți. Păcat. Din mai multe piepturi din mulțime se auziră niște oftaturi. Apoi, același aparat de radio anunță faptul că la graniță au fost depistați doi traficanți de limbi de privighetori, care duceau marfa din România undeva în Europa. Nu am înțeles care era destinația din cauza vocilor dezaprobatoare.

Între timp au mai sosit cîteva trenuri în gară, mulțimea se aduna, aproape că nu mai exista spațiu de manevră, totul părea acum o procesiune religioasă al unui cult încă nedefinit.

Femeia mușca mai departe din măr, bucăți mici, limba apuca picăturile dulci de pe buze și le ducea pe cerul gurii. Era un spectacol de arome și miresme.

Un batalion de soldați, care trecea spre o aplicație complicată în niște poligoane din marginea orașului, opri și se alătură mulțimii. Comandantul, un individ gros și crăcănat, încălțat în cizme scurte, cu multe blacheuri, dădu comenzi ferme, soldații se împrăștiară în mulțime. Nu era clar dacă trebuiau să asigure ordinea, sau intrau și ei în peisajul puternic erotizat din piață. Posibil, și una și alta. Oricum, neliniștea se amplificase.

Profesorul de desen tehnic, Gilberto (și nu mai știu cum), a ieșit din rînd triumfător cu două casolete de carton, în una erau chiftele de legume cu sos de maioneză și muștar, comandate pentru mine. Le-am mestecat îndelung, păstrînd un ritm al aerului care intra și ieșea din plămînii noștri, improvizînd în colectiv, parcă un Bolero marca Ravel, varianta clasică. În minte îmi rămăsese, totuși, varianta dirijată de Sergiu Celibidache, la Viena. Mișcările vioaie ale dirijorului păreau să fie parte dintr-un spectacol în sine, dincolo de muzică.

Femeia alegea cu limba sîmburii de măr, din jumătatea pe care tocmai se pregătea să o foarfece cu dinții. Sîmburii păreau pe limba ei buburuze negre gata să își ia zborul. Și chiar își luau zborul, își alegeau partea lor de cer.

Un alai al unui circ italian, care tocmai trecea promovîndu-și viitoarele spectacole, a oprit la vederea acestei adunări umane impresionante. Neliniștea îi cuprinse și pe arlechinii care își făceau numărul pe o platformă mobilă. Unul sări pe trotuar, evaluă situația și se apropie de femeia care mesteca visătoare o nouă mușcătură din măr. Aceasta îl observă și în ochi i se aprinse un zîmbet care i se întinse apoi pe față.

Deși nu avea nimic pe cap, comediantul costumat în arlechin, făcu o reverență și din aer prinse o pălărie care apăru de niciunde. Alt comediant, costumat tot în arlechin, colorat pe obraz cam la fel, chelios, dar cu un smoc de păr lipit aiurea pe cap, se apropie de primul și îi spuse: - Cinetto, fără pălărie! I-o smulse din mînă, făcu un gest ferm și pălăria dispăru. Numai că arlechinul numit Cinetto nu se astîmpără și în fața femeii făcu o altă plecăciune și din aer culese altă pălărie, roșie de astă dată. Celălalt nu se lăsă însă și spuse iarăși cu reproș: - Cinetto, fără pălărie! Și i-o smulse din nou și pălăria dispăru. Astfel apărură și dispărură pălării nenumărate, verzi, roșii, galbene, negre, țuguiate, plate, mari, mici, uriașe...! Lumea aplauda după fiecare apariție și dispariție a pălăriilor. Femeia nu aplaudă, dar urmărea spectacolul cu un licăr în ochi. Își mișcă pulpele, schimbînd picioarele puse unul peste altul, neliniștea trecu ca un frison din nou prin mulțime. Viața provoca viața. Chiar și comediantul Cinetto rămase cu pălăria în aer.

Apoi profesorul de desen tehnic, Gilbert și nu mai știu cum, își cumpără două stegulețe și începu să le fluture în aer. Era destul de caraghios, cravata îi ieșise de sub vestonul lucios și flutura și ea ca un steag. Albastru.

Cinetto se enervă pe celălalt arlechin, care îi tot fura pălăriile, așa că începu să i le îndese pe cap, în timp ce acesta chiräia și încerca să se apere. Începură să își care pumni de-adevăratelea. Unuia dintre ei îi curgea sînge din ureche, celuilalt, beteală. Și deși s-au urcat pe platforma mobilă, continuau să își care pumni. Lumea aplaudă.

Femeia mușcă din jumătatea de măr eliberată de sîmburi. Și asta exact cînd în Irak a fost spulberat cu o bombă purtată de o dronă generalul iranian Soleimani. Vor fi urmări, spuse un șofer de taxi, cu aerul că văzuse multe din astea la viața lui. Nu a mai detaliat care vor fi urmările, tocmai era chemat prin stație la un client.

Femeia mușcă din jumătatea de măr eliberată de sîmburi. Și asta exact cînd în Irak a fost spulberat cu o bombă purtată de o dronă generalul iranian Soleimani. Vor fi urmări, spuse un șofer de taxi, cu aerul că văzuse multe din astea la viața lui. Nu a mai detaliat care vor fi urmările, tocmai era chemat prin stație la un client.

Comandantul batalionului, individul gros și crăcănat, dădu brusc semnalul de adunare și soldații se aliniară după o logică numai de ei știută. Și începură să cînte, îndepărtîndu-se, ca și cum ar fi reluat un cîntec dar și un marș întrerupte cîndva: "Oh, I comme from Alabama,/ With my banjo on my knee,/ And I'm going to Louisiana,/ My Susana for to see..."

În timp ce femeia mestecа, cu ochii pierduți în sine, o altă bucățică de măr, incendiile se întindeau violent în Australia. Neliniștea globală însoțea încălzirea globală.

Cînd își adună cu limba o firimitură de măr de pe buze și o împinse spre dinți, un avion al companiei aeriene Airlines se prăbuși cu tot cu cele o sută șaptezeci și șase de persoane de la bord. Nu a supraviețuit nimeni. Un oftat se ridică din piepturile celor prezenți în piața din fața gării, exact în momentul în care femeia își îndreptă bustul opozant și căută un coș în care să lepede cotorul minuscul de măr. Genunchii ei foșneau ca bancnotele noi aduse de la tipar și puse agresiv în circulație. Cumpărau ceva?

Un polițist scoase chitanțierul ca să amendeze, totuși, pe cineva, însă nimeni nu avea chef să răspundă solicitării acestuia. Cineva îi spuse că nu trebuie să se mai agite atîta, cel mai bine ar fi să îl amendeze pe Dumnezeu și gata.

Dacă vrei să te afirmi, pornești de la vîrf.

Dar unde îl găsesc pe Dumnezeu?, întrebă polițistul.

Oriunde, îi răspunse cel care îl provocase.

De asta polițistul se îndreptă spre femeia care își așeza fusta strîmtă pe șolduri, presîndu-și partea ușor bombată de sub burta abia pronunțată.

Știți cumva unde este Dumnezeu?, o întrebă polițistul pe femeie.

Nu, îi răspunse aceasta, Dumnezeu este fiecare dintre noi, din cîte știu. Părea un răspuns de bigotă.

A-ha, deci pot să amendez pe oricare de aici, că tot pe El îL amendez ?

Posibil, spuse femeia. Pare logic.

În acest caz, te amendez pe tine. Să nu te superi pentru asta. Sunt în exercițiul funcțiunii.

A, nu, spuse femeia, nu mă supăr. Și Dumnezeu este în exercițiul funcțiunii. Tot timpul. Pare a fi o soluție logică. Numai că trebuie să motivezi acest lucru. O amendă are nevoie de o motivație serioasă.

Pentru un viol colectiv, de exemplu. Pentru violarea acestor bărbați care nu au nicio putere de apărare. Frumusețea e o capcană. Sexualitatea publică e fără nicio explicație legală, în codurile noastre nu există nicio prevedere care să justifice atacurile susținute ale frumuseții femeii asupra vulnerabilității masculine. Punct. Și începu să scrie procesul verbal.

Lumea începu să se împrăștie.

Al doilea polițist: Cred că ar trebui să reții și cîțiva martori, pentru justețe. Să semneze procesul verbal. Și să treci neapărat faptul că a mîncat un măr, mușcătură cu mușcătură, în timp ce vulcanul Popocatepetl a erupt pentru a treia oară în decurs de o săptămînă.

proză

Al treilea polițist, apărut între timp: Poți să scrii acolo și faptul că arde, în acest timp, depozitul de lînă de la marginea orașului. E bine ca lucrurile acestea, deși neplăcute, să rămînă consemnate undeva.

Primul polițist: A fost pus de cineva focul sau e accidental?

Al treilea polițist: Deocamdată nu e stabilit.

Primul polițist: A-ha!

Și în timp ce mă îndreptam spre casă mi-am amintit brusc că nu i-am plătit profesorului Gilbert cele patru chiftele de legume, cu sos de maioneză și muștar, pe care le cumpărase pentru mine.

Piatra Neamț, 11 ianuarie 2020

Florin Logreşteanu

MAGICIANUL

De câteva zile, Escargot s-a închis în buncărul său; în camera de la subsol. Policar îi este alături, ca de fiecare dată. Omul-melc are nevoie de liniște, după toate evenimentele trăite în exterior; de detașare de lumea pe care încerca s-o ignore...

Fă eforturi să te împaci cu ea, s-o accepți așa cum este, se infiltră în gândurile sale Policar.

„Nicidecum !" respinge poetul ideea.

Orizontul melcului ți-a adus notorietate...

„Din nefericire, cei mai importanți din breasla mea mă evită în continuare... Noe... Ceilalți... Chiar Poetul Levantin, care mă gratula cu formulări de tipul: Maestre!... Poetul nostru..., acum mă ignoră. N-am mai primit semne de la el de ceva vreme. Și nu m-aș mira să aflu că mă vorbește de rău prin cercurile în care se-nvârte..."

În schimb, marele public anonim...

„Trecătoare satisfacție!... Generația mea are să dispară și e puțin probabil că următoarea mă va redescoperi într-un raft de bibliotecă. Nu... Preferințele publicului sunt înșelătoare. După noi, rămâne ce-au consemnat alții în palimpsestele lor. După cum vor voi mușchii lor... Noe, de pildă... În ultima vreme, a luat-o razna de tot cu aprecierile, dar cine-și va da seama, mai târziu, de asta?... Cititorul anonim?... Nicidecum, Policar, cititorul anonim nu-i altceva decât o găină care ciugulește boabele care i se oferă..."

Policar n-are replică. Escargot însăilează rânduri pe o coală de hârtie. Nu mai are răbdare. Versurile create în pripă nu-l satisfac. Rupe hârtia și o împrăștie pe podeaua camerei.

Adună-ți gândurile, trebuie să-ți iasă, îl aude pe Policar. Au existat și astfel de momente în creația ta...

Poetul îi dă tacit dreptate. Însă, până nu demult, era un scriitor încrezător în capacitatea sa de invenție. Astăzi...

Rescrie textul, nu-l distruge, insistă Policar. Mâine, vei reveni asupra lui. Astăzi, nu prea ești în apele tale și totul ți se pare prost alcătuit. O stare de spirit pasageră, ai să vezi...

„Mă simt un balon dus de valuri spre mal ! strigă Escargot. Mă străduiesc să mă mențin în larg, dar curenții îmi sunt potrivnici... Simt că înnebunesc!..."

Escargot este cu adevărat disperat. Noua carte, dospită în minte, nu trebuie să semene cu nimic din ce a scris până acum. Să-i încununeze opera poetică. Poate fi ultima...

De ce ultima? îi ghicește gândul Policar. Cu siguranță, vor urma și altele...

„Îmi lipsește și forța și încrederea."

Tu te iubești pe tine, de-aceea te disprețuiești, cum numai cei îndrăgostiți disprețuiesc...

Poetul închide ochii pentru câteva momente:

„Nu sunt cuvintele tale, spuse. Într-o împrejurare oarecare, le-a rostit Zarathustra..."

Probabil, admite Policar. Le poate rosti oricine...

„Nu cred că sunt adevărate. Eu, de pildă, nici nu mă iubesc, nici nu mă disprețuiesc. O fac destui în locul meu."

Tu nu poți fi lovit, îi ghicește Policar gândul megru. Ești omul-melc, răsfățatul grădinii, al luminii solare înecată de iarbă, dar și al întunericului micului tău buncăr, în care nimeni nu poate pătrunde. Aici s-a născut poezia ta, în micuța cochilie în care se înfruntă sfâșierea poetului între pulsiunile simțurilor către lumea exterioară, și chemarea către concentrarea interioară și contemplativă. Ca o fântână adâncă, poetul e un singuratic. Cine se încumetă să pătrundă în hăul ei pentru a-i seca izvorul?...

„Viața reală", răspunde, palid, Escargot.

Policar se apropie. Bătrânul poet nu-l respinge. Probabil că privește peste el, spre lumea exterioară.

Nu-mi place judecata ta rece, îl aude pe confidentul său. Și nu există viață reală. Sfidăm ceea ce se întâmplă altora și nouă, fără voia noastră. În intimitate, ne întoarcem spre noi. Spre ceea ce nu dorim să mărturisim altora. Asta e viața reală. Afară – doar convenție...

„Un licăr auriu împacă lumina cu întunericul. În opinia mea, aici strălucrește poezia... Policar!..."

Să se ascundă pe sine în tainița sa de visuri, idei și înțelepciune a învățat Escargot toată viața. Mascat, a stat alături de purtătorii de voce lirică, descoperindu-le frustrările, judecându-le vanitățile: fiecare se încăpățâna să iasă la vedere, scormonind în zare. Escargot ?... L-au nesocotit când privirile li se intersectau în lumină și l-au batjocorit când au sesizat că omul-melc se retrage în întuneric. Căci insondabil este întunericul pentru cei care își unesc vocile în aceeași muzică corală... Policar îl fixează cu o privire rece:

Admite, Escargot, că orgoliul ți-a fost satisfăcut de necunoscuți, fiecare, luat în parte, fără identitate. Numai împreună... Ei ți-au dat girul atunci când ai scris *Orizontul melcului*... Poate cel mai inspirat titlu dintre cărțile tale...

„E prea puțin ! E prea puțin pentru mine ! geme Escargot. Mă bântuie ideea unei cărți pe care n-am s-o scriu, probabil, niciodată..."

Impresie pasageră... Te cunosc bine. Ai să scrii multe alte cărți de-acum înainte. Orizontul melcului e nelimitat...

Escargot îl oprește cu mâna ridicată în aer; un protest la cuvintele măgulitoare.

„Policar, nu mă cunoști, nu m-ai cunoscut niciodată. Nu mă privi și mă judeca astfel. Întoarce-te cu fața la perete!..."

Escargot, prietene...

„La începutul creației mele, Zarathustra m-a învățat un lucru: *Nu trebuie numai să-ți sporești răsadul, ci să ți-l faci superior !...*"

Ai făcut-o...

„M-am repetat de fiecare dată. Orizontul meu s-a dovedit un cerc închis. Nu asta am visat... Tot Zarathustra mi-a dictat crezul..."

Zarathustra... Un nebun...

„Ascultă: *Dacă vreodată a adiat spre mine suflarea spiritului creator și-această preacerească necesitate, care constrânge tot ce e hazard să dănțuiască pe orbitele stelare; dacă vreodată am râs cu râsul fulgerului creator, căruia lungul tunet al faptei bubuind, dar și plin de ascultare îi urmează; dacă vreodată am jucat la masa zeiască a pământului cu zeii zaruri, încât pământul s-a cutremurat și s-a crăpat și fluvii de pară au erupt din el – căci o zeiască masă e pământul, cine se zguduie de noile cuvinte creatoare..., o, cum puteam să nu tânjesc după eternitate?...*"

Așteaptă replica lui Policar. Ea veni în modul cel mai neașteptat:

Ai râs de păsările cerului, Escargot. Ai batjocorit lumina soarelui. Nici stelele nu ți-au fost agreabile și-ai azvârlit cu piatra spre ele. N-ai intuit însă un lucru: o piatră, oricât s-ar înălța în sus, până la urmă trebuie să cadă...

E rândul lui Policar să aștepte. Reacția poetului nu vine. Se strecoară între cele două corpuri de bibliotecă. În nișa din perete, o mică statuetă din lemn de nuc îl reprezintă pe Escargot purtând la vedere o foiță de papirus pe care sunt înscrise cuvintele: *Ceea ce este întuneric este aidoma cu ceea ce este lumină. Urcă din întuneric și coboară din lumină. Numește ce ți se revelează. Astfel vei dobândi gloria poetică și te vei însoți cu Euterpe...* Și ceva mai jos, consemnat autorul ciudatelor reflecții: *Escargot, omul-melc, predestinat cunoașterii și necunoașterii...* Bătrânul poet sărută statueta și îngenunche. Simte născându-se în el voință și forță: se mai simți fulgerat de o flacără în care identifică iubirea. Și pe măsură ce-și contempla statueta, acest sentiment deveni acaparator...

*

Peste zi, Escargot își pierdea concentrarea. Dimineața, se strecura în grădinița din spatele casei sale, se răsturna în șezlong și privea cerul. Îl contempla, încercând să-i descifreze taine nerelevate de astrologi. Involuntar, asocia înălțarea cu căderea, lumina cu bezna. Soarele se răstoarnă, burghez, în jilțul părăsit de puțină vreme de Selena. Vede în asta ipocrizia celor care se amestecă în lumină, amăgindu-se cu impresia că ei înșiși strălucesc, determinându-și semenii să-i observe... Distrat, bătrânul poet se joacă cu revelațiile. Luna stăpânește noaptea, soarele – ziua. Tăcută și hrănită din propria esență, luna dă vizibilitate întunericului. Zâmbitor, dar imprevizibil, soarele se amăgește cu ideea că el dă lumină cerului... Câtă ipocrizie! se înfurie Escargot, acoperindu-și fața cu palmele... Câtă vanitate !... Evident, involuntar, s-a dus cu gândul la cei pe care i-a cunoscut într-o ipostază sau alta: Corăbierul cu palimpsest și demolatorii de statui, călugărul și orbul, vanitoșii din presă, imaginându-și că au descoperit puterea de a întoarce lumea cu fundu-n sus (râde, mângâindu-și pântecele), farisei incapabili să-și ducă crucea... De partea cealaltă, anonimii, consumatorii de literatură, care, cu mulți ani în urmă, l-au învrednicit și pe el să poarte titlul de *poeta vates* (își șterge cele câteva lacrimi care i-au umezit ochii).

Se ridică, străbate cu pași repezi aleea, intră în bucătărie, bea o cafea tare, pe urmă coboară la subsol, dorind să-l ispitească pe Policar despre căile de lumini și umbre ale lumii. Spre surprinderea sa, nu-l mai află înțepenit în colțul său, lipit de peretele acoperit de rafturile cu cărți, în neorânduială. Se cocoțase într-un jilț chiar la masa de lucru a poetului. Butucul din lemn de fag preferat de Escargot oricărui alt scaun, fusese împins într-o parte. Iar manuscrisele poetului fuseseră rătăcite cine știe pe unde. Escargot le căută din priviri, dar nu le descoperi la locul obișnuit și nici în apropiere. Tăblia mesei era acoperită cu cartoanele jocului de Tarot. Înapoia lui Policar, le cercetează peste umerii acestuia. Policar îi ignorase prezența.

„Ce înseamnă toate acestea, Policar?" începu să se enerveze.

Confidentul său ridică privirile. Escargot încercă să citească în ele, dar nu reuși. Repetă întrebarea.

Policar alese dintre cărțile tarotului două. Reprezentau Magicianul și Lumea. Poetul se concentră asupra semnificației celor două imagini. În cele din urmă, crezu că înțelege și fața i se ilumină. Așeză o mână pe umerul lui Policar, în semn de împăcare. Se simțea vinovat că ridicase totul, dar nici nu putuse ignora gestul acestuia de a-i fi împrăștiat manuscrisele pentru a face loc jocului de cărți. Erau chit...

„Înțeleg, Policar, dar despre asta am mai vorbit... Ți-am explicat: în arta mea, mă identific cu Magicianul, în schimb, Lumea este atât de ostilă poeților !... Până și un instalator sanitar crede că meseria lui este mai necesară oamenilor decât poezia. Și atunci, la ce bun să mă consider magician?"

Poeta vates! citi în privirile lui Policar.

„Este adevărat. Dar cetatea e schimbătoare la fel ca și lumea care o populează. În lumină, observ și eu asta. În întuneric, alte revelații mă neliniștesc."

„Nu uita că sunt omul-melc... Escargot... Lumea nu e dispusă să aprecieze ce o satisface cât timp se află în lumină. În întuneric, somnolează... Sunt poet, nu magician. Magia artei mele trece neobservată. Am îmbătrânit fără să realizez mare lucru... Oh, Policar !..."

Cu un gest violent, Policar împrăștie cărțile tarotului pe podea. Păstrează doar una. Îl reprezintă pe Nebun.

„Îl recunosc pe Nebun, se încruntă Escargot. L-ai păstrat în joc..."

Este adevărat...

Nu este nici magician și ignoră lumea, interpretează gestul lui Policar. Se află în afara cetății oamenilor, în afara zidurilor...

„Îmi amintesc ceva, tresare. Parcă în *Evanghelie*, pe care părinții mei și părinții lor o acceptau ca pe singura învățătură ce merită să se regăsească în noi toată viața, e scris: ***Înțelepciunea oamenilor este nebunie în ochii lui Dumnezeu și înțelepciunea lui Dumnezeu nebunie în ochii oamenilor...*** Am înțeles mai târziu că nebunia se identifică cu transcendența..."

Alfel spus, Nebunul este un inițiat, îi sugeră Policar.

Obosit, Escargot își caută butucul și se așeză. Își ține capul în palme. Nu observă când Policar se retrage lângă peretele ticsit cu cărți, trăgând după el jilțul. Pe măsuța de lucru a poetului rămâne numai arcanul Nebunului. Pe urmă, Escargot ațipește. În cochilia sa de vise se revelează reîncarnat într-un monstru. Nu se sperie și nu înspăimântă pe nimeni.

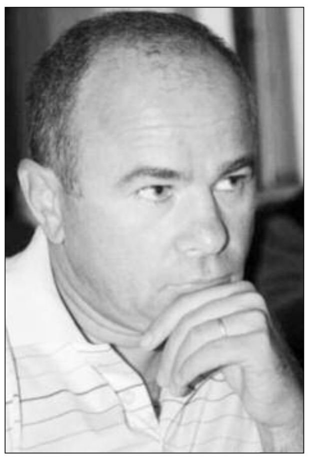
Ești reîncarnat în propria operă, îi suflă Policar. Nu amenință și nu impresionezi prin înfățișarea ta demonică. Doar o primejdie lăuntrică te încearcă: exaltarea dorinței și inhibiția îndoielii te macină. În rest... Lumea... E sătulă de magicieni, Escargot, omule-melc... S-a obișnuit să nu-i mai bage în seamă...

Fragment din romanul în lucru,
Fals eseu despre vanitate

Ai râs de păsările cerului, Escargot. Ai batjocorit lumina soarelui. Nici stelele nu ți-au fost agreabile și-ai azvârlit cu piatra spre ele. N-ai intuit însă un lucru: o piatră, oricât s-ar înălța în sus, până la urmă trebuie să cadă...

proză

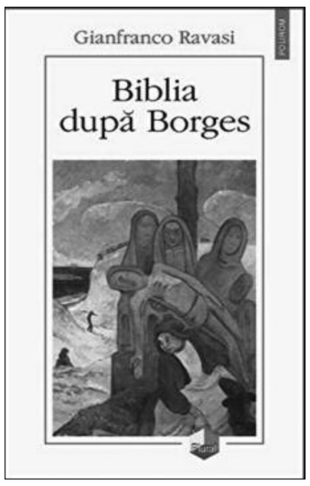
Leonid Dragomir

Biblioteca de filosofie

Meditaţii despre puterea şi fragilitatea cuvintelor

Premisa centrală a gândirii cardinalului şi teologului Gianfranco Ravasi este că, în spaţiul occidental "Cuvântul divin, care se află la rădăcina creaţiei înseşi, se încredinţează cuvântului uman, fragil prin natura sa". Cele trei conferinţe traduse şi adunate în volumul *Biblia după Borges* de Miruna şi Bogdan Tătaru – Cazaban, acesta semnând şi Postfaţa, au ca temă tocmai relaţia tensionată dintre puterea de negrăit a Cuvântului divin şi încercările omeneşti de a exprima ceva din ea. Prima conferinţă – *Vocea tăcerii* îşi propune, aducând multe exemple din autorii mai mult sau mai puţin îndepărtaţi de mentalitatea iudeo-creştină să arate cum Biblia, privită ca supremă celebrare a puterii cuvântului a inspirat o mare parte din cultura occidentală, ea fiind principala referinţă şi codul fără de care nu pot fi înţelese multe dintre capodoperele artei, literaturii sau gândirii. Încrederea în cuvânt a modelat umanitatea şi societăţile europene până recent în epoca noastră, când se petrece o inflaţie şi o golire a lor de energie, pierzându-şi capacitatea de a înţelege mesajul din spatele lor. Urmându-i pe Hölderlin şi pe Heidegger, cardinalul Ravasi consideră că am avea nevoie mai mult ca oricând, în aceste vremuri sărace fiindcă au uitat până şi absenţa lui Dumnezeu, "de a auzi prin glasul poeţilor acel Cuvânt necesar supravieţuirii sufletului adânc al persoanei". În vorbăria cotidiană a zilelor noastre cuvântul biblic şi cuvântul marilor poeţi ne pot încă revela acea tăcere plină de prezenţa numelui cu neputinţă de rostit, numit oximornic într-un text sacru, "voce a tăcerii subtile". Dar cum mai poate omul contemporan . cu urechile şi mintea înfundate de zvonuri şi informaţii de tot felul, să audă Cuvântul ce indică spre semnificaţia ultimă a fiinţei şi a existenţei?

Cea de-a doua conferinţă, *Qohelet şi cele şase maladii ale existenţei*, un comentariu la cartea Ecclesiastului, oferă un răspuns la această întrebare. Interpretarea este, fapt nu foarte obişnuit în spaţiul ortodox, extrem de modernă prin revelarea bolilor care subminează astăzi ca întotdeauna fiinţa umană şi realitatea în care trăieşte. În acest scop, autorul uzează de traduceri proprii ale unor termeni esenţiali din această carte atribuită impropriu regelui Solomon. Lectura sa este exemplară pentru capacitatea unui text arhetipal de a oferi prin relectură o înţelegere profundă a crizei omului de azi, care este fundamental o criză de sens. Avem mai întâi criza limbajului, oboseala cuvintelor care nu mai spun nimic. În faţa sărăciei limbii trebuie să regăsim în tăcere vocea care nelinişteşte şi ne frământă. Aici aflăm primul mesaj al Ecclesiastului (în ebraică Qohelet) care înseamnă adunare (a ucenicilor unui înţelept): un mesaj de lumină care străbate din întuneric. A doua maladie, după cea a limbii, macină acţiunea umană ce degenerează în trudă fără sens, manifestată în special astăzi ca frenezie ce acoperă angoasa lăuntrică. Şi aici lumina din întuneric revelată de înţeleptul din cartea Ecclesiastului ne îndeamnă să valorizăm nu doar activitatea, ci şi contemplaţia prin care să ajungem la înţelegerea muncii ca o creaţie urmând proiectul lui Dumnezeu.

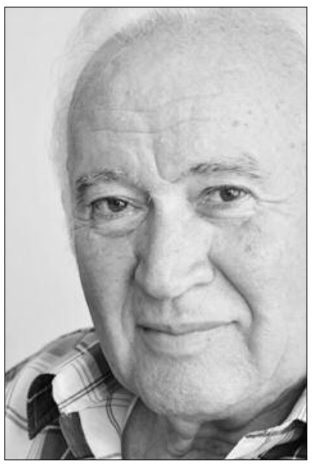
Sunt arhicunoscute cuvintele Ecclesiastului: "cel care îşi înmulţeşte ştiinţa îşi sporeşte suferinţa". Ele nu înseamnă însă un îndemn la delăsare şi ignoranţă, ci un avertisment că strădania de a înţelege tainele lumii implică şi descoperirea răului, deci suferinţa. A cunoaşte înseamnă a avea curajul de a privi în ochi realitatea fără a o masca prin vorbe înşelătoare sau alte iluzii. Înţelegerea, cunoaşterea trebuie reconciliate cu înţelepciunea sau virtutea de a discerne binele de rău, adevărul de fals etc. Şi mai înseamnă şi puterea de a suporta existenţa într-un cosmos ce pare lipsit de sens, guvernat de fluxuri repetitive şi într-o istorie marcată de un timp al repetiţilor binare (pace-război, pierdere-câştig ş.a.) ce se anulează reciproc astfel încât nu e "nimic nou sub soare" La fel în societate, dreptatea si nedreptatea se succed şi se anulează reciproc. Concluzia nu este însă un pesimism, inactiv, cum s-ar putea crede, ci un îndemn de a nu ne face idoli nici din cunoaşterea naturii, nici din progresul istoric şi nici să ne punem speranţele în revoluţiile sociale ce ar instaura definitiv dreptatea pe pământ. Condiţia umană este încolţită de un imens gol (aşa traduce autorul termenul *hevel*, redat în mod obişnuit prin deşertăciune), ce afectează chiar şi micile bucurii ale vieţii subminând orice proiect de fericire, astfel încât mai fericit este cel care nu s-a născut sau a murit fără să fi trăit prea mult. Nici recursul la un Dumnezeu liniştitor nu funcţionează pentru că, chiar dacă există Dumnezeu, lucrarea Sa este de neînţeles pentru fiinţa muritoare. Cu aceste şase maladii ce afectează limba, munca, cunoaşterea, acţiunea istorică, existenţa însăşi şi chiar credinţa în Dumnezeu, Ecclesiastul pare să fi atins culmile pesimismului. De fapt, comentează Ravasi, el încearcă să elimine încă două posibile idolatrii: cea umanistă şi cea a unui pietism călduţ ambele având-şi originea în tentaţia de a idolatriza omul sau omenirea şi de a creea un Dumnezeu după chipul şi asemănarea noastră.

Concluzia lui Ravasi este că dacă ascultăm cuvintele Ecclesiastului fără prejudecăţi moraliste sau apologetice putem obţine o purificare (katharsis) de iluziile sau idolii care ne asaltează mereu. Asumarea lucidă a maladiilor ce ne afectează şi mai ales a adevărului asupra vidului existenţei umane marcate de moarte ar trebui să fie un exerciţiu ascetic de fiecare zi. Şi totuşi, Ecclesiastul este o carte a *Vechiului Testament*, care, pentru creştini, îşi găseşte împlinirea în întruparea lui Hristos prin care omul este restaurat şi moartea învinsă. Cum poate un creştin, beneficar al *Noului Testament* să-şi asume existenţial, nu doar intelectual, învăţătura Ecclesiastului? Urmând o indicaţie a lui Origene, Cardinalul Ravasi oferă un răspuns de o mare profunzime: "Iisus Hristos, Cuvântul făcut trup, care va trece prin durere şi moarte, este acelaşi care în Ecclesiastul străbate criza şi sentimentul vidului". Cu alte cuvinte, asumarea de către Hristos a condiţiei umane, cu tot ce înseamnă ea, suferinţă, moarte, incertitudine, îndoială, "ca să ne salveze din interior" este îndeplinirea adevărurilor Ecclesiastului. Dumnezeu se apropie de oameni în dimensiunea tragică, nu strălucitoare a crizei sensului existenţei noastre.

Ultima conferinţă, care dă titlul cărţii, regăseşte tensiunea dintre cuvântul uman fragil şi Revelaţie în opera lui Borges, scriitor considerat aproape unanim ateu sau agnostic. Gianfranco Ravasi, care mărturiseşte că l-a citit aproape integral, susţine că de fapt scriitorul argentinian a fost constant atras de textele sacre şi de marile teme teologice iar religiozitatea sa răzbate la o lectură atentă din paginile sale. Lui Borges i s-ar potrivi mult mai bine o expresie ce-i aparţine şi pe care o aplică el unui alt scriitor (Leonardo Sciascia): "teolog ateu". Multe proze şi poeme borgesiene atestă oscilaţia sa între absenţa şi prezenţa lui Dumneze, neîncredere şi credinţă, vis şi adevăr. "Căutarea sa era, desigur implicită, dar poate mai intensă decât a multor credincioşi palizi şi incolori", afirmă autorul, iar această intensitate se reflectă în numeroasele paradoxuri borgesiene ce dovedesc relaţia sa strânsă cu transcendenţa.

Într-o lume dominată de imagine şi cuvinte goale cele trei conferinţe ale Cardinalului Ravasi sunt de fapt nişte meditaţii pe tema puterii pe care încă o mai pot avea cuvintele de a mişca sufletele către Adevăr. Ele ne indică faptul că soluţia la crizele omului de azi nu se găseşte într-un viitor mai mult sau mai puţin nebulos, construit prin tehnologie, ci prin regăsirea înţelesurilor depozitate în vechile texte arhetipale, precum cele din Biblie. Ele sunt dătătoare de sens chiar dincolo (adică necondiţionat) de mai multa sau mai puţina noastră credinţă.

Petru Pistol

Diortosiri

Motto-ul: „ ...că nu este nici o gramă / Din a lumii scrieri toate să nu aibe melodramă" (*Levantul*).

„Note explicative" la o carte

Est modus in rebus

Dumitru Augustin Doman vrea să treacă dincolo de lecţia – *didascalion*-ul – criticii literare clasice, să uzeze şi de un altcum al acesteia. Aforistica răspunde uneori mai elocvent, prin modulaţiile expresive proprii, judecăţii de valoare. Este aici (N) un rafinament al gândirii similar contemplării, o distanţare, o privire de sus săgetată, fulguraţie mai mult decât text conjunctural ori cuvinte de serviciu. Este spumă doar, *spuma* lecturilor de zile şi nopţi.

Sub pana lui Dumitru Augustin Doman, „procedura" critică aplicată operei lui Nicolae Breban – spre exemplu – este concentrată în zece rânduri (pag. 27). Gândindu-ne la dimensiunile reale ale operei brebaniene, autorul (Nicolae Breban) ajunge „un(ui) tip parcă prins şi strivit de o uşă închisă repede" (*ibidem*). Dar acesta este portretul lui Crohmălniceanu, portret cuprins într-un singur rând şi semnat de Costache Olăreanu.

Veridicitatea fiind probată de proporţia: *1 la 10*.

(N). *Spuma zilelor şi nopţilor de lectură*, Editura Grinta, Cluj-Napoca, 2019.

Pe surse

„La o nuntă dintr-o povestire de Cehov, socrul mare se află «în stare de nedumerire alcoolică»!" (Dumitru Augustin Doman, *Spuma*, p.62).

Augustine, nu ţi se pare că te-ai cam îndrăgostit de rolul socrului mare? Că cititorului nu i se pare: chestia asta se regăseşte mai înapoi cu zece pagini, text şi titlu de capitol. Te-o fi ajuns păcatul? *Id est* blestemul socrului mare? Grijă, grijă multă, că dracu' e bătrân!

Nota bene: Cititorul nu are argumente peremptorii în acest sens, căci cuvintele sunt ca banii – n-au miros. Dar, pe surse...

(Recurenţe similare: p.23 *vs.* p.9, *„O clipă de tăcere ...*, dar şi *Citindu-i romanele...*; p.153 *vs.* p. 147).

De la un gălăţean citire

„N-am fost niciodată la Brăila", spune *demisec* Dumitru Augustin Doman, ca şi când n-ar avea prea mult de pierdut. Şi totuşi: „Doar azi în zori, cu visul. Şi m-am întâlnit cu Fănuş Neagu (...) Avea o mare sticlă de vin într-o mână şi o maşinărie de fabricat metafore în cealaltă (...) Mi-a întins sticla de vin să beau şi eu o gură. Deasupra Dunării, luna se uita la noi ca o metaforă, ca o «limbă de câine»".

Dacă ai fi fost la Brăila, Augustine, nu în vis, ci în realitate, ai fi întâlnit cele mai frumoase fete, *metafora vie* a frumuseţii, *spuma* frumuseţii dunărene.

Bucolică de alcov

„Ce interesant sună cuvântul AMARILIDACEE! Dar şi definiţia lui e pe măsură: familie de plante erbacee monocotiledonate, de obicei cu bulb şi cu ovar inferior! Ar mai trebui adăugat că, având ovar... inferior, amarilidaceele sunt şi *muritoare* (s.n.,P.P.)"

Numai că, mai înainte de a fi un cuvânt interesant şi care defineşte o familie de plante înzestrate cu cele necesare vieţii, mai întâi a fost *frumoasa Amarilis*, pe care Titirus, păstorul fericit (pentru că el nu suferise consecinţele împroprietăririi veteranilor lui Augustus prin exproprierea proprietarilor de drept), o învaţă „să cânte pădurile", *formosam resonare doces Amaryllida silvas,* „o înveţi pe frumoasa Amarilis să cânte pădurile" (N). Poetul a făcut-o nemuritoare. Să fi fost oare, frumoasa de ea, lipsită de ... ovare? Iată o suavă perspectivă ce se deschide exegezei.

(N). Fragmentele sunt din *Spuma*, p.124; Vergiliu, *Bucolica* I.

MIHAI EMINESCU (1850 - 1889)

Poezia lui Eminescu evocă o imagine a lumii înzestrate cu toate dimensiunile prelungite până la limita lor cea mai îndepărtată. Înălţimea, adâncimea, extensiunea acestei lumi în toate direcţiile sunt imense şi fără nici o analogie în tot ce au scris poeţii români mai înainte. În vastul univers al poeziei eminesciene, gândul omenesc este purtat până la ultimele şi cele mai înalte întrebări ale lui şi sentimentele omeneşti sunt urmărite în ecourile lor cele mai profunde. Înălţimea, vastitatea şi adâncimea sunt trăsăturile principale ale lumii şi simţirii eminesciene, şi, realizându-le în sine însuşi, cititorul român a simţit acea îndepărtare a limitelor sale, acea creştere interioară, care ne dă dreptul a recunoaşte, în poezia lui Eminescu, evenimentul cel mai important al culturii noastre moderne. **(Tudor Vianu)**

LUCEAFĂRUL

A fost odată ca-n poveşti,
A fost ca niciodată,
Din rude mari împărăteşti,
O prea frumoasă fată.

Şi era una la părinţi
Şi mândră-n toate cele,
Cum e Fecioara între sfinţi
Şi luna între stele.

Din umbra falnicelor bolţi
Ea pasul şi-l îndreaptă
Lângă fereastră, unde-n colţ
Luceafărul aşteaptă.

Privea în zare cum pe mări
Răsare şi străluce,
Pe mişcătoarele cărări
Corăbii negre duce.

Îl vede azi, îl vede mâni,
Astfel dorinţa-i gata;
El iar, privind de săptămâni,
Îi cade dragă fata.

Cum ea pe coate-şi răzima
Visând ale ei tâmple,
De dorul lui şi inima
Şi sufletu-i se împle.

Şi cât de viu s-aprinde el
În orişicare sară,
Spre umbra negrului castel,
Când ea o să-i apară.

* * *

Şi pas cu pas pe urma ei
Alunecă-n odaie,
Ţesând cu recile-i scântei
O mreajă de văpaie.

Şi când în pat se-ntinde drept
Copila să se culce,
I-atinge mânile pe piept,
I-nchide geana dulce;

Şi din oglindă luminiş
Pe trupu-i se revarsă,
Pe ochii mari, bătând închişi
Pe faţa ei întoarsă.

Ea îl privea cu un surâs,
El tremura-n oglindă,
Căci o urma adânc în vis
De suflet să se prindă.

Iar ea vorbind cu el în somn,
Oftând din greu suspină:
– O, dulce-al nopţii mele domn,
De ce nu vii tu? Vină!

Cobori în jos, luceafăr blând,
Alunecând pe-o rază,
Pătrunde-n casă şi în gând
Şi viaţa-mi luminează!

El asculta tremurător,
Se aprindea mai tare
Şi s-arunca fulgerător,
Se cufunda în mare;

Şi apa unde-au fost căzut
În cercuri se roteşte,
Şi din adânc necunoscut
Un mândru tânăr creşte.

Uşor el trece ca pe prag
Pe marginea ferestrei
Şi ţine-n mână un toiag
Încununat cu trestii.

Părea un tânăr voievod
Cu păr de aur moale,
Un vânăt giulgi se-ncheie nod
Pe umerele goale.

Iar umbra feţei străvezii
E albă ca de ceară –
Un mort frumos cu ochii vii
Ce scânteie-n afară.

– Din sfera mea venii cu greu
Ca să-ţi urmez chemarea,
Iar cerul este tatăl meu
Şi mumă-mea e marea,

Ca în cămara ta să vin,
Să te privesc de-aproape,
Am coborât cu-al meu senin
Şi m-am născut din ape.

O, vin'! odorul meu nespus,
Şi lumea ta o lasă;
Eu sunt luceafărul de sus,
Iar tu să-mi fii mireasă.

Colo-n palate de mărgean
Te-oi duce veacuri multe,
Şi toată lumea-n ocean
De tine o s-asculte.

– O, eşti frumos, cum numa-n vis
Un înger se arată,
Dară pe calea ce-ai deschis
N-oi merge niciodată;

Străin la vorbă şi la port,
Luceşti fără de viaţă,
Căci eu sunt vie, tu eşti mort,
Şi ochiul tău mă-ngheaţă.

* * *

Trecu o zi, trecură trei
Şi iarăşi, noaptea, vine
Luceafărul deasupra ei
Cu razele-i senine.

Ea trebui de el în somn
Aminte să-şi aducă
Şi dor de-al valurilor domn
De inim-o apucă:

– Cobori în jos, luceafăr blând,
Alunecând pe-o rază,
Pătrunde-n casă şi în gând
Şi viaţa-mi luminează!
Cum el din cer o auzi
Se stinse cu durere,
Iar ceru-ncepe a roti
În locul unde piere;

În aer rumene văpăi
Se-ntind pe lumea-ntreagă,
Şi din a chaosului văi
Un mândru chip se-ncheagă;

Pe negre viţele-i de păr
Coroana-i arde pare,
Venea plutind în adevăr
Scăldat în foc de soare.

Din negru giulgi se desfăşor
Marmoreele braţă,
El vine trist şi gânditor
Şi palid e la faţă;

Dar ochii mari şi minunaţi
Lucesc adânc, chimeric,
Ca două patimi fără saţ
Şi pline de-ntuneric.

– Din sfera mea venii cu greu
Ca să te-ascult ş-acuma,
Şi soarele e tatăl meu,
Iar noaptea-mi este muma;

O, vin', odorul meu nespus,
Şi lumea ta o lasă;
Eu sunt luceafărul de sus,
Iar tu să-mi fii mireasă.

O, vin', în părul tău bălai
S-anin cununi de stele,
Pe-a mele ceruri să răsai
Mai mândră decât ele.

– O, eşi frumos, cum numa-n vis
Un demon se arată,
Dară pe calea ce-ai deschis
N-oi merge niciodată!

Mă dor de crudul tău amor
A pieptului meu coarde,
Şi ochii mari şi grei mă dor,
Privirea ta mă arde.

– Dar cum ai vrea să mă cobor?
Au nu-nţelegi tu oare,
Cum că eu sunt nemuritor
Şi tu eşti muritoare?

– Nu caut vorbe pe ales,
Nici ştiu cum aş începe –
Deşi vorbeşti pe înţeles,
Eu nu te pot pricepe;

Dar dacă vrei cu crezământ
Să te-ndrăgesc pe tine,
Tu te coboară pe pământ,
Fii muritor ca mine.

– Tu-mi cei chiar nemurirea mea
În schimb pe-o sărutare;
Dar voi să ştii asemenea
Cât te iubesc de tare;

Da, mă voi naşte din păcat,
Primind o altă lege;
Cu vecinicia sunt legat,
Ci voi să mă deslege.

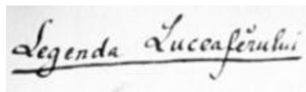
Şi se tot duce... S-a tot dus.
De dragu-unei copile,
S-a rupt din locul lui de sus,
Pierind mai multe zile.

* * *

În vremea asta Cătălin,
Viclean copil de casă,
Ce împle cupele cu vin
Mesenilor la masă,

Un paj ce poartă pas cu pas
A-mpărătesii rochii,
Băiat din flori şi de pripas,
Dar îndrăzneţ cu ochii,

la aniversară

la aniversară

Eminescu în viziunea lui ROMULUS CONSTANTINESCU

Cu obrăjei ca doi bujori
De rumeni, bată-i vina,
Se furișează pânditor
Privind la Cătălina.

– Dar ce frumoasă se făcu
Şi mândră, arz-o focul;
Ei Cătălin, acu-i acu
Ca să-ţi încerci norocul.

Şi-n treacăt o cuprinse lin
Într-un ungher degrabă.
– Da' ce vrei, mări Cătălin?
Ia du-t' de-ţi vezi de treabă.

– Ce voi? Aş vrea să nu mai stai
Pe gânduri totdeauna,
Să râzi mai bine şi să-mi dai
O gură, numai una.

– Dar nici nu ştiu măcar ce-mi ceri,
Dă-mi pace, fugi departe –
O, de luceafărul din cer
M-a prins un dor de moarte.

– Dacă nu ştii, ţi-aş arăta
Din bob în bob amorul,
Ci numai nu te mânia,
Ci stai cu binişorul;

Cum vânătoru-ntinde-n crâng
La păsărele laţul,
Când ţi-oi întinde braţul stâng
Să mă cuprinzi cu braţul

Şi ochii tăi nemişcători
Sub ochii mei rămâie...
De te înalţ de subsuori
Te-nalţă din călcâie;

Când faţa mea se pleacă-n jos,
În sus rămâi cu faţa,
Să ne privim nesăţios
Şi dulce toată viaţa;

Şi ca să-ţi fie pe deplin
Iubirea cunoscută,
Când sărutându-te mă-nclin,
Tu iarăşi mă sărută.

Ea-l asculta pe copilaş
Uimită şi distrasă,
Şi ruşinos şi drăgălaş,
Mai nu vrea, mai se lasă,

Şi-i zise-ncet: – Încă de mic
Te cunoşteam pe tine,
Şi guraliv şi de nimic,
Te-ai potrivi cu mine...

Dar un luceafăr, răsărit
Din liniştea uitării,
Dă orizon nemărginit
Singurătăţii mării;

Şi tainic genele le plec,
Căci mi le umple plânsul,
Când ale apei valuri trec
Călătorind spre dânsul;

Luceşte c-un amor nespus,
Durerea să-mi alunge,
Dar se înalţă tot mai sus,
Ca să nu-l pot ajunge.

Pătrunde trist cu raze reci
Din lumea ce-l desparte...
În veci îl voi iubi şi-n veci
Va rămânea departe...

De-aceea zilele îmi sunt
Pustii ca nişte stepe;
Dar nopţile-s de-un farmec sfânt
Ce nu-l mai pot pricepe.

– Tu eşti copilă, asta e...
Hai ş-om fugi în lume,
Doar ni s-or pierde urmele
Şi nu ne-or şti de nume;

Căci amândoi vom fi cuminţi,
Vom fi voioşi şi teferi,
Vei pierde dorul de părinţi
Şi visul de luceferi.

* * *

Porni luceafărul. Creşteau
În cer a lui aripe,
Şi căi de mii de ani treceau
În tot atâtea clipe.

Un cer de stele dedesupt,
Deasupra-i cer de stele –
Părea un fulger ne-ntrerupt
Rătăcitor prin ele,

Şi din a chaosului văi,
Jur împrejur de sine,
Vedea, ca-n ziua cea de-ntâi,
Cum izvorau lumine;

Cum izvorând îl înconjor
Ca nişte mări, de-a-notul...
El zboară, gând purtat de dor
Pân' piere totul, totul;

Căci unde-ajunge nu-i hotar,
Nici ochi spre a cunoaşte,
Şi vremea-ncearcă în zadar
Din goluri a se naşte

Nu e nimic şi totuşi e
O sete care-l soarbe,
E un adânc asemene
Uitării celei oarbe.

– De greul negrei vecinicii,
Părinte, mă dezleagă
Şi lăudat pe veci să fii
Pe-a lumii scară-ntreagă;

O, cere-mi, Doamne, orice preţ,
Dar dă-mi o altă soarte,
Căci tu izvor eşti de vieţi
Şi dătător de moarte;

Reia-mi al nemuririi nimb
Şi focul din privire
Şi pentru toate dă-mi în schimb
O oră de iubire...

Din chaos Doamne – am apărut
Şi m-aş întoarce-n chaos...
Şi din repaos m-am născut,
Mi-e sete de repaos.

– Hyperion, ce din genuni
Răsai c-o-ntreagă lume,
Nu cere semne şi minuni
Care n-au chip şi nume;

Tu vrei un om să te socoţi,
Cu ei să te asameni?
Dar piară oamenii cu toţi,
S-ar naşte iarăşi oameni.

Ei numai doar durează-n vânt
Deşerte idealuri –
Când valuri află un mormânt,
Răsar din urmă valuri;

Ei doar au stele cu noroc
Şi prigoniri de soarte,
Noi nu avem nici timp nici loc
Şi nu cunoaştem moarte.

Din sânul vecinicului ieri
Trăieşte azi ce moare,
Un soare de s-ar stinge-n cer
S-aprinde iarăşi soare;

Părând pe veci a răsări,
Din urmă moartea-l paşte,
Căci toţi se nasc spre a muri
Şi mor spre a se naşte;

Iar tu, Hyperion rămâi
Oriunde ai apune...
Cere-mi – cuvântul meu de-ntâi,
Să-ţi dau înţelepciune?

Vrei să dau glas acelei guri,
Ca dup-a ei cântare
Să se ia munţii cu păduri
Şi insulele-n mare?

Vrei poate-n faptă să arăţi
Dreptate şi tărie?
Ţi-aş da pământul în bucăţi
Să-l faci împărăţie.

Îţi dau catarg lângă catarg,
Oştiri spre a străbate
Pământu-n lung şi marea-n larg,
Dar moartea nu se poate...

Şi pentru cine vrei să mori?
Întoarce-te, te-ndreaptă
Spre-acel pământ rătăcitor
Şi vezi ce te aşteaptă.

* * *

În locul lui menit din cer
Hyperion se-ntoarsă
Şi, ca şi-n ziua cea de ieri,
Lumina şi-o revarsă.

Căci este sara-n asfinţit
Şi noaptea o să-nceapă;
Răsare luna liniştit
Şi tremurând din apă

Şi împle cu-ale ei scântei
Cărările din crânguri...
Sub şirul lung de mândri tei
Şedeau doi tineri singuri:

– O, lasă-mi capul meu pe sân,
Iubito, să se culce,
Sub raza ochiului senin
Şi negrăit de dulce;

Cu farmecul luminii reci
Gândirile străbate-mi,
Revarsă linişte de veci
Pe noaptea mea de patimi.

Şi de asupra mea rămâi
Durerea mea de-o curmă,
Căci eşti iubirea mea de-ntâi
Şi visul meu din urmă.

Hyperion vedea de sus
Uimirea-n a lor faţă;
Abia un braţ pe gât i-a pus
Şi ea l-a prins în braţă...

Miroase florile-argintii
Şi cad, o dulce ploaie,
Pe creştetele-a doi copii
Cu plete lungi, bălaie.

Ea, îmbătată de amor,
Ridică ochii. Vede
Luceafărul. Şi-ncetişor
Dorinţele-i încrede:

– Cobori în jos, luceafăr blând,
Alunecând pe-o rază,
Pătrunde-n codru şi în gând,
Norocu-mi luminează!

El tremură ca alte dăţi
În codri şi pe dealuri,
Călăuzind singurătăţi
De mişcătoare valuri.

Dar nu mai cade ca-n trecut
În mări din tot înaltul:
– Ce-ţi pasă ţie, chip de lut,
Dac-oi fi eu sau altul,

Trăind în cercul vostru strâmt
Norocul vă petrece,
Ci eu în lumea mea mă simt
Nemuritor şi rece

Espero

C'era una volta come mai,
Così narran le fiabe,
Una fanciulla senza pari,
Di gran ceppo regale.

Ed era unica ai parenti,
Stupenda fra le belle,
Com'è la Vergine fra i santi,
La luna fra le stelle.

Dall'ombra delle vôlte altere
Il suo passo volge
Alla finestra; appartata
Lei l'espero attende.

Guardava all'orizzonte come
Sui mari sorge e splende,
Sui sentieri ondeggianti
Lui guida nere navi.

Lo vede oggi, lo rivede,
Così il desio affiora;
Pur lui, mirandola da tanto,
Di lei si innamora.

Quando lei poggia sulle braccia,
Sognando, le sue tempie,
D'amor struggente si riempie
Il cuore nonché l'alma.

E quanto vivido s'infiammerà
Suo raggio ogni sera,
Sull'ombra cupa del palazzo,
Che lei apparirà.

* * *
E a passo a passo dietro lei
Lui filtra nelle stanze,
Tessendo dei suoi freddi raggi
Un laccio fiammeggiante.

E quando si adagia al letto
La figlia per dormire,
Le sfiora il petto e le mani,
Le chiude il dolce ciglio.

E dallo specchio irraggiando
Innonda il suo corpo,
Gli occhi chiusi che palpitan,
Il suo viso assorto.

Lei lo guardava sorridente,
Lui nello specchio avvampa,
Giacché nel sogno l'inseguiva
Per irretirvi l'alma.

E lei nel sonno sospirando,
Gli parla con gran pena:
– Oh, tu signor delle mie notti,
Perché non vieni? Vieni!

Scendi da me, Espero lieve,
Sui tuoi raggi slitta,,
Pervadi casa e pensiero,
Rischiara la mia vita!

Lui ascoltava abbrividendo,
Più vivo s'accendea
E come folgore piombava,
Nel mare affondando;

E l'acqua ove è caduto,
In cerchie s'avvolge
E dal profondo più occulto
Un fiero giovin sorge.

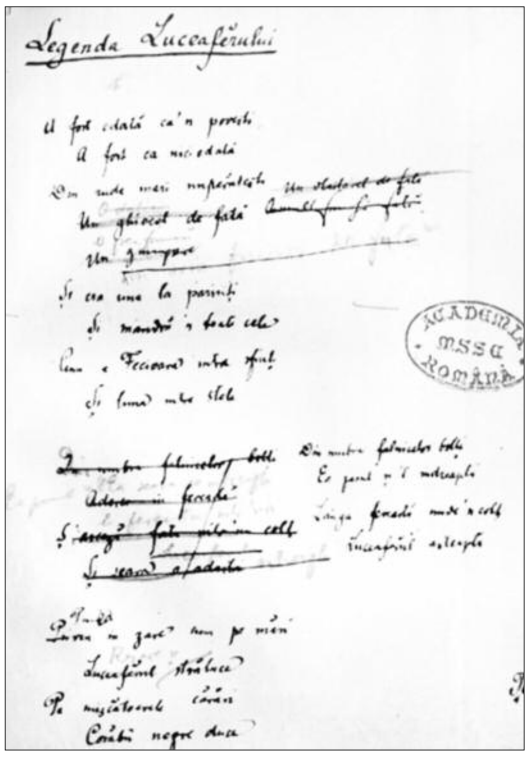
Al par di soglia varca lui
Il davanzale, lieve,
E tiene in mano un bordone
Di canne coronato.

Parea un giovin voivoda
Con chiome d'oro molle,
Un velo livido s'annoda
Alle ignude spalle.

E l'ombra del diafan volto
E' cereo candore -
Un morto bello, dagli occhi
Viventi di bagliore.

– Dalla mia sfera venni appena,
Risponderti al richiamo,
Il cielo ho per mio padre,
Per madre, ho il mare,

Che nella tua stanza venga,
Guardarti da vicino,
Col mio azzurro sono sceso
E nacqui dalle acque.

Legenda Luceafărului

Vieni tesoro senza pari,
Il mondo abbandona;
Io sono Espero dell'alto
E tu mi sarai sposa.

Là nei palazzi corallini,
Per secoli di fila
Il mondo dell'oceano, intero,
Sarà per ubbidirti.

– Sei bello come solo in sogno
Un angelo si mostri,
Ma io mai camminerò
La via che invochi;

Straniero il motto, il cospetto,
Tu brilli senza fiato,
Chè io son viva, tu sei morto,
Il tuo occhio, ghiaccio.

* * *
Passò un giorno, pure tre
Ed Espero di notte
Sta risorgendo su di lei
Raggiante di splendore.

Onde di lui, nel suo sonno,
Lei ebbe a ricordare;
L'anelito le morde il cuor
Per il signor dell'onde:

– Scendi da me, Espero lieve
Sui tuoi raggi slitta,
Pervadi casa e pensiero,
Rischiara la mia vita!

Quando dal cielo la udì,
Si spense di dolore,
Il ciel si mette a rotear
Dov'egli si disperde;

Purpuree nell'aria fiammate
Pervadon tutto il mondo,
E dalle faglie del caos
Si plasma un fiero volto;

Sopra le sue nere chiome
Il serto par che bruci,
Lui giunge a volo in verità
Flutto d'ardor solare.

Dal nero velo si dispiegan
Marmoree le braccia,
Avanza assorto, triste, lui,
E pallido in faccia,

Sol gli occhi grandi e profondi
Chimerici risplendon,
Due aneliti mai sazi
Di tenebre ricolmi.

– Dalla mia sfera venni appena
Per ubbidirti ancora,
Il sole ho per mio padre,
Per madre ho la notte;

Vieni tesoro senza pari,
E il mondo abbandona;
Io sono Espero dell'alto
E tu mi sarai sposa.

Oh, alle tue bionde chiome
Io appenda serti astrali,
Perché nei miei cieli spunti
Più fiera delle stelle.

– Sei bello come solo in sogno
Un demone si mostri,
Ma io mai inseguirò
La via che invochi!

Dal tuo amor mi fanno male
Del petto i precordi,
I grandi occhi grevi angoscian,
Il tuo sguardo arde.

– Come vorresti ch'io scenda?
Tu non hai mai compreso
Che io sono oltre morte,
Mentre tu sei terrena?

– Non cerco apposite parole,
Né so come spiegarmi –
Benché tu parli chiaramente,
Non posso indovinarti;

Ma se tu vuoi fedele e leale
Io t'abbia sempre caro,
In terra scendi a trovarmi,
Sii come me, mortale.

– Mi chiedi l'immortalità
In cambio di un bacio.
Eppure voglio che tu sappia
Quanto io possa amarti;

Sí, nascerò con il peccato,
Subendo un'altra legge;
Sono legato all'eterno,
Slegato voglio esser.

E se ne va... Se ne andò,
L'amor per la fanciulla,
Dall'orbita del ciel lo sradicò,
Parecchio tempo spento.

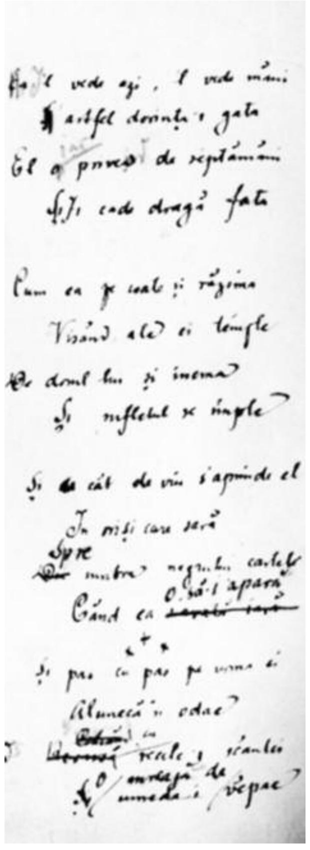
* * *
In questo mentre, Cătălin,
Infante assai furbo,
Che empie i calici di vino
Degli ospiti al convivio,

Paggio che porta zitto zitto
Lo strascico regale,
Abbandonato trovatello,
Ma dallo sguardo ardito,

Con due gote, l'imbroglione,
Peonie vermiglie,
Lui si insinua furtivo
Spiando Cătălina.

Eminescu în viziunea lui **GHEORGHE ADOC**

Eminescu în viziunea **ADINEI ROMANESCU**

– Oh, come bella mi sbocciò!
E altera! Dà nel cuore;
Sù Cătălin, tocca a te
Metterti alla ventura.

E dolcemente, di passaggio
La prese in un angol;
– Che vuoi, sta' buono, Cătălin,
Mah, bada ai fatti tuoi!"

– Che voglio? Tu non stia più
Soprappensiero sempre,
E rida invece e mi dia
Un bacio, solo uno.

– Non so neppure che mi chiedi,
Lasciami con la sorte -
Oh, per il sommo Espero,
Mi colse un duol di morte.

– Se non lo sai, t'insegnerei
L'amore a poco a poco,
Ma non sdegnarti, ci vorrebbe
Del bello e del buono.

Qual cacciator che mette il laccio
Nel bosco all'uccello,
Allorché un braccio porgerò,
Tu cingimi col braccio;

E i tuoi occhi stiano fermi
Nei miei occhi, intenti...
Se per la vità t'alzerò,
Sollevati sui piedi;

Quando ripiego il mio volto,
In alto il tuo ferma,
Ci guarderemo con l'ardore
D'eterna passione.

E che l'amore pienamente
Ti sia rivelato,
Quando baciandoti m'inclino,
Rispondimi con baci.

Lei dava ascolto al garzone,
Stupita e distratta;
E vereconda e carina,
Non vuole eppur si lascia,

Poi sottovoce: – Sin da bambino
Ti sapevo, lo stesso sei
Pettegolo e perdigiorno,
Saresti un par mio...

Ma Espero, emerso da
La quiete dell'oblio,
Dà orizzonte sconfinato
All'eremo marino.

E di nascosto abbasso gli occhi,
Chè il pianto me li affoga,
Quando le onde lo inseguon
Verso di lui scorrendo;

Risplende d'ineffabile amore,
Per spegnere il mio duolo,
Solo che sempre più s'innalza.
Chè giungerlo non possa.

Pervadon tristi i freddi raggi
Dal mondo oltreumano,
Per sempre l'amerò ma sempre
Se ne terrà lontano...

Sicché i miei giorni sono
Deserti come lande,
Le notti invece – fascino divino –
Che non posso intender.

– Tu sei ingenua e come...
Sú, scappiam pel mondo!
Di noi le tracce andranno perse
E ci oblieranno.

Saremo tutt'e due bravi,
Saremo lieti e salvi;
Non più rimpiangerai parenti
Né astri sognerai.

* * *
Si mosse Espero. Ai cieli
Sue ali aggrandivan,
Correvan vie di milenni
In altrettanti istanti.

Un ciel di stelle al di sotto,
Di sopra un ciel di stelle –
Sembrava fulmine incessante
Fra d'esse tumultuando.

Dal cupo caos dei burroni
A sé intorno in giro
Vedea, come al primo giorno,
Le luci scaturire;

E scaturendo lo avvolgon
Come dei mari, a nuoto...
Lui vola, spirito che anela
Finché scompare tutto;

Chè dove giunge non c'è fine,
Né occhio che conosca,
Invano il tempo si ingegna
Di nascere dal vuoto.

Non vi è nulla, pure c'è
La sete che l'assorbe
Nel fondo cupo che pareggia
L'oblio della morte.

– Dal peso del brumoso eterno,
Scioglimi Padre Sacro,
Ti sia il nome lode eterna
Per tutto il creato;

Chiedimi, Padre, ogni prezzo,
Ma dammi un' altra sorte,
Giacché tu sei fonte di vita,
Dispensator di morte;

Toglimi il nimbo immortale
E il fuoco degli sguardi
E dammi in cambio di tutto
Un attimo d'amore...

Dal caos sono nato –, Padre,
Ritornerei nel caos...
Sono il figlio della quiete,
Anelo per la quiete...

– Iperione, tu dall'abisso
Spunti coll'universo,
Non chieder segni e miracoli
Che non han nome e viso;

Tu vuoi valere quant'un uomo,
Rassomigliarti a loro?
Periscan gli umani tutti,
Ne nasceranno ancora.

Solo nel vento essi plasmano
Deserti ideali –
Quand'onde trovano una tomba,
Addietro spuntano onde;

Essi han solo le lor stelle,
Di buona e mala sorte,
Noi oltre tempo oltre spazio
Siamo oltre morte.

Del grembo dell'eterno ieri
Vive l'oggi che muore,
Un sole se si spegne in ciel,
Ancor s'accende sole.

Di sorgere per sempre illuso,
Morte l'incalza e pasce,
Chè tutti nascon per morire
E muoion per rinascer.

Ma tu, Iperione, duri
Dovunque tramonti...
Chiedimi altro – i primordi,
Offrirti la saggezza?

Vuoi ch'io dia a quella bocca,
Tal voce che il canto
Rimuova i monti e le selve
E l'isole del mare?

Vuoi forse compiere coi fatti
Giustizia e valore?
Il mondo a pezzi ti darei
A farne il tuo regno.

Ti do velieri e velieri,
Eserciti a percorrer
In lungo e in largo l'orbe,
Ma morte non consento...

Per chi vuoi tu morire, sai?
Rivolgiti e torna
A quella terra errabonda:
Vedrai ciò che t'attende.

* * *
Al suo posto destinato
Risale Iperione
E come tutti i giorni d'ieri,
Riversa la sua luce.

Giacché la sera è al tramonto,
La notte sta calando;
La luna sorge piano piano
Tremante, dalle onde

E inargenta di faville
Di fratte i sentieri.
Sotto il filar di alti tigli
Due giovani sedean.

– Accogli la mia fronte al seno,
Amore, a riposare,
Ai raggi del sereno occhio
Inenarrabil dolce;

Col fascino del freddo lume
Pervadi i miei pensieri,
Eterna quiete spandi su
La notte di tormenti.

Del tuo raggio vegliami
A spegnere il mio duolo,
Chè il mio primo amore sei
E l'ultimo mio sogno.

Dall'alto Espero scrutava
Quant'eran trasognati;
Appena lui cingea il suo collo,
Che lei lo abbracciava...

Odorano argentini fiori,
Cadono, dolce pioggia,
Sui capi di quei pargoli
Con bionde lunghe chiome.

Ebbra d'amore, lei innalza
I suoi occhi. Vede
Il suo Espero. Dimessa,
Gli affida i desii:

– Scendi da me, Espero lieve,
Sul tuo raggio alto,
Pervadi il bosco, il pensiero.
Rischiara il mio fato!

Lui tremola com'altre volte
Sui boschi e sui colli,
Guidando solitudini
Di tumultuose onde.

Ma più non piomba come allora
Nei mari dagli alti:
– Che importa a te, volto di polve,
Se fossi io od altri,

Vivendo nell'angusto cerchio
Vi fa da scorta il fato,
Mentre nel mio mondo sono
Eterno freddo alto.

Versione italiana
GEO VASILE

Ana Dobre

Îngerul de cristal – reper și motivație

După un debut ca poetă, concretizat în trei volume – *Primăvara Phoenix* (2005), *Tu ești dragostea mea* (2005) și *Învierea din fruct* (2007), care i-au solicitat capacitatea de concretizare a imaterialului în metafore semnificative, Elena-Maria Cernăianu s-a orientat spre proză, derulând invers relația dintre semnificat și semnificant, obținând maximum de semnificații din ecuația inversă semnificant-semnificat.

Ce-l determină pe un om să scrie, să se mărturisească prin scris, cu absolută sinceritate ca în fața unei instanțe divine? Este scriitorul, cum opina cândva Camil Petrescu, un om care povestește cu liminară sinceritate ce i s-a întâmplat lui și celor apropiați lui, atent la detalii, la adevăr și nu la stil, la expresivitatea stilistică? Nu mai este necesară imaginația, când viața întrece, prin evenimente și neprevăzut, orice ficțiune? Are viața un sens care ordonează, pe deasupra voinței creatorului, evenimentele, faptele, întâmplările din perspectiva unui destin pe care-l descoperim și îl redescoperim pe măsură ce povestim?

Orice creație își are sursa originară în realitate – relația platoniciană dintre *jocul prim* și *jocul secund* al artei. Faptul brut de existență se filtrează prin poveste și capătă, în această ordine a spiritului, un sens. De aici, conceptele aristotelice de *mimesis* și *catharsis*. Fiind inepuizabilă, creația, realitatea ca *joc prim*, poate fi multiplicată și transfigurată în nenumărate copii, reflectări ale unui mod personal de a înțelege lumea și locul nostru în ea, în complexitatea relațiilor integrale: eu-ceilalți-lume(microcosm)-univers(macrocosm).

Ce loc ocupă suferința în această complexă ecuație? Anticii o valorizau când considerau că poți ajunge la astre, la ideal, așadar, la absolut, depășind *cercul strâmt* al terestrității: *Per aspera ad astra*. Se pare că suferința a reprezentat și pentru Elena-Maria Cernăianu impulsul originar în elaborarea tetralogiei *Eu nu ascult de nimeni!* care cuprinde volumele *Cărările vântului* (I), *Cine-a rupt din Lună...* (II), *Crăciun la Zürich* (III) și *Îngerul de cristal* (IV).

Toate cele patru volume sunt axate pe motivul suferinței, acesta fiind motivația supremă a autoarei, sub acest semn punându-și primul volum, pentru ca sensurile să iradieze asupra întregului epic: „Suferința vine când Dumnezeu te alege vrednic de cunoașterea Adevărului". Suprasensul degajat de acest adagiu este completat de principalul mobil al scriiturii: moartea, în 18 decembrie 2008, a unicei fiice Adriana-Claudia. Trecerea în lumină a acesteia devine pentru Elena-Maria Cernăianu un eveniment întemeietor, mitul ei personal, acel *punctum saliens*, din care, pornind, poate începe o nouă devenire întru aflarea adevărului care să o resitueze în relația complexă cu lumea și să o reveleze *vrednică* de aflarea Adevărului.

Un simbol al suferinței, integrat de Elena-Maria Cernăianu în epicul confesiv, este Iov care îi oferă un model arhetipal de atitudine și comportament în fața provocărilor și încercărilor la care poți fi supus: „Ci omul își naște singur suferința precum vulturii se ridică în aer, prin puterile lor" [Iov, 5(7)], și calea de urmat: „Dar eu alerg la Dumnezeu și Lui îi arăt necazul meu" [Iov, 5(8)].

Motivată de suferință, lunga spovedanie din cele patru volume își creează propria aură prin modul în care întunericul, umbrele sunt permanent depășite prin spiritualitate, prin spiritualizarea emoțiilor, a suferinței, prin credința aproape mistică a autoarei că totul are un sens, că rostul omului este să înțeleagă *semnele* și să dezlege *nodurile* vieții și ale existenței. Așa s-ar putea explica prezența *îngerului*, laitmotivul tetralogiei, care însoțește personajele în această odisee de la început până la sfârșit, ultimul volum, *Îngerul de cristal*, luându-l ca imagine emblematică, tutelară, pentru a răsfrânge și a refracta lumina, încununând povestea cu/în aura sincerității absolute.

Viața mea este un roman, auzim de multe ori, când cineva confruntă neprevăzutul inefabil și imponderabil al propriei vieți, intenționând, subliminal, să-i reveleze sensul. Elena-Maria Cernăianu a transformat acest truism, banalizat prin redundanță, într-o adevărată mărturisire de credință literară. Viața mea este romanul meu, pare să sugereze autoarea. Adevărul vieții devine adevărul creației și pe el Elena-Maria Cernăianu mizează totul. Viața este, pentru ea, modelul preexistent care conține toate datele, sensurile, *semnele* și *nodurile*. De aceea, preocuparea ei nu este să inventeze, să-și provoace permanent imaginația, ci să redea fragmentele de existență cât mai aproape de acel adevăr prim, care a nutrit opera. Cele patru sensuri despre care vorbea Dante – *literal*, *alegoric*, *moral* și *anagogic* (suprasensul), se topesc în meandrele poveștii, întrucât de la acest eveniment personal se poate trece la cel general, universal, care-i implică pe toți oamenii confruntați cu suferința pierderii unor ființe dragi. Suferința exorcizată prin poveste nu este doar a Elenei-Maria Cernăianu, ci a oricărei mame confruntate cu o tragedie similară.

Totuși, Elena-Maria Cernăianu nu-și arogă imaginea de *mater dolorosa*. Spiritualizată, aflată pe un nivel superior al înțelegerii relației dintre viață-destin-supradestin, ea acceptă întâmplările, întorcându-le în interior spre acea necesitate metafizică, acea necesitate care, înțeleasă, transcende și oferă, ca pe un dar, nu numai libertatea, cât înțelepciunea din care derivă înțelegerea integrală a misterului existențial.

Eu nu ascult de nimeni! este titlul polemic ales de Elena-Maria Cernăianu care, răsfrânt în afirmație, căci negația este improprie creației și iubirii christice, poate însemna și *Eu ascult totul!*, în dubla dimensiune a *lumii cea de toate zilele* – materială, concretă și metafizică, ideală.

Imaginea dominantă a personajului-narator este cea maternă, nu atât o *Mater dolorosa*, cât o mamă hiperlucidă, rănită de de ireverențiozitatea de neînțeles a fiicei și, ulterior, a nepotului, Kyle, relație care, promițătoare la început, pare a repeta, totuși, relația bizară, defectuoasă, afectiv și empatic, cu Adriana-Claudia.

În narațiunea confesivă, Elena-Maria Cernăianu nu este interesată de ingineria textuală, de tehnici sau procedee narative. Singurul imperativ este spovedania cu tot ceea ce implică ea în registrul absolut al sincerității. Există o mare suferință în confesiunea personajului-narator, dar acesta nu acceptă nici umbra, nici întunericul. Alungă de la sine orice gând sau cuvânt care ar putea adăuga nori sau tușe de cenușiu sau negru pe cerul sentimentelor sale. Aceste posibile abateri, devieri de la drumul luminii sunt contracarate de motivul îngerului, un adevărat laitmotiv, prin semnificații, repetiții și redundanță. În *Îngerul de cristal*, în contexte diferite, marcate de trăiri paroxistice, imaginea *îngerului de cristal*, pur în consistența lui materială și imaterială, apare de zece ori, ultima frază din roman, conținând imaginea: „«Soarele tău răsare mereu», zise ÎNGERUL DE CRISTAL". Lumina aceasta presupune, simbolic, o reîntoarcere, sugerând retrospectiva și asigurând coerența intratextuală prin relația sugerată cu mottoul „Atât cât suntem în lume, Lumină a lumii sunt" [Ioan, 9(5)]. Evenimentele, întâmplările din romanul vieții și al creației au fost permanent văzute din această perspectivă, care a uniformizat asperitățile, a echilibrat talerele balanței persupuse de dualitatea bine-rău, minciună-adevăr, suferință-bucurie.

La capătul acestui drum epic, sensurile se eliberează. Viața are mereu un sens, nimic nu se petrece la întâmplare. Iar întâmplarea Elenei-Maria Cernăianu este aventura ei spirituală, calea care o conduce spre revelația ordinii și armoniei universului, revelându-i, totodată, sinele.

Mihai ANTONESCU

Rostirea din respirul de dinaintea rostirii

Ar fi prima concluzie asociativă la titlul volumului de versuri *VÂLTOAREA DIN TĂCERE, Editura Hoffman, 2019*, al profesorului Marius Arbănași. Rostirea poetică poartă straiul vag-înmiresmat din garderoba nepreţuită a vechilor cazanii, drumeţind cumva pieziş prin câmpia argheziană a unei necesare însingurări, până să ajungă în contemporan cu umbra şi copacul ei postmodern.

Dar, pentru a se reîntâlni cu sine cel încă nenăscut cu adevărat, poetul face recurs la conştiinţa primară a totului din toate, ascultându-i cu luare aminte foşnetul tăcerii, mai întâi: „Zorindu-şi împrejurul, zorii/ cu trecere îmi zoresc firea,/ ei scot azi-noaptele din beznă/ şi, dându-i chip, mi-albesc menirea... (***Zorii***, pag. 153)

Astfel, în viziunea lui Marius Arbănaşi, registrul poetic este unul ce încalcă deliberat forme şi cutume, tocmai spre a se cufunda în rădăcina spunerii esenţiale, în „Vâltoarea din tăcere", cum scrie autorul şi cum poate numai la Lucian Blaga să ne mai ducem cu gândul: „Du-te copile, să tai creanga la salcâm –/ cântecul să-şi mute bătrâna cucuvea/ ceva mai în deşert de sufletul meu scrum –/ să dea lăstar de-al tânăr din vioara ta!" (***Cu dor mereu***, pag. 141)

Există ceva misterios şi straniu în poemele acestui volum, ceva ce respiră altfel şi cu de la sine voie dincolo de logos chiar, adeverind poate că mai înaintea rostirii, îndemnul gândului a stat, iar piatra din temelie este cel puţin aidoma celei unghiulare, ca importanţă: „Singurătatea-mi tăcea, supus, împrejurul,/ Ancestral, adulmecându-mi prototipul,/ Din ecoul ei, îmi tremura conturul,/ Cernând, la vedere, clepsidrei nisipul."(***Un dincolo de-Amin***, pag. 62)

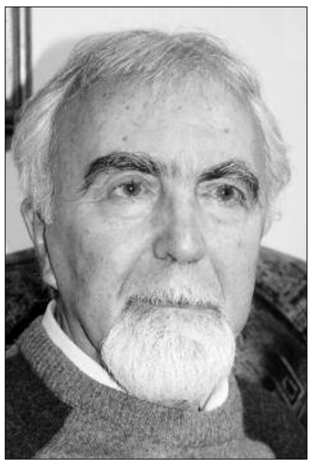
Uneori, adeseori, poemele se răzvrătesc, cu de la sine voie, parcă împotriva întocmitorului lor, luându-şi libertatea de a-i reaminti poetului că el nu-i decât un biet vehicul în transmiterea marilor adevăruri ce învelesc fiinţa în straiul luciferic al timpului limită, iar convenţia, cea mai firavă legătură dintre trăirea profundă şi expresia mesajului: „Zilnic mă ia gândul că mă-mbrac în zid/ Şi, tot dărâmându-l, zilnic, zilnic pun de-un rid.../ Zilnic, îi fac loc clipei care trece,/ Zilnic, îmi bat joc ş-apoi plâng cât zece..." (***Zilnic...***, pag. 185)

Ca o consecinţă a ostenelilor ajunse într-un final provizoriu, Marius Arbănaşi propune „o poezie-mozaic", cum bine observă Florian Copcea în prefaţa volumului, „un amestec de stiluri specific poeticii, plasticizată şi metaforizată", unde, credem noi, „bucuria jocului" nu-i decât lemnul necesar pentru aprinderea unui foc la popasul vremelnic din începutul altei călătorii.

Altfel spus, din tot ce ne-a revelat lectura acestui excelent volum de versuri, tragem concluzia că poetul Marius Arbănaşi i-a aprins propriului cer o lacrimă-stea, despre al cărei contur se va îngriji la nesfârşit. Explicităm prin aceste versuri ale domniei sale, urându-i succes pe mai departe: „Că-i seară ori zori,/ nu urci, nu cobori,/ cu cremene curgi prin răbdare.../ Spre creste cu corbi,/ Pe Drumul de Robi,/ s-aude trecând Caru' Mare..." (***Linişte***, pag. 120)

cronici

Ion Lazu - 80

Pasărea din zid
(O evocare din anii şaizeci) - fragment

Asta fiind în fapt marea grijă şi nelinişte şi speranţă a întregului clan: că Floare, fată de măritat, având de-acum vreo 22-24 de ani, îşi va găsi cât mai repede un mire!

proză

22 08 2011. Pocola-Beiuş, 1968 – I

Numai bine nu-mi va fi căzut, în primăvara anului 1968 vestea că în următoarea campanie voi lucra tocmai în judeţul Bihor, mai exact în preajma oraşului Beiuş... Nu putea decât să mă descurajeze ideea de a pleca la o distanţă aşa de mare de Bucureşti, lăsându-i pe ai mei de izbelişte. Şi am să spun în acest caz doar strictul necesar, cât să fac înţeleasă frustrarea mea. Colegul Petre L., care avea să lucreze într-un perimetru juxtapus alui meu, se va fi sinchisit mai puţin sau deloc, el fiind becher pe-atunci – şi încă destui ani după aceea - iar pe de altă parte, ca om de caracter, neînstare să tragă sfori şi spre lauda lui, acum că nu mai este, trebuie să menţionez că ar fi putut să o facă cu succes asigurat, ştiut fiind faptul că era protejatul acad. prof. G.M., din vârful Comitetului Geologic; însă cum spun, amicul meu S.L. nu era omul unor astfel de aranjamente. Am ajuns amândoi în gara Beiuş pe la prânz, după o noapte şi o jumătate de zi de drum cu trenul, prin Braşov-Teiuş-Cluj-Oradea – iar S. m-a ajutat să-mi cobor bagajele, el mai având de mers câteva staţii. Din autogara Beiuş, lăsând observarea oraşului pentru viitoarele ocazii mai potrivite, am luat primul autobuz şi am descins la Pocola, pe care o alesesem din start ca sediul pentru acea campania: localitate plasată aproximativ în centrul zonei de lucru, pe şoseaua Beiuş-Oradea, la doar 8 km de oraş, la răscrucea unor drumuri secundare de acces spre marginile zonei de prospectat.

Din staţia autobuzului, pe căldura cea mare, am făcut primul drum la primărie, nu departe, trăgând după mine multele bagaje – geologul cu casa în spinare, precum melcul... Obligaţie de serviciu: să ne legitimăm la primărie, la miliţie. Ca să nu spun că hărţile, considerate Secret de stat, ne erau transmise prin curier special, la miliţia judeţeană – trebuia să facem un drum anume până acolo. Absurd de la un capăt la altul, iar în fapt, doar un aranjament al celor de la documente secrete, ca să aibă activitate. Care era diferenţa dintre a veni cu hărţile la purtător, de la Bucureşti la Beiuş sau a le prelua de la Oradea – şi să vii cu ele în autobuz, o sută de km?! (Pe timpul campaniei păstram hărţile într-o lădiţă de tablă, cu lacăt – în fapt o piesă prea vulnerabilă, dacă un răuvoitor ar fi jinduit la acele hărţi. Nişte ridicări topografice de dinainte de război, la o scară mare – iar pentru detalieri, se executau măriri fotografice... Numai de precizie nu putea fi vorba, vezi-bine.) Norocul meu, la acea oră a după amiezii: la primărie se afla totuşi un funcţionar, fie că era chiar viceprimarul, sau secretarul ori notarul, nu-mi mai aduc aminte. Care slujbaş, văzându-mă cu documentele în regulă şi aflând că voi lucra în zonă până-n toamnă şi că am nevoie de o gazdă, mi-a spus că s-ar putea să mă primească chiar ai lui. De ce nu chiar el ci ai lui aveam să aflu între timp. A închis biroul, şi-a luat bicicleta, eu calabalâcul şi destul de repede am ajuns la ei acasă.

Primăria fiind plasată la şosea, imediat după trecerea podului peste pârâul Roşia (Meziad), am luat-o pe prima uliţă la stânga, deci în josul apei; or, uliţa respectivă, tot apropiindu-se de malul apei, pierzând casele dinspre pârâu, a rămas numai cu rândul de case din dreapta. Una dintre primele case care nu aveau în faţă decât drumul şi pârâul era casa socrilor acestui slujbaş la primărie. Dl Matei era un om deosebit de cumsecade, cum s-a văzut deja, însă pe de altă parte cam stingher, chiar în cadrul propriei familii -, dacă nu cumva se simţea în afara propriului destin... Era venit din altă parte a Bihorului, în averea soţiei adică, poate şi asta să-l fi menţinut în izolarea sa, care putea să pară aroganţă. Oricum, în afară de slujba la primărie nu contribuia cu nimic la treburile gospodăreşti. Ai fi zis că nu vrea să se coboare la munca ţăranului. Am înţeles totuşi din rarele noastre schimburi de replici că făcuse războiul din Răsărit, că se întorsese cu regimentul generalului Mociorniţa – îmi spunea asta cu un fel de mândrie remanentă. Mă gândeam pe-atunci că poate şi războiul îşi pusese pecetea pe firea acestui om retras, necomunicativ, făcând figură aparte printre consăteni dar şi în propria familie.

Mersesem numai printre case cu ziduri înalte spre drum, fiecare casă prezentându-se precum o cetate inexpugnabilă, în curat stil de burg occidental, nu? Aşa şi aici, la domnul Matei: la drum peretele de cărămidă al unei case lungi, cu 4-5 ferestre şi, la mijloc, intrarea ca într-un gang. Şi toată gospodăria şi viaţa de familie se desfăşurau dincolo de porţile ermetic închise, ferite/ocrotite de ochii lumii. Din gang, în dreapta şi-n stânga, câteva trepte şi uşile corespunzătoare, spre bănuitele camere de locuit. Eram în aşteptare - să văd cum îmi va surâde norocul. Dar mă simţeam deja relaxat pe dinăuntru – voi avea o gazdă! – problema vitală a geologului la început de campanie fiind chiar aceasta: să-şi rezolve pe cont propriu problema gazdei... Dincolo, în ograda largă, pe când mă debarasam de bagaje, îmi apare încă o locuinţă, mai modestă. S-a dovedit a fi bucătăria de vară. Locul unde pulsa inima casei, după cum am aflat de îndată. Acolo m-a întâmpinat o femeie tare masivă, în vârstă, trebăluind la plită, ştergându-se mereu de transpiraţie cu colţurile broboadei, înconjurată de pui şi de cloşti şi de mâţe care i se încurcau printre picioare şi pe care le boscorodea de zor; însă cu un chip luminos, de ţărancă fostă femeie frumoasă; şi care bătrână s-a dovedit mai apoi de o mare bunătate şi cumsecădenie – era desigur soacra slujbaşului milostiv.

Şi această bătrână, realmente stâlpul întregii familii, m-a adoptat ca prin farmec, dintru început şi fără nici o ezitare, oarecum în ideea că în preajma ei nu pot face purici oamenii ticăloşi, cu oricâtă carte - ea era analfabetă - şi de oriunde vor fi venind ei, fie şi de la Bucureşti -, unde desigur nu ajunsese neam de neamul ei şi nici nu avea de gând să ajungă vreodată. Unde numai eu i-am păstrat amintirea, după atâţia ani. Iar ceilalţi membri ai familiei, aveam să aflu îndată, erau bătrânul ei soţ, Birta-Baci (Dumitru Birta), cum am observat apoi că îi spunea toată lumea – fără ca totuşi să fie ungur, ci român sadea, din tată în fiu, neştiind boabă maghiară. Fiica lor, Veta, a apărut şi ea, de la sapă din grădină: o femeie ca la 50 de ani, înaltă şi zdravănă pe picioare, muncitoare cum nu s-a văzut, însă cam scumpă la vorbă, de parcă ceva anume nu s-ar fi împlinit în viaţa ei – cu timpul cred că am început să înţeleg despre ce era vorba... – iar nicidecum volubilă precum mumă-sa Caterina, nici precum Birta-baci, un moşneag ce pierdea din importanţă în proximitatea nevestei sale, încă om foarte activ, prietenos, glumeţ, chiar hâtru, poate uneori sub dicteul vreunui păhăruţ sorbit în secret... Însă aceasta era doar partea la vedere a ghemului lor omenesc – căci în inima tuturor eforturilor, strădaniilor şi aspiraţiilor celor patru bihoreni ai mei se afla fiica Vetei şi a domnului Matei, numita Floare – cum altfel? - despre care nu se putea să nu vină vorba în acest context – fusese ucenică, acum era muncitoare cu bun renume la o ţesătorie din Oradea, locuind acolo în gazdă şi venind acasă doar când se putea. Lucrurile mi-au devenit mai clare atunci când, după ce pusesem la cale toate cele: plata gazdei, abonamentul la lapte şi nu doar atât, ci – pleaşcă mare! - angajamentul nanei Caterina de a-mi servi o masă la prânz “cum se găteşte pe la noi”, sau mă rog, la ora când voi reveni de pe teren; am mers cu bagajele să-mi ocup camera. Erau de urcat cele 4-5 trepte din dreapta gangului de la intrare, se trecea prin camera unde dormea perechea mai tânără şi, urcând încă două trepte se ajungea în ultima cameră, repartizată mie – cu două paturi de o singură persoană – unul în dreapta intrării, celălalt pe peretele opus ei – dar ce paturi ciudate, cu pilote de puf – poate voi avea răgazul să le descriu cândva... Iar între ele, masa şi o fereastră spre drum, spre pârâu, spre răsăritul de soare. (Nu va mira, cred, pe nimeni faptul că mereu am să precizez punctul cardinal – prin meserie, umblând tot timpul cu hărţi în mână, în mijlocul satului, în plin câmp, în pădure - dar şi în afara acestor împrejurări, oriîncotro se întoarce, geologul va şti fără greş de unde răsare şi unde apune soarele.) În timp, aveam să înţeleg că fusesem plasat la modul strategic, într-o cameră ce putea să însemne incomodarea familiei, pentru bunul motiv că încăperile de pe cealaltă parte, vreo trei sau patru, deci partea cea mai consistentă a casei, erau rezervate tinerei fete: zestrea ei, pregătită să o primească în orice moment s-ar fi prezentat cu mult aşteptatul mire...

Asta fiind în fapt marea grijă şi nelinişte şi speranţă a întregului clan: că Floare, fată de măritat, având de-acum vreo 22-24 de ani, îşi va găsi cât mai repede un mire! Şi nu există, dragă Doamne, în întreaga lume o minte atât de clarvăzătoare şi o inimă îndestul de miloasă încât să le poată desluşi bieţilor părinţi, unei mame precum Veta, cu inima friptă - şi bunicilor nerăbdători, simţindu-şi apropiata scadenţă, acest lucru de nimic şi de mare taină totodată: din ce parte îşi va făcea apariţia, pentru fiica noastră unică, mult doritul mire?! În aceste condiţii tensionate, eu declarându-mă din start căsătorit şi cu copil mic, am fost în mod automat scos din calcule şi izolat totodată, la cei 28 de ani ai mei primejdioşi -, mişcările mele aflându-se, nu-i aşa?, mereu sub observaţia strictă a părinţilor fetei de măritat. A nu se uita amănuntul că suntem într-un sat din Bihor, în luna lui mai a anului de graţie 1968.

23 08 011. Pocola – Beiuş, 1968, II

Toate lucrurile care mi s-au întâmplat în acea primă oră de după descinderea la familia Birta aveau să fie de maximă importanţă pentru campania mea; îmi era foarte clar că tot ce va urma se află sub semnul celor convenite la prima mea întâlnire cu clanul. Mai întâi, nu trebuia să eludez „amănuntul” că eram nevoit să trec prin camera de dormit a familiei tinere. Bătrânii dormeau la bucătărie; iar aripa dinspre miază-zi a casei era rezervată numitei Floare. Un anumit lucru foarte special se decisese cu asta. Cu un cuvânt: eram prins într-un sistem. Îi aparţineam.

... Sau altfel spus, nu mai eram de capul meu, gen „tânăr sunt, de nimeni nu depand!”. În practică, această condiţionare nu avea cum să mă incomodeze: mi-am dat pe loc seama că la orice oră din zori m-aş fi mobilizat să plec

pe teren, cei ai casei, săteni prinşi în lucrările agricole ale sezonului, oricum vor fi demult sculaţi, însărsănaţi, porniţi la treaba lor. În schimb seara, aceşti oameni ai trudei pe brazdă se retrăgeau la odihnă imediat după lăsarea serii, ceea ce însemna că şi eu trebuia să mă pliez pe programul lor. Şi chiar aşa a fost: renunţam la lungile preumblări de seară, care în atâtea împrejurări mă reconciliaseră cu mine însumi; mă retrăgeam cuminţel în camera mea şi mă abandonam unor lecturi dezlănţuite, nemaisfârşite. Niciodată nu am fost până într-atât de neglijent ca să nu existe pe masa mea de chiriaş câteva cărţi de citit, fie că le aduceam de-acasă, când se întâmpla să fiu chemat „în centrală", fie că le cumpăram de la librăria din Beiuş sau le împrumutam de la biblioteca sătească. Şi mai erau revistele literare, procurate de la chioşcul din oraş, acum de interes fiind şi *Familia* de la Oradea, unde aş fi vrut să încerc o colaborare; şi erau ca întotdeauna în campaniile mele, mai abitir decât acasă, caietele mele de însemnări şi diverse manuscrise în curs de elaborare.

O zi de lucru de-a mea însemna un traseu cu grijă ales în crucişul sau curmezişul zonei de cercetat, traseu care pentru mine nu era niciodată doar geologie ca atare, ci un prilej de a călători în natură (subliniez: singur!), de a vedea locuri noi, unde în veci n-aş fi avut ocazia să ajung pe cont propriu – şi unde, m-am convins, nu ajungeau decât în mod incidental, poate nedorit, unii dintre localnici, căci traseul meu nu era nicidecum unul de agrement, comod, pe drumuri ori pe cărări batute de toată lumea, ci aş zice dimpotrivă, se strecura pe firul pâraielor, prin ogaşe greu de escaladat, prin hăţişuri, „prin râpi şi văi adânci" vorba Poetului (care se poate să nu fi auzit în viaţa lui de geologie, dar pe de altă parte o intuia fără greş), ca să nu ratez niciunul dintre rarele aflorimente din zonă; însemna revenirea la gazde pe la orele 16, obosit de-a binelea, ca şi anesteziat... apoi masa recuperatorie şi un bine meritat program „de voie" până pe la 9 seara.

În timp ce mâncam în bucătăria de vară, stăteam de vorbă cu bătrâna, mereu gătind ceva, mereu în lupte cu puii-cloştile-pisicile, transpirând şi ştergându-se cu colţurile basmalei; vorbind, râzând, vorbind... Eu atent la ce-mi spunea, iar nicidecum la vietăţile care mişunau pe jos şi pe pat; mereu cu ochii pe povestea Caterinei, care se scria în aer, aprobând-o, totdeauna co-participativ, dându-i de înţeles gazdei că numai poveştile ei de aici şi din satul acesta au importanţă, nicidecum cele de departe, din Bucureşti...

Ce ne spuneam? Numai noi ştiam. Şi nici nu conta faptul că unele detalii vor ajunge sau nu în vreo povestire de-a mea, atunci sau altădată, ci avea importanţă doar faptul că mă simţeam bine şi reconfortat în preajma unei femei de treabă, a unui specimen uman de nădejde, indiferent că în toată viaţa ei nu ajunsese decât până la Beiuş şi în mod excepţional la Oradea, ca să se convingă cu ochii ei cum se instalase nepoata Floare, fala şi grija clanului, cum spuneam. Altfel o bătrână cu mari probleme de sănătate, în primul rând cardiace, aşa cum se prezenta, nu doar bine clădită, ci grasă de-a binelea; şi sedentară; şi trebăluind vară-iarnă şi zi-lumină în preajma plitei încinse.

Cu Birta-Baci schimbam doar replici animate, simpatetice, el mereu pus pe treabă în gospodărie, schimbând o activitate cu alta, încercând să mă atragă şi pe mine, de s-ar fi putut. Şi adevărul este că nu mă dădeam în lături să-l ajut la tăiat lemne cu fierăstrăul sau joagărul - pe o capră anume aranjată lângă stiva de lemne, ca să trecem imediat la treabă şi să nu mă piardă de client. Dom-inginer, puţină educaţie fizică?, îl auzeam pe moş Mitru. I se părea o glumă reuşită, o găselniţă ca pentru oamenii cu carte, nu? O repeta de câte ori i se părea că m-ar putea acroşa. Era atât de încântat în astfel de ocazii, încât nu mă lăsa inima să-l refuz. Pe de altă parte, nu-mi scăpa amănuntul că era vorba de lemnele cu care Caterina umplea plita, ca să ne facă de-ale gurii.

Oricum, trebuia să constat că nu l-am văzut niciodată pe bătrân trăgând la joagăr împreună cu ginerele Matei. Simpatia bătrânului pentru „dom' injiner" se ridica în aceste condiţii la cote extreme. Iar Matei nu cred să se fi supărat nici el că îl puneam într-o situaţie jenantă, pe cât va fi respirat uşurat că îl scăpasem de-o corvoadă. Alt moment de jubilaţie al bătrânului era când mă vedea cu undiţa la pârău. Peste vreun ceas-două veneam la bucătărie cu zece-doisprezece peştişori nu mai mari de-o palmă. Bătrâna îi tăvălea degrabă prin mălai, punea tigaia cu ulei pe plita încinsă şi cel mai încântat de festin, luându-şi partea leului, era acelaşi Birta-Baci. Încântarea lui fără margini venea poate şi din ideea că, iată, domnule, ce pleaşcă! ne-am pus burta la cale din nimic, fără pic de cheltuială...

Dacă de la masa în bucătărie, prelungită cu discuţii, nu mă întorceam în camera mea, să-mi aduc hărţile şi carnetul la zi şi dacă bătrânul nu mă deturna la tăiat lemne sau la altceva de felul ăsta, atunci pur şi simplu întorceam spatele cuvântătoarelor şi necuvântătoarelor din ogradă, traversam gangul şi ieşeam la malul pârâului – la aer, la peisaj. Ca să ies din sistem, să rămân numai cu mine; să pot trage o linie sub partea activă a zilei, să văd cu ce m-am ales, care este câştigul şi pierderea; rămânând în aşteptarea a ceea ce ar fi putut să mi se mai întâmple, de data asta numai în plan spiritual.

În faţa porţii noastre, dincolo de drum, chiar pe malul abrupt al pârâului, se afla un dud falnic şi, sprijinită de trunchiul lui, scândura lată a unei băncuţe pe patru pari bătuţi în pământ. Şi poate nu a fost zi în acea campanie la Pocola în care să nu fi petrecut măcar câteva minute, iar alteori ceasuri întregi, cu o carte în mână, pe băncuţa de sub dud sau la umbra lui, în după-amiezele însorite. Devenise cartierul meu general în aer liber. Cu acea ocazie am conştientizat ceea ce de altfel ştiusem încă din copilărie: că dudul este la noi copacul cu cea mai lungă perioadă de fructificaţie, de la sfârşitul lui mai şi până spre mijlocul lunii august. Trei luni! Nu e formidabil? Dacă Dumnezeu ar fi avut grijă ca respectivul copac să producă nişte fructe ceva mai consistente, ce altceva i-ar mai fi trebuit pământeanului nostru, mereu încolţit de foame? Însă probabil alta a fost intenţia Creatorului.

La trezire, primul gest reflex al terenistului, probabil şi al ţăranului, cu care geologul împarte aceleaşi rigori, este să-şi arunce ochii pe fereastră – să vadă dacă va fi soare sau timp înnorat, dacă va ploua sau va fi arşiţă nemiloasă peste zi... Căci cu temei spune zicala: Ziua bună se cunoaşte de dimineaţă... Când mă uitam în zori pe fereastra dinspre drum, singura, de altfel, în camera mea ca un buncăr, vedeam în prim plan coroana impunătoare a vajnicului dud. Şi, puţin mai la stânga sau mai la dreapta, în funcţie de anotimp, soarele răsărind, dincolo de larga depresiune a Beiuşului, tocmai hăt-departe, pe crestele munţilor Bihor. Însă tocmai dudul, plasat chiar în dreptul ferestrei mele, se cuvine să specific, era motivul pentru care descindeam de fiecare dată când aveam un răgaz pe malul pârâului, cu vreo carte în mână, pe banca sprijinită în pari. Dar trebuie să adaug imediat că, în afară de bucuria dezgrădită a lecturii, subînţeleasă, mai erau măcar patru sau cinci lucruri cu care mă alegeam în mod sigur, când lăsam cartea de-o parte, fie că-mi odihneam ochii, fie că lumina amurgului nu mai permitea lectura, eu rămânând pur şi simplu pe bancă, în reculegere, cu pleoapele lăsate sau făcând câţiva paşi, în sus şi în jos pe malul apei.

În timp ce mâncam în bucătăria de vară, stăteam de vorbă cu bătrâna, mereu gătind ceva, mereu în lupte cu puii-cloştile-pisicile, transpirând şi ştergându-se cu colţurile basmalei; vorbind, râzând, vorbind... Eu atent la ce-mi spunea, iar nicidecum la vietăţile care mişunau pe jos şi pe pat; mereu cu ochii pe povestea Caterinei, care se scria în aer, aprobând-o, totdeauna co-participativ, dându-i de înţeles gazdei că numai poveştile ei de aici şi din satul acesta au importanţă, nicidecum cele de departe, din Bucureşti...

Dacă nu venea Revoluția, o pățeam urât

(urmare din p. 5)

partid la ziarul local), am fost făcut praf din toate punctele de vedere. La final, drept sentinţă, s-a trasat în scris sarcina către cei responsabili să fiu trimis de la Biblioteca judeţeană direct la mină, în subteran! Probabil era un fel de surghiun al meu în interiorul ţării. Un fel de exil al familiei mele (avuseseră parte de un asemenea exil Mircea Dinescu şi Andrei Pleşu de la Bucureşti la Tescani, şi Virgil Măgureanu, de la Bucureşti... la Focşani; cu aport la derularea Revoluţiei; dar toţi trei erau exilaţi pe posturi călduţe, nu la mină, în subteran, ca mine). De ce la mină, în subteran (în Vrancea nu există mină), nu-mi pot închipui nici azi... Din acea zi de 5 decembrie, după procesul public, nu mai îndrăznea nimeni să se apropie de mine. M-a prins Revoluţia aşteptând ziua lichidării (altfel, din 5 decembrie 1989 am mers normal la serviciu, la Biblioteca judeţeană şi am semnat condica de prezenţă). Tulburarea în familia mea era maximă, nu ştiam la ce nenorocire anume trebuie să mă aştept... Dacă aş fi visat măcar că peste zece zile la Timişoara avea să izbucnească revolta anticeauşistă, care avea să declanşeze Revoluţia!

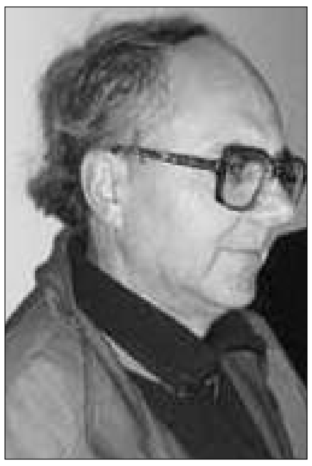
Aşadar, „ce ar fi urmat să mi se întâmple acum 30 de ani, dacă nu venea Revoluţia?". *Un prim răspuns* e că aş fi fost surghiunit la o mină, care? Rămâne o enigmă care mină din ţară (de cărbune, de cupru, de plumb, de uraniu). Probabil mi s-ar desfăcut contractul de muncă de la Biblioteca judeţeană începând cu 1 ianuarie 1990. Ce parodie a destinului meu: pe 1 ianuarie 1990 într-adevăr nu mai eram angajat al Bibliotecii Judeţene Vrancea, eram... „preşedinte revoluţionar de judeţ"... Am îndoieli că aş fi acceptat să plec din Focşani la mină, chiar dacă trăiam la limita de jos a supravieţuirii, cu un copil de 14 ani şi o soţie care avea un salariu de mizerie (funcţionar la un liceu). *Un al doilea răspuns* ar fi arestarea mea, pregătită zilnic de Securitate, se căuta un motiv (e clar că se temeau de victimizarea mea, de orice gen, fiind cu ochii pe mine cei de la Radio Europa Liberă, în principal Virgil Ierunca şi Monica Lovinescu, pregătiţi să facă scandal internaţional). Şi un *al treilea motiv*: să fiu ucis... Nu glumesc. În primele zile ale Revoluţiei, când am fost pus forţat (luat pe sus de mulţimea din Piaţa Unirii) în fruntea judeţului Vrancea, preşedinte, într-un sediu al primului-secretar PCR judeţean devastat de revoluţionari, ocupat de Armată, am luat o măsură drastică: i-am arestat pe toţi securiştii judeţului Vrancea (le-am luat şi armamentul), şi pe comandantul Securităţii l-am ţinut lângă mine, cu cătuşe pe un scaun, îi dădeam să mănânce din covrigii mâncaţi de mine. Cum spun, acest comandant al Securităţii a cedat după câteva zile, neodihnit (ca şi mine), mi-a spus să am milă de bătrâneţea lui şi să-l predau în arestul Armatei, să ţin cont că el mi-a salvat viaţa, fiindcă... atenţie, eu eram pe o listă a celor ce trebuiau să moară (dacă nu venea Revoluţia)! O primă tentativă avusese loc împotriva mea: trebuia să fiu aruncat din tren când plecam spre Bucureşti, în noiembrie 1989, să semnez Apelul anticeauşist iniţiat de Stelian Tănase! A intervenit, atunci, însăşi Providenţa: la ora 4.30 când trebuia să urc în tren rapid, gara din Focşani era împânzită de securişti, care... nu m-au lăsat să urc în tren; un maior de Securitate, Teodor Gheţu, n-a vrut să fie părtaş la crima pregătită (la Revoluţie am spus Armatei că acest maior de Securitate, care mă urmărea non-stop, m-a salvat de la moarte; că trebuia să fiu aruncat din tren în dreptul Buzăului de către securişti veniţi de la Bucureşti; motiv pentru care, în paranteză fie zis, acest „securist cu cultura", maior, care m-a urmărit până în pânzele albe până la Revoluţie, a avut o evoluţie fulminantă la Focşani „ca jurist", după Revoluţie).

Oricum, dacă nu venea Revoluţia, eu o păţeam urât. Revoluţia a izbucnit la ţanc, izbăvitoare.

15 decembrie 2019. BV

Viorel Nica

Sub greutatea iubirii aparent imponderabile

...romancierul izbuteşte să nareze dintr-o postură demnă, liniştită, fără să cadă în capcana mizantropiei acerbe, fără să-şi piardă încrederea în capacitatea omului de a sări întru salvarea semenului aflat, nu de puţine ori, la ananghie, nevoit să se dezumanizeze, să se desfigureze, s-o apuce într-o direcţie pernicioasă.

cronici

Scriitorul britanic Julian Barnes (născut în Leicester, în 1946) a publicat în 2018 *Singura poveste* (carte tradusă în româneşte de Radu Paraschivescu şi editată cu promptitudine de Nemira) – o ficţiune sentimentală savuroasă, pe ale cărei meridiane incredibilul erotic devine cât se poate de credibil, pe un fundal precumpănitor comprehensiv, prin intermediul unor personaje complexe, plăsmuite de autor cu o ingeniozitate demnă de respect; în al cărei orizont narativ de o prospeţime admirabilă dragostea se întrepătrunde cu satira discretă, observaţia acută se juxtapune ironiei nemiloase, maliţia fină face casă bună cu descrierea aparent neutră, perspectiva largă alternează cu prezentarea îngustă, specializată, aprecierea obiectivă coexistă cu estimarea subiectivă, intens participativă; în al cărei spaţiu literar scriitura se proiectează într-o manieră lejeră, neriscând niciodată să se contracteze, să devină agasantă, să-şi piardă intensitatea ori să se bucleze (atunci când se află la vreuna din bifurcaţiile de care se prevalează frecvent spre a se asigura că sporeşte considerabil, situându-se sub cele mai bune auspicii estetice).

Bătrânul, delicatul, consecventul narator Casey Paul promite să ne spună o poveste de iubire petrecută cu o jumătate de secol în urmă, „la aproape 25 de kilometri sud de Londra", într-o zonă rurală de „oameni căpătuiţi". Pe vremea când „totul se făcea încet şi în singurătate", el mai era încă student la Drept. La sugestia mamei frecventa clubul de tenis din sat unde a cunoscut-o pe vârstnica Susan Macleod, excelentă parteneră de joc. Refuzând să fie un clişeu, îşi căuta un drum propriu, original în viaţă. Destul de repede îndrăgostit de Susan (în vârstă de 48 de ani), a acceptat să o viziteze acasă, s-a pomenit dezaprobat de ai săi, cărora nu le convenea să-l vadă ataşat sentimental de „o femeie măritată din cartier, cu două fete, amândouă mai mari decât" el, a trecut pe nesimţite de la sărutatul voluptuos la inevitabilul băgat în pat. Lăsându-se iniţiat în ale vieţii de către iubita lui trecută şi prin ciur şi prin dârmon, a aflat că ea considera că aparţinea unei „generaţii uzate". La rându-i a recunoscut că şi părinţii lui erau „cramponaţi spiritual". Cercetând-o cu luare aminte pe partenera-i captivantă, a constatat că stătea în „esenţa firii ei" să râdă de viaţă, „fiindcă a văzut multe şi înţelege cum stau lucrurile", să nu creadă în viaţa de apoi, să se îndoiască asupra faptului că ar fi putut exista undeva vreo „urmă de dreptate", să creadă că „fiecare are povestea lui de dragoste", „singura poveste", să nu fie preocupată de rebus şi de alte fleacuri curente. În ciuda dezaprobării celorlalţi şi-a simţit îndreptăţită iubirea asimetrică, „incoruptibilă", elastică şi consistentă, era mulţumit de faptul că se completau unul pe altul cu privire la felul cum înţelegeau lumea. Cu bucurie îşi aducea aminte că în casa amantei mature întâlnise „stil, dezinvoltură şi nimic din mândria absurdă a ordinii cazone dinăuntru". În compania ei iniţiatică avusese ocazia să cunoască hibele vârstei adulte: „simţul îndrituirii, sentimentul de superioritate, presupunerea că ştii mai bine" orice, „vasta banalitate a opiniilor", „obedienţa faţă de normele sociale, dezaprobarea tăioasă a tot ce era satiric sau punea sub semnul întrebării", „automulţumirea emoţională". De vreme ce Susan nu avea atari cusururi iritante, o admirase pentru felu-i de a fi diferită, atipică, pentru că nu era „nici cinică, nici idealistă", pentru că trăia „fără dezordinea mintală a teoretizării", pentru că era mai aproape de viaţă decât oricine, pentru că reuşea să îşi controleze panica. Stabilindu-se cu ea la Londra (după ce aflase că era bătută de soţu-i alcoolic şi violent), a făcut apel la „fondul de fugă" spre a putea convieţui la standardele clasei de mijloc, a devenit avocat-consultant, a mers cu iubita-i receptivă la concerte şi la expoziţii de artă, străduise să-o facă fericită pe adulterina „de două ori şi ceva mai în vârstă decât el", aprobându-i „spiritul ireverenţios şi descătuşarea cu care râdea de lume", s-a ferit de orice activitate politică pe care o dispreţuia, şi-a continuat îndrăzneaţa incursiune prin lumea adulţilor, şi-a pierdut „o parte din inocenţă", i-a fost de ajutor Susanei „spre redobândirea statutului de persoană autentică", reuşise să fie „foarte blând şi foarte răbdător cu ea" recunoscând-o ca pe „un spirit liber vătămat", i-acordase toată încrederea. Lucrurile au început însă să se schimbe într-o măsură apreciabilă din momentul în care a sesizat că ea tinde să devină alcoolică. Faţă în faţă cu o evidenţă atât de şocantă, s-a speriat băgând de seamă c-ajunsese „poticnită", descoperindu-i câteva vânătăi urâte, a minţit spre a o proteja în prezenţa iscoditorului doctor de familie Kenny, susţinând că „face muncă voluntară la Samariteni". Ca unul care prefera „ca ea să fie un fel de excepţie decât orice fel de regulă", s-a amăgit pariind pe excepţionalitatea şi unicitatea iubirii sale, a continuat să-i ofere protecţie „prin negare", s-a simţit jignit de felul în care încercau prietenii să-i vină în ajutor întru salvarea Susanei de la căderea în abisul alcoolismului nefast, i-a cercetat minuţios „toată pre-istoria, istoria recentă, situaţia actuală şi viitorul posibil" spre a afla de ce se apucase să bea în disperare, într-o modalitate adictivă. Căpătuit cu „o amantă alcoolică între doua vârste", a făcut tot ce i-a stat în puteri spre a redresa situaţia atât de critică, n-a pregetat să creadă mai departe în iubire, în puterea ei de a rezolva toate problemele, „în felul cum poate să transforme o viaţă-ba chiar vieţile a doi oameni", „în invulnerabilitatea-i", în „capacitatea ei de a învinge orice adversar", „în tenacitatea-i", a înţeles „cum pot să coexiste compasiunea şi conflictul", „câte emoţii aparent incompatibile pot să palpite, una lângă alta, în aceeaşi inimă de om", era încredinţat că ducea „o viaţă mai interesantă" decât alţii din generaţia sa hipiotă, dornică de experimente haotice, de aventuri nesăbuite.

Îndurerat şi trădat de cea pe care o iubea, bărbatul nefericit şi-a notat într-o agendă câte ceva din ce i se întâmpla, s-a convins că „iubirea şi adevărul erau legate între ele", din care motiv „a trăi în iubire înseamnă a trăi în adevăr". Analizându-se scrupulos, a observat că, în timp ce îşi dădea silinţa să fie obiectiv (în aprecierile pe care le făcea în agendă), subiectivul îl „submina întruna", că uneori era tentat să-şi protejeze „zona adevărului cu metereze de minciuni"; a descoperit că alcoolismul era „la fel de obsesiv – şi absolutist – ca iubirea", că devenise „mincinos prin ricoşeu", că „iubirea dură îşi răsfrânge duritatea şi asupra celui ce o practică", a decis să-şi coboare aşteptările la minimum spre a nu-i îngădui conflictului interior să o ia razna. Măcar că asistase timorat la autodistrugerea ei, n-o putuse părăsi, îi degustase copilărescul truc cu dispariţia, îi suportase comportarea abuzivă, ce oscila „între inerţie amorţită şi volabilitate isterică", o convinsese să se interneze în spital pentru o cură de dezalcoolizare, se iluzionase că se va vindeca în cele din urmă, aflase, consternat, „câtă panică şi ce iad se ascund sub ireverenţa ei ilariantă", îi fusese tot timpul alături, reprimându-şi aversiunea ori indiferenţa, asumându-şi rolul de companion „de bunăvoie şi cu iubire", cu „un amestec de optimism fără temei şi anxietate mistuitoare". După externare se mutase (la cerea ei) într-o altă casă, dusese „o viaţă oscilantă", o vizitase frecvent, a trecut din extrema cavalerescului sentiment de iubire în cea a resentimentului prozaic, şi-a găsit o prietenă (Anna) de care avea să se despartă nu după multă vreme, cu toate că era „reconfortant de pragmatică", îşi detestase „propria îndreptăţire", îşi epuizase fondul bănesc de fugă, trecuse pe la prostituate (după ce constatase că Susan îşi desfigurase inocenţa), trăia „fără plasă de protecţie", simţise că „avusese parte cu vârf şi îndesat de complicaţiile vieţii". Întorcându-se în casa unde locuia amanta-i destructurată, a fost frapat de „tiparul lipsei de tipar a vieţii căreia i se supunea din nou" tovarăşa lui alcoolică de viaţă, s-a expus unei „izolări sociale din ce în ce mai mare", s-a simţit „ratat şi proscris", „a făcut muncă de secretariat pentru firme de avocatură", „aşa că a avut prilejul să călătorească şi să se mute când a simţit nevoia", „rutina dădea satisfacţie unei părţi din el despre a cărei existenţă nici nu ştia", „inima îi fusese cauterizată", înţelesese că nu mai putea exista conflict între Iubire şi Datorie, ca pe vremuri, că „Iubirea era o Datorie în şi pentru sine", că „Iubirea aducea cu sine mai multe Datorii", că, „chiar şi când era aparent imponderabilă, Iubirea putea să atârne greu, să te lege fedeleş, iar Datoriile ei puteau să provoace dezastre la fel de mari ca pe vremuri", „ajunsese la cea etapă a vieţii în care începuse să urmeze piste contrafactuale", „era de părere că o viaţă – a lui, bineînţeles – putea fi trăită la început în orizontul inevitabilităţii, iar mai târziu în orizontul liberului-arbitru".

De îndată ce a priceput că nu o putea salva pe Susan de la decăderea-i dramatică, s-a străduit să se salveze pe sine, făcuse saltul de la iubire la furie, a pasat-o pe alcoolica împătimită fiicei sale (Martha). Împlinind trei decenii de viaţă, s-a hotărât să plece „afară câţiva ani" „cu serviciul", a optat pentru „strategia de a pleca – dintr-un loc în altul, de la o femeie la alta", „şi-a dat seama de absurdul a tot ce face omul pe pământ". La cincizeci şi ceva de ani „s-a întors acasă", „gândea limpede întotdeauna, numai că, din când în când, îşi dădea seama că îi lipseşte panica", pricepuse, în sfârşit, că a fi fericit „înseamnă a te declara fericit", „se trezea atras frecvent de toate manifestările publice ale dorinţei", „era mai mişcat de vieţile nefericiţilor în iubire şi ale celor nealeşi decât de poveştile iubirilor reuşite", „se arătase patologic de sensibil la limbajul îndrăgostiţilor".

Peste ani „dobândise treptat luciditate emoţională", „elocvenţa lui potenţială a fost rareori solicitată", îşi evaluase prima iubire (cu Susan) constatând că „suferise de pe urma unei realităţi a salvării", că totul decursese aşa cum decursese „graţie unui profil de risc încă nestabilizat", regretându-şi câteva momente laşitatea, recunoscând că „nu cunoscuse niciodată sofisticarea vieţii emoţionale", comparându-şi trăirea erotică intensă cu „descreţirea vastă şi bruscă a unei încruntări de o viaţă", apreciind că „fiecare iubire, fericită sau nefericită, e un veritabil dezastru din clipa când i te livrezi în întregime", conchizând că „iubirea nu putea fi prinsă într-o definiţie; putea fi prinsă doar într-o poveste" rostită într-un mod răbdător, lucid, responsabil, suplu, neşovăitor.

Prezentându-se discret în bogata configuraţie a prozei actuale, alegând să îmbrace o formă narativă mai degrabă simplă decât complicată, evitând să aibă de a face cu retorismul inflamat, cu exhibiţionismul indecent, cu experimentalismul riscant, mizând într-o mai mare măsură pe calitate decât pe noutate, explorând viaţa sentimentală în profunzime, cu o răbdare şi o luciditate demne de admirat, din atâtea unghiuri (nu prea multe!) de câte este nevoie spre a înţelege din aproape în aproape, pe de-a întregul şi, mai ales, spre a-i sesiza toate urcuşurile şi coborâşurile, toate bucuriile şi necazurile, toate împlinirile şi frustrările, barnesiana *The only story* ni se înfăţişează în chip de textură epică deosibit de preţioasă, menită să ne impresioneze plăcut prin eleganţa naraţiei calme, prin coloritul vibrant, prin verva-i evocatoare, prin deschiderea amplă spre felurite orizonturi ale vieţii când fermecătoare, când dezastruoase, prin optimismul său robust, de-a dreptul contagios, mijlocită căruia romancierul izbuteşte să nareze dintr-o postură demnă, liniştită, fără să cadă în capcana mizantropiei acerbe, fără să-şi piardă încrederea în capacitatea omului de a sări întru salvarea semenului aflat, nu de puţine ori, la ananghie, nevoit să se dezumanizeze, să se desfigureze, s-o apuce într-o direcţie pernicioasă.

Sonia Elvireanu

Proză satirică: Diplomele maritale de Mihai Pascaru

Prozatorul Mihai Pascaru se dovedeşte un explorator inspirat al realităţii cotidiene, ale cărei disfuncţionalităţi le deconspiră, satirizându-le cu umor. Autorul scormoneşte prin arealul Apusenilor, printre amintiri şi nostalgii de altădată, surprinde lumea satului sau urbei în tranziţie după 1990, în ciocnirile sale între prejudecăţi şi liberalizarea moravurilor şi economiei. *Castigat ridendo mores* e modalitatea prin care se pătrunde, râzând de ignoranţă şi împrumuturi occidentale, într-o realitate decăzută, defectuoasă, sub autoritatea banului şi dorinţei excesive de parvenire machiavelică.

Recentul volum de proză scurtă *Diplome maritale* (Editura Şcoala Ardeleană, 2019) cuprinde şase povestiri focalizate pe aspecte actuale ale cotidianului social, blamate de autor pentru devierea lor de la etica socială: *Şobolanul roşu, Ucenicul, Vinitura, Diplomele maritale, Porcul electric, Buna vecinătate*.

Pe linia prozei realiste ardelene, Mihai Pascaru adoptă o naraţiune heterodiegetică, preferând un narator exterior diegezei. Dar inventează un personaj prin care reînvie experienţe personale într-o ficţiune cu nucleu autoficţional. Liantul dintre povestiri e profesorul de sociologie, Andrei Dumitriu, un alter ego, care trece dintr-un text în altul, în ipostazele devenirii sale, de la adolescenţă la maturitate. Chiar şi atunci când îşi ficţionalizează trăirile şi experienţele din adolescenţă, prozatorul evită pactul autoficţional al lui Philippe Lejeune, identificarea autor-narator-personaj, şi adoptă o viziune obiectivă asupra evenimentelor, marcând distanţa între timpul trăirii întâmplărilor şi timpul reconstituirii lor în scris, la maturitate, prin ochiul satiric al adultului care descifrează ceea ce părea confuz la vremea respectivă.

Între referentul real şi cel ficţional, dar recognoscibil sub învelişul metaforic, se mişcă o lume extrem de vie, cu personaje din diferite medii sociale în care a pătruns morbul schimbării: profesorul, umilit şi şantajat de tineri fără scrupule (Andrei Dumitriu) ori pervertit de vicii (universitarul corupt, imoral, afemeiat); crâşmarul şi patronul îmbogăţit de comerţul cu lemne din pădurile defrişate şi vândute străinilor; studenta diplomată, viitor maneger în sat; zilierul prost plătit, onest şi sacrificat (oşanul de la gater); jurnalistul sub autoritatea noului regim; poetul pauper, liberat de cenzură şi liberalizat, victimă a tranziţiei; adolescentul amputat de intimitate în comunism; personajul colectiv (satul) cu rol de instanţă, procurorul temut ante şi postcomunism, gura-satului, întruchipată de o bătrână ce divulgă secretele; măcelarul tradiţional în faţa normelor europene de sacrificare a animalelor; fermierul şi consultantul în proiectele de finanţare rurală Sapard etc.

Prin personaje şi întâmplări narate cu mult umor, sunt satirizate apectele negative ale tranziţiei: presa aservită puterii în orice regim, goana după câştig şi diplome de tot felul, defrişarea iraţională a pădurilor, comerţul ilegal cu lemne, agroturismul montan, firmele de consultanţă, liberalizarea moravurilor, imoralitatea unor cadre didactice din învăţământul superior, relaţiile cu străinii şi speranţa unor căsătorii profitabile, exploatarea zilierilor, priviţi ca venetici şi umiliţi, afacerile ilegale etc.

Prozatorul atinge câteva aspecte nevralgice ale actualităţii într-o naraţiune vie în care se îmbină abil autenticul cu ficţionalul, evenimentele trăite, rememorate şi ficţionalizate, cu fantezia şi umorul care dau savoare întâmplărilor. Astfel *Şobolanul roşu* e inspirat de revoluţia din decembrie 1989 în propria urbe, *Ucenicul* din amintiri de adolescent şi profesor, iar celelalte povestiri din peregrinări, întâlniri şi anchete sociologice în satele din Apuseni.

Lectorul se află în faţa unui cotidian satirizat cu umor în miezul căruia se află autorul însuşi sub masca personajului, profesorul de sociologie, în etape de viaţă şi ipostaze diferite. Dialogul întreţine dinamica naraţiunii şi dezvăluie mentalitatea personajelor, intelectuali ori săteni, prinse în hora evenimentelor care le modifică existenţa, le împinge spre zone neexplorate, în situaţii uneori tragice (poetul Adrian Savin din *Şobolanul roşu*), alteori de un irezistibil umor (*Porcul electric*).

Tranziţia scoate la iveală spiritul afacerist, imoralitatea, dorinţa de parvenire, creează incertitudini şi disfuncţionalităţi sociale între firmele create prin privatizare, uneori ilegală, şi sectorul de stat. Liberalizarea economiei duce la afaceri de tot soiul, dorinţa de parvenire pune în mişcare inventivitatea şi îndrăzneala prin care unii se îmbogăţesc rapid, alţii sărăcesc, manipulaţi şi înşelaţi de tertipuri bancare de tip Caritas. Presa postcomunistă, revizuită sub elan revoluţionar ca în teatrul lui Caragiale, dependentă de regim, face publicitate economică contra produse sau prestări de servicii.

Liberalizarea moravurilor atinge deopotrivă urbea şi satul. Experienţele erotice la sat au consecinţe grave, de neiertat odinioară, trecute cu vederea în prezentul românesc occidentalizat. Tinerii persiflează virginitatea, mândria fetelor de altădată, înlocuită în tranziţie cu goana după diplome fabricate să satisfacă orgoliul părinţilor. La oraş, erosul e comercializat de unii universitari perverşi şi imorali, experienţa erotică fiind metodă de promovare a examenelor.

Sub influenţa europeană, ţăranul devine fermier instruit, iar gospodăria şi pământul său intră sub incidenţa legilor europene prin proiectele de dezvoltare rurală, devenite pentru unii sursă de afaceri.

Prozatorul prinde aceste aspecte în povestirile sale, cu substrat biografic, şi creează o proză realistă satirică, plină de umor, cu întâmplări credibile, în care lectorul recunoaşte lumea contemporană şi devierile sale.

Valeria Manta Tăicuțu

Când se sparge coerența lumii

În opinia unanimă a criticilor literari, Ion Tudor Iovian este un poet cu adevărat remarcabil, care știe să dezvolte corpul textual, să-i dea nu numai amploare, ci și profunzime, într-o încercare – pe alocuri – disperată, de catharsis prin scris.

Recentul volum, „și omul n-a mai scos nici un cuvânt" este unul al interacțiunii dintre sine și un alter ego prezent în discursul poetic din motive care țin de condiția poetului într-o lume care-ți întreține starea de panică, de frică, de confuzie/incertitudine. În universul re-creat de Ion Tudor Iovian, „cuvintele noastre de toate zilele sângeră", devin materiale, greoaie, dacă le scrijelești, sub poleiala lor nu există decât un strat amorf, semn că „toată povestea acestei lumi" este o sumbră irealitate, ca pasărea aceea pedepsitoare, cu apariție obsesivă în texte, ca mierla neagră a lui Georg Trakl: „pasărea aceea/ care a venit din asfințit astă vară și avea culoarea lunii/ va fi azi/ mai neagră ca pământul și mai grea ca el/ și va intra/ în carne/ tot mai adânc/ și se va hrăni/ din țesuturile luminiscente/ ale textului care nu vrea să sfârșească" (pag. 23).

Dacă unele poeme pornesc aproape cuminte/ cuviincios, ca în „ești o scrisoare făcută ghemotoc" („chiar dacă a venit de la marginea lumii să te vadă/ nu mai încape în viața ta"), altele – adică majoritatea – au de la început tonul în răspăr, rebel, de poet damnat (aș duce asemănarea spre Rimbaud, nu spre Baudelaire, cum face dl. Nicolae Manolescu): „și ea/ mica vicioasă poezia/ mă trage de mânecă își apropie buzele umede/ în flăcări deja/ de lobul urechii" („și ea mica vicioasă mă trage de mânecă"). Scrierea unui poem seamănă cu construirea unui „paradis artificial tu/ ca-n filmul acela sud-american/ din oscioare de pitulice și puf de păpădie și/ rouă din stele și gângurit de copii fără somn/ și raze de asparagus/ un paradis tu/ în care plouă cu soare în dormitor" (pag. 25).

Ion Tudor Iovian se numără printre puținii noștri poeți contemporani (vorbim de cei autentici) capabili să compună un discurs poetic de mari dimensiuni, care-ți taie respirația prin amploare, inventivitate și bagaj lingvistic. Impudic, încrâncenat și capabil de derapaje subtil-erotice, textul pleacă de la „realul cu o mie de intrări și nicio ieșire" („azi nu va mai coborî draga de ea absconsa de ea *trimbulinda*"), sancționează, eventual, „metaforele strepezite/ din anii șaizeci/ trase cu forcepsul dintr-un ovar de suferință" și, după un „ingambament poetic trasat cu gheara", umblă prin cotloanele unei realități putrede, în speranța unui liman care înseamnă, de fapt, „texte fără pată/ fără îndreptări fără omisiuni/ texte în libertate/ care dau emoții și adrenalină poetică la 220 de volți" (pag. 56).

Ca să scape de „umbra foarte rece a tristeții", poetul se vede în ipostaza de luptător lucid („ce vei face/ când marea strânsă toată în ghețuri sub osul frunții/ va lovi cu picamere grele/ până va crăpa de sus până jos/ cerul lăuntric bătând în albastru vinețiu" – „albastrul acela vinețiu"), hoinărește prin mahalale, prin mocirla cuvintelor uzate, prin „praful radioactiv" al unei realități urâte, pentru a găsi „puțină iubire", puțină îndurare" („dar eu n-am vrut să deschid toate ușile fără Tine") și poezia, „ticăloasa și draga de ea" care „risipește așa în transă descheiată la capot/ ambră prin odăile nefericirii fluturi de zăpadă nouă" („și ea ticăloasa și draga de ea mica vicioasă poezia").

Conștient că singurătatea autoimpusă îi face și mai dificilă ieșirea din tenebrele condiției umane, Ion Tudor Iovian n-are cum să renunțe la pornirile mizantrope, la sancționarea „poezelelor de turtă dulce pentru inimi de turtă dulce", la statutul de poet blestemat să aibă ochi și să vadă, să aibă gură și să strige, în pustiu, chiar știind că prietenii imaginari, și trimiterile livrești, și răfuiala cu lumea n-are trebui să fie notele definitorii ale unui creator: „pleacă – disperarea îți va fi tovarăș/ ba nu - / îmi voi lua tovarăș pe/ Omul de tinichea pe/ *omul sfârșit* al lui Papini/ pe *omul recent* cu coadă de șobolan/ pe prințul Mîșkin/ aici și acum/ în țara nenorocului în anii urii/ ai decapitării frumuseții/ pe marginea șanțului/ în piața constituției/ în cabaretul Voltaire" („să nu te lași prins dragule").

Poet care-și asumă condiția tragică, Ion Tudor Iovian nu transfigurează realitatea pentru a o face suportabilă/ locuibilă, nici nu transformă, arghezian, bubele, mucigaiul și noroiul în frumusețe. Haosul existențial este simetric celui textual, acolo unde cuvintele sângerează, sunt violate, suferă, își spitalizează rănile și, ca în „fanteziile unei fetițe speriate, I", se zbate în „infranegru" și „nu-și mai recapătă aripile pe care Dumnezeu/ și-a pus iscălitura".

Suntem, prin lectură, mai aproape de „Toamna patriarhului" decât de postmoderniști: „în mijlocul șoselei/ o flacără de toamnă care dă să se stingă/ dar nu se stinge/ de parcă ar fi fost acolo de o mie de ani/ un scâncet peste măsură de îndurerat care se/ târăște pe asfalt/ inundă/ verdele posomorât de pe câmp inundă sufletul/ cerul înalt în prăvălire lentă peste câmpul de sticlă pisată/ adie vântul sărat dinspre suburbiile cu miros de pește/ și cocaină" („albastru cu picățele vineții și moarte"). Ne situăm, odată cu poetul, „într-o țară în care nu poți nici să mori, nici să trăiești", dar în care, în sertar, pui alături de stilou și cuțitul, pentru orice eventualitate, poate unul ca al băieților asasini de cartier, poate un bisturiu, cu care să faci disecție în corpul mācinat de cancer al realului și apoi să scrii – despre cartier, despre cuțit/ bisturiu, despre disecție și despre cât de mult iubești poezia, în ciuda furiei cu care ai vrea s-o omori, despre cât de mult iubești moartea, „nefericita de ea știrba de ea urâta și strâmba și/ borțoasa de ea gata să fete omuleți care nu lasă/ umbră nici sânge nici nume" (pag. 131), despre cât de mult ți-ai dori să scapi de „ruleta rusească" și să-l găsești pe Dumnezeu, să te agăți de El cu disperarea înecatului și să-ți imaginezi că te poate salva. Deși... „Te uiți Doamne în oglinda acestei lumi și nu-Ți vezi chipul și nu te recunoști": „unde s-a rupt Doamne coerența lumii/ când au sărit lacătele paradisului Tău și-n grădinile/ Tale au năvălit/ furii cu foarfecele și șfacul/ și rock \`n\` roll-ul ploilor acide/ și oamenii-căpcâni dați prin sare și piper radioactiv/ și oamenii-gâlme care caută umbra umedă și merdul afrodiziac/ și oamenii-decâlți pe care calcă trufaș Căpcânul-șef/ și oamenii-intestin gata oricând/ să mistuie gunoaiele și istoriile nimicului cu scârț" (pag. 145).

* Ion Tudor Iovian. „și omul n-a mai scos nici un cuvânt", Editura Biblioteca „C. Sturdza", 2018

cronici

Aureliu Goci

Neorealismul şi meditaţia fantastică

CRISTIAN GEORGE BREBENEL, Mărturisirea şi alte povestiri,
proză scurtă, ed. Junimea, Iaşi, 2019

Cu această carte, a patra, d. Cristian George Brebenel îşi configurează o identitate de poliscriptor, deşi este un debutant întârziat şi cu apariţii editoriale la mari distanţe de timp. După „Despre fiinţă”, eseu, ed. Crater, 1998, „Guvernământul General al Genezei”, roman, ed. Cartea românească, 2003, a urmat „Paşaport pentru zile de ceremonie, poezii, ed. Brumar, 2012.

Darul povestirii l-a moştenit pe linie maternă, ca Ion Creangă, şi poate de aici asocierea dintre poveste şi povestire într-o formulă personalizată, fără o clară rezoluţie oltenească, dar cu derivaţii şi bogate referinţe culturale şi cu o anumită amprentă intelectuală.

C.G. Brebenel „vine” din Târgu Jiu, ca important scriitor contemporan – un autor de rang înalt dar destul de puţin cunoscut, din nefericire, luptând să iasă din anonimatul provinciei la fel ca alţi scriitori de linia întâi precum Melania Cuc din Bistriţa Năsăud al cărei roman, „Roşu cardinal” este scris cu mână de maestru, sau ca poliscriptorul Paul Sârbu de la gurile Dunării, şi lista ar putea continua.

Cartea de faţă este o mică bijuterie care începe cu o piatră preţioasă: „Cărarea”este o parabolă a vieţii, scrisă cu adâncimi filosofice, cu un stil impecabil, aşa cum este, de pildă, metafora „vidul aerului cenuşiu, ca un sorb imens”. Personajul „se sprijină pe cărare”, de fapt cărarea cuprinde viaţa, spiritul, moartea. O scenă de dragoste cu o mare încărcătură lirică se petrece în undele râului, iar „cheia” povestirii nu se dezvăluie decât la sfârşit, când personajul, acoperit cu aceeaşi pătură grosolană, merge pe potecă şi privind în urmă, îşi vede trupul, rămas în depărtare.

Povestirea „Călăuza” face referire la Borges şi la Coelho şi s-ar putea spune că primul a oferit sursa de inspiraţie structurală a povestirii. În schimb, povestirea „Croitorul” ne conduce direct în fantastic, într-un fantastic de basm, dar cu un final ameninţător: Croitorul îi dă piticului cu împrumut o vestă care-l ajută să crească, dar cum acesta nu i-a restituit-o la timp, se supără îngrozitor şi-i oferă, tot cu împrumut, un... ceas de aur care măsoară, desigur, clipele vieţii.

„Misiunea lui Niarhos” ne conduce într-o Dacie fabuloasă, creştinată şi eretică în acelaşi timp, şi oferă o viziune proaspătă, posibilă, asupra acelor timpuri. Dar proza cea mai amplă este aceea care dă titlul volumului, „Mărturisirea”, povestire plasată la Roma, în vremuri trecute şi cu un aer de păcat pe care papalitatea l-ar fi respirat ca în vremea familiei Borgia, dar parcă şi mai îngrozitor: papa îşi simte sfârşitul aproape, iar nelegiuirile comise de-a lungul vieţii îi apasă cugetul. Caută pe cel mai pur schimnic ca să se spovedească, dar se duce însoţit de cele două unelte ucigaşe pe care le folosise toată viaţa.

O abordare de o cruzime egală cu realitatea este proza „Avraam mijloceşte Sodoma” care prezintă un moment apocaliptic al prigonirii evreilor şi al războiului undeva, pe Tisa.

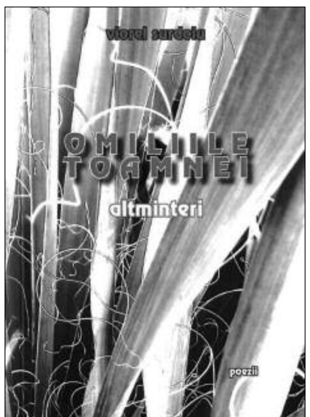
Nuvelele „livreşti” ale d.lui C.G. Brebenel îmbracă cu o haină originală modelele pe care nu le ascunde, dimpotrivă: fie prin titlu, fie prin aluzii în text lasă cititorul să întrevadă ideea matrice.

Avem în faţă o proză intelectuală cu inserţiuni fantastice, de o mare rezoluţie stilistică, o proză colorată, vie, palpitantă, care se întrepătrunde cu sentinţe filosofice de profunzime exprimate uneori prin metafore de mare frumuseţe. Astfel, personajul din „Cărarea” este fascinat de transparenţa sticlei şi deprinde meşteşugul de sticlar vrând parcă să privească la acel „dincolo” care ne aşteaptă pe toţi. Poteca pe care merge, atât la începutul vieţii, cât şi la sfârşit, simbolizează dualismul trup-spirit într-o metaforă de mare frumuseţe.

El însuşi spirit neliniştit care şi-a căutat „cărarea” prin studii de arhitectură, apoi de filosofie, d. C.G. Brebenel a ajuns la o rezoluţie scripturală deosebită, care dovedeşte încă odată că scriitorii pot fi deosebiţi şi în provincie, şi în oraşe mai mari sau mai mici. Marea lor problemă rămâne să se facă auziţi peste tot.

Mihaela Meravei

FILOZOFIA MEDITATIVĂ A TOAMNEI ÎN LUMINA OMILIILOR EI

„Nu pot învăţa pe nimeni nimic, pot doar să-i fac să gândească”, cu acest citat filozofic din Socrate îşi începe Viorel Surdoiu cel mai recent volum de poeme: „**Omiliile toamnei – altminteri”**, apărut la Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2019, cu o prefaţă semnată de Pr. Drd. Maxim (Iuliu-Marius) Morariu, Universitatea Pontificală Angelicum, Roma, coperte şi ilustraţie grafică semnate chiar de autor. O invitaţie la postulatul bucuriei toamnei, având în vedere că este anotimpul roadelor şi al mirajului culorilor pământului, galben, portocaliu, roşu, maron, verde, etc., dar şi al melancoliei dacă ţinem cont de faptul că toamna este anotimpul premergător sfârşitului unei etape, al unui an, venit, cu bune şi rele, să ne mai fure o parte din destin, melancolie care ar putea stârni şi alte trăiri meditative, spirituale, toamna prin aerul şi ambientul plurivalent împingându-ne spre filozofie.

În cele 57 poeme câte conţine volumul, poetul Viorel Surdoiu, reuşeşte să creeze o legătură aproape organică între om şi natură, pe alocuri cosmică, atunci când elemente astrale intervin în metaforele sau comparaţiile textului. De altfel instanţa lirică pe parcursul volumului va fi marcată în mod special de partea ideologică, retrospectivă, decât, aşa cum era de aşteptat, având în vedere titlul volumului „**Omiliile toamnei – altminteri”**, de cea coloristică, contemplativă ori prea religioasă. Şi, deşi poezia din volumul în discuţie are la bază clasicismul versului liber, al celui cu rimă şi arar al celui alb, iar motivele din compoziţia poemelor, ale metaforelor, construcţiilor lirice, sunt aceleaşi clasice: natura, frunzele, cocorii, vântul, copacii goi, ramurile, etc., volumul este departe de a fi clasic, temele fiind cu origini profunde, filozofico-meditative, cu trimiteri spre căutarea sinelui şi a unor adevăruri ascunse-n rădăcinile acestuia: „Lumina iar/ jarul zorilor aprinde norii/ cocori nu am văzut anul acesta/ niciodată nu i-am văzut anul acesta/ mai mulţi sau mai puţini/ aripile lor n-au vânturat/ cerul patriei noastre din cer// pe aici nu mai trec decât amintiri uneori/ mai des umbre doar/ patrulând peste hotarele negociate/ de vânători de vânzători/ de alte nimicuri aşa-zise esenţiale/ pentru existenţă// (...)/ reperele stemelor sunt arse pentru un/ strop de căldură/ dar mai ales/ pentru confortul unui kilogram/ la mia de metri pătraţi/ cam atât cât să-i ajungă vanităţii/ deşertăciunea deşertăciunii” (pag. 15, „DEŞERTĂCIUNE”).

Cum şi tematica volumului nu se axează pe temele romantice ale toamnei, ci pe unele realiste, materiale, legate de viaţă, de relaţiile interumane, de viaţă-moarte, de trecerea timpului, mergând până la legătura dintre om şi Dumnezeu. Poetul Viorel Surdoiu inserează între versurile sale personaje mistice, legendare, istorice, artistice, literare: Bacovia, Hermes, Erminia, Akasha, Clothos, etc., cel mai evident exemplu venit mai ales din energia locului unde trăieşte autorul, oraşul lui Brâncuşi – Tg. Jiu, fiind poemul creat în jurul acestui loc şi personajului său central: „Azi/ s-a vorbit mult despre Brâncuşi/ iar/ cu toate acestea el nu era acolo în vorbele/ spuse spre numele lui” (pag. 45, „ERMINIA„). Tot pentru o mai profundă exploatare a potenţialului creativ, Viorel Surdoiu îşi începe unele dintre poeme cu citate ale altor cunoscuţi oameni de litere şi-l amintesc pe Alexandru Macedonski şi Ernest Bernea.

Afirmam mai sus că poemele din acest volum au la bază un vers liber, uneori rimat, tivit cu metafore originale, imaginile lirice pe care le creează poetul fiind remarcabile: „Ceasurile se perindă/ mai nerăbdătoare-n umbrire/ cu ritmuri de jazz tămâios/ şi graţioase gerunzii/ cu zâmbetul pluricrom/ născător de confuzii// ca un fiu rătăcit prin brumare/ mă îndrept către tine/ repetând echinocţii/ ascultând larma din vii/ agitând docţii grauri cheflii// toamnă cu ochi aurii/ cuvânt lin şi ascultare-ţi închin” (pag. 31, „REVERENŢĂ”).

Şi cum avem ca fond creativ, unul dintre cele mai ofertante anotimpuri, nu puteau lipsi pastelurile autumnale, care în cazul volumului „**Omiliile toamnei – altminteri”**, evidenţiază legătura adâncă pe care poetul o are cu natura pe care o descrie în versuri aproape ilustrative, poemele devenind adevărate picturi, având în vedere harul pe care îl are Viorel Surdoiu în ceea ce priveşte arta plastică. Iată două exemple edificatoare: „Moaştele frunzelor/ cântecul lor sonor/ dansul ritualic în sus în jos în sus/ până nu se mai ştie/ încotro/ până hăt spre lumină/ în catedrala norilor” (pag. 29, „PREFACEREA”); „Doar într-un singur an/ livada/ a rămas fără frunze/ fără crengi/ pomii erau sfârtecaţi/ fără braţe fără ochi/ fără picioare fără vise/ fără vise/ fără vise trecuseră peste ele anotimpurile/ negre/ seceta părea că înghite totul/ nerumegat” (pag. 77, „RAIUL LIVEZILOR PĂRĂSITE”).

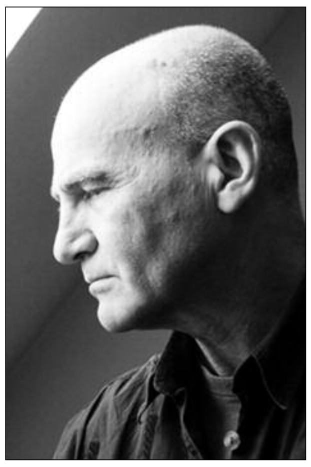
Dar chiar şi sub impactul captivant al imaginilor create, totuşi, aşa cum remarca şi Pr. Drd. Maxim (Iuliu-Marius) Morariu în prefaţă, „Viorel Surdoiu nu este însă doar un poet al pastelului, ce se foloseşte de imagine pentru a trage semnale de alarmă sau a ilustra stări ce-i definesc sufletul într-un anume ceas al zilei. Dimpotrivă în poemele lui se găsesc meditaţii filozofice profunde”, meditaţii care au aspecte ecumenice, evlavioase, legătura spirituală cu divinitatea fiind tot mai evidentă: „Neîndoielnic/ m-ai trimis aici/ pentru a mă îmbogăţi de lumină/ Doamne/ sunt lacrima ta de fericire/ ce a prins viaţă/ vede/ simte/ vrea să găsească drumul de întoarcere către/ marea din care s-a rătăcit” (pag. 73, „DE REGĂSIRE”).

O altă temă predilectă a volumului în discuţie este poezia, căreia Viorel Surdoiu i se abandonează, în care se regăseşte, cu care are legături ontologice şi cu ajutorul căreia îşi dezvăluie tainele sufletului: „Poezia e ca o undă/ o provoci/ se depărtează de tine/ oricum eşti prins în ea/ te poartă nemişcându-te/ părăsindu-te/ parcursul de regăsire/ niciundele-n care/ n-ai bănuit niciodată/ că poate ai exista/ niciodată/ până când/ cuvintele tale/ dau veste” (pag. 61, „ÎN ROST”).

Discursul liric din volumul „**Omiliile toamnei – altminteri”** are la bază o psihanaliză a omului, a sentimentelor şi relaţiilor interumane, pe fondul unei credinţe în divinitate şi lumină. Poemele sunt când filozofice, când ritmate sau mici bijuterii metaforice cum sunt: „Plouă/ Bacovia trece pe strada/ toamnei// singur” (pag. 21, „LINIŞTE”); „Sub paşii săi/ se ascund cărările/ din suflet” (pag. 41, „PELERINUL”). Oricum ai aborda volumul fie sub aspect modernist, ne-modernist, el este străbătut de un suflu pozitiv, alături de un romantism cald, îmbietor, poemele devenind adevărate omilii pastelate alte spiritului unui poet, Viorel Surdoiu, sincer şi matur, al cărui stil liric este deja consolidat şi confirmat.

Alexandru Jurcan

Un urlet destinat să dureze

Între anii 1972-1975 Pasolini ţinea o cronică literară în *Il Tempo*, unde îşi confrunta obsesiile cu cele ale scriitorilor prezentaţi (Moravia, Sciascia, Marquez, Celine, Flaubert etc.). Ce propunea Pasolini? Un fel de enciclopedie literară (regizorul a conceput poezii, eseuri, teatru, scenarii) şi să-şi regăsească temele preferate (ura împotriva burgheziei, întoarcerea la lumea ţăranilor, homosexualitatea etc.). Muncea la un jurnal intelectual. Descriindu-i pe alţii, se descria pe sine. Ce căuta în lecturi? Să vadă cum se scrie cât mai bine. Să fi fost mărturia unei frustrări?

Filmele sale au devenit celebre *(Decameronul, Medeea, Mama Roma, Cocina, Accatone, Povestiri, din Canterbury* etc.). În 1968 a realizat *Teorema* (interpreţi: Luigi Barbini, Laura Betti, Silvana Mangano, Terence Stamp, Massimo Girotti). În paralel cu filmările, scria cartea *Teorema,* care a apărut şi la noi în 2007, la Polirom, în traducerea Alexandrei-Maria Cheşcu. Cartea urmăreşte cronologia faptelor din film, însă conţine şi pasaje poematice (de exemplu, capitolul „Ah, picioarele mele goale ce mergeţi...").

Care sunt personajele din *Teorema*? Mama, tatăl, fiul, fiica, bona, vizitatorul şi mesagerul. Pasolini construieşte o parabolă creştină, acţionând într-un sens inedit: religia se opune extazului sexual, însă regizorul tocmai aici îşi plasează comparaţia (credinţa mistică - extazul sexual). Fascinaţia vizitatorului declanşează o energie care dezinhibă. Pasolini, ateu convins, îşi plasează parabola transparentă în domeniul credinţei, pornind şi de la fraza biblică „şi cuvântul s-a prefăcut în carne".

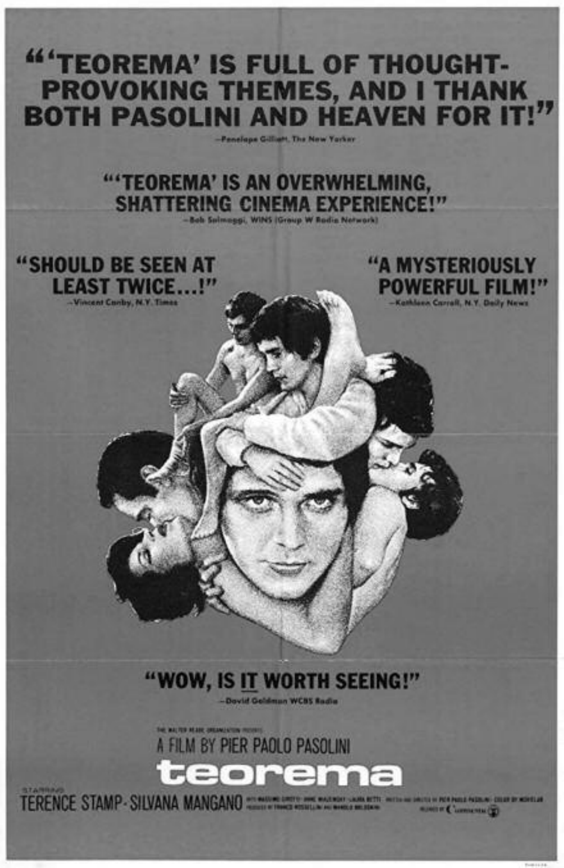
Anunţat de un „mesager" (îngerul, Bunavestire...) vizitatorul bulversează cele cinci vieţi ordonate. Un fel de Dumnezeu „trecător" (sau înger? profesor?) permite fiecăruia decoperirea adevărului interior. După plecarea lui se instaurează panica. Servitoarea se întoarce în satul natal şi refuză să mănânce, fiul pictează vertiginos, ştiind că lucrările sale sunt mediocre, mama devine nimfomană, fata are o depresie nervoasă, tatăl renunţă la fabrică, la bogăţie, se dezbracă în gara din Milano şi străbate deşertul vulcanic.

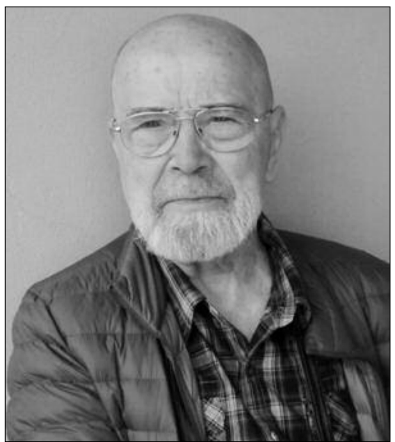
Cu o luciditate de invidiat, Pasolini stăpâneşte fabula socială în cele mai mici detalii, bătându-şi joc de religia catolică. Muzica lui Ennio Morricone (plus *Recviem*-ul lui Mozart), accentele suprarealiste, importanţa corpurilor filmate - toate elementele contribuie la supremaţia gradaţiei. Titlul are vreo legătură cu Theos, care înseamnă zeu în greacă?

La început e un prolog, apoi se iveşte culoarea (adevărata viaţă?) odată cu apariţia frumosului tânăr. Revelaţia adevărului refulat zguduie morala burgheză a acelei familii. Fiecare îşi realizează dorinţa, scoate din subconştient umbre bizare. Pierderea lui Dumnezeu declanşează declinul fiecărui personaj. Strigătul final, inimitabil nu înseamnă o exteriorizare a frustrării?

Într-un univers plastic inedit, asistăm la o paradă carnală. Uşile apar în prim-plan şi închid ori deschid secrete nebănuite. Din când în când, acţiunea e stopată de o imagine recurentă, obsesivă, care vine, de altfel, din final, ca o premoniţie, între sacru şi terestru. Imaginea unifică şi transmite o emoţie transcendentală, unică. Despre ce e vorba? Despre deşertul vulcanic, din care se ridică nisipul într-un văl ca un fum uşor, paralel cu deşertul, care vine spre noi într-o mişcare supranaturală. O imagine antologică, de neuitat, la fel ca strigătul tatălui gol, avansând în deşert. Un strigăt ca un semnal de alarmă, ca o eliberare, ca o durere. În cartea *Teorema* Pasolini scrie: „Oricum, un lucru e sigur: orice ar vrea să însemne acest urlet al meu, e destinat să dureze dincolo de orice posibil sfârşit".

Apropo, un vecin de-al meu şi-a înregistrat pe telefonul portabil strigătul soţiei lui, ca să aibă o alarmă perfectă. Un strigăt cotidian, banal, angoasant, care n-are nimic din accentele metafizice ale strigătului din *Teorema.* Pasolini a declarat că în filmul său există o intruziune a metafizicului. Iar acum, în final, îmi amintesc de copilărie. Deasupra patului meu era o icoană cu Adam şi Eva. Mama mă ameninţa: Dacă nu te rogi, Adam o să-şi scoată frunza şi va fi vai de tine!. De frică, mă rugam. Frumosul Adam n-a exercitat nici o fascinaţie asupra mea. În *Teorema*, însă, el ar fi fost rege.

Premiul Mihai Eminescu 2020– Ovidiu Genaru

Pe 15 ianuarie, într-o festivitate deosebită, poetul Ovidiu Genaru a primit Premiul Opera Omnia *Mihai Eminescu*, cel mai important premiu de poezie din România. Juriu de la această ediție a fost alcătuit din criticii Nicolae Manolescu (președinte), Mircea Mihăieș, Daniel Cristea-Enache, Răzvan Voncu, Ioan Holban, Vasile Spiridon și Gabriela Gheorghișor. Poetul de la Bacău a fost singurul șaizecist nominalizat la această ediție.

Muzica zilelor noastre

O deplasare justificată

Pe Andreescu merită să-l vezi la lucru oriunde. Dirijând energic, precis și cu randament. Precum constatai eu, trecând munții, la Sibiu. La filarmonica din Cetate. Unde fuse de folos, radios, neîndoios. Oferind, printre altele, a cincea de Beethoven. Cu brio, onorant. Într-o explozie de îndemânare orchestrală demnă de remarcat. Căci i-a condus la fix pe instrumentiștii instituției prin meandrele celebrei creații. Alegându-se, laolaltă, cu aplauze îmbelșugate la finiș...

Trupa simfonică a urbei e una cu tradiție și se arată, de când o știu, viguroasă, riguroasă, omogenă și rodată. Îi sunt auditor de ani buni și-oi fi și-n viitor. Aflat în scaun, urmăresc atent ce se petrece pe scenă. Avântul, entuziasmul, iscusința instrumentală. Siguranța și acuratețea redării partiturilor. Evidente deplin și, sub mâna fermă a maestrului bucureștean, atrăgătoare substanțial. Omul are experiență îndelungată și-o baghetă harnică, experimentată. Cunoscută-n țară, da` și pe afară. Conlucrând fructuos cu mari ansambluri de gen. Cu-ale românești, de asemeni. Cărora le-mpărtășește binevenit din a sa pricepere artistică incontestabilă, ridicându-le nivelu` și creându-le certitudini de durată. Așa că muzicanții din Hermannstadt avură, neîndoielnic, de câștigat din a sa dibăcie vădită. Cristi Lupeș, actualu` manager, fiind inspirat a-l invita pe la ei, în concert. Așa cum s-a dovedit și mai înainte, aducând în Sala Thalia recitaluri alese cu participanți de marcă la Festivalul ”Enescu". Poate-or lua exemplu și alții, nu le-ar strica...

Doi vibrafoniști

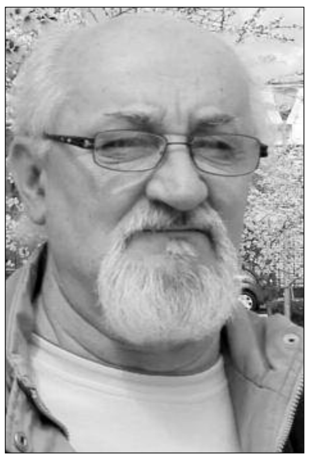
Primu`, Pedro Carneiro. La Lisabona născut, în veacu` trecut. Strașnic dirijor în zilele noastre. În ăst Brumărel, de exemplu. La pultul Orchestrei Naționale Radio. Stăpânind-o bine și entuziast. Cu maxim folos și enorm succes. L-am cunoscut tot la Bucale. În cel festival estival ”Vară magică" numit pe deplin îndreptățit. Dirijând spectaculos, cu elan, miraculos Orchestra Națională de Tineret a Portugaliei. Fost-am de două ori în Ateneu, la lucru să-l văd cu tinerii compatrioți. Constatând puterea lui de transmitere a energiei pe scenă. Precizia cu care stăpânește știmele, nuanțând la fix parcursu` sonor. Este simpatic și-mi fu drag să-l reîntâlnesc în studioul de pe Berthelot. Cert m-a fermecat și de astă dat`. Căci l-a tălmăcit tare iscusit pe romanticu` Franz Schubert. Ferm, ager și avântat încât l-am aplaudat minute în șir, pe drept meritat...

E și percuționist între cei mai buni, amigo Carneiro. Văzutu-s-a clar și la noi acum. A evoluat grozav la marimbă și vibrafon. Împreună cu Alexandru Anastasiu, al serii solist. Ajutați la cajun de Lucian Maxim, la un moment dat. Prelucrându-l tustrei pe Corea cumva insolit. Onorant vizibil, peste așteptări...

De altfel, cred eu, Sandu și cu Pedro s-au vorbit din timp să cânte-mpreună. Primu` având de scos în lume niște „Anotimpuri". Pentru cele două scule-nrudite, mânuite cu varii baghete. Stăpânite și de el vârtos, gândit, virtuoz. Formând azi, componistic, un trio izbutit cu Astor Piazzolla, Antonio Vivaldi. Simfo și jazz, cu ritmică vie ades, expune lucrarea inovativ, creativ. Astfel încât să simțim curgerea timpului prin cele patru sezoane ilustrate pregnant și convingător. Alexandru dovedindu-se astfel un muzician de apreciat. Iară formula lor, clar de invitat la fiece filarmonică autohtonă. Cu triumf asigurat, meritat și garantat. Declar apăsat și semnez dedesubt

ADRIAN SIMEANU

Aurel Sibiceanu

Glorioșii ani ai ratării

REVOLUȚIA DIN 1989 - DUPĂ 30 DE ANI

Mihai, pe 21 decembrie 1989, la ora 17 eram în barul Hotelului Muntenia, beam un rom cubanez și un nescafe. Cu puțin timp înainte de această oră, aflasem de la actorul Jean Roxin despre întreruperea transmisiei tv. a mitingului. La ieșirea din hotel am fost ridicat discret de căpitanul de securitate Tonescu Alexandru și dus în arestul cercetări penale.

Acum 10 ani am scris două episoade despre cum a decurs „Revoluția" la Pitești. Am supărat multă lume, asta pentru că am relatat corect *doar* ceea ce văzusem eu, deși nu am dat nume de actanți. Unora nu le-a convenit „schimbarea macazului" și pomenirea acestui fapt le-a produs un disconfort, nu ar fi trebuit să se știe că în primele momente au dezaprobat revolta socială din decembrie 1989, mai ales că ei, după 1989, au fost printre primii beneficiari reali ai libertății – au făcut cariere profesionale (unii pe merit, e drept), la care nici nu visau în comunism. Între timp, aveam să observ și aflu că așa s-a petrecut și cu miile de revoluționari din restul țării. O altă chestiune despre care am scris a fost eroismul imaginar al multor revoluționari piteșteni; luptele și vitejia lor întru izbânda Revoluției, despre care povestesc ori declară cu patos, au fost doar rodul creierelor lor excitate de zvonurile alarmiste trâmbițate din Studioul 4 al TVR.

Adevărul este că presiunea psihologică, creată de zvonistică, era uriașă, cu greu te puteai aduna, era foarte greu, trebuia să analizezi logic toate zvonurile bulversante, să te contopești cu realitatea de lângă și din tine. Cu treaba asta m-am confruntat și eu în nopțile din 22 și 23 decembrie 1989. Eram șef de secție la schimb, răspundeam, practic, de viața unei mari părți dintre piteșteni – aveam în secție 4 reactoare, fiecare lucra cu peste 2000 de atmosfere, tot un mare pericol prezentau și alte obiective industriale de pe platforma petrochimică, cum ar fi: instalațiile de produs acid cianhidric și derivați cianici, pirolizele, oxidul de etilenă, aromatele rafinăriile, depozitele de carburanți și alte produse periculoase. Două întâmplări din acele nopți mi-au dat de gândit. **Prima – 22 dec. 1989, la ora 23,00**, directorul general a convocat toți șefii de fabrici în sala de ședințe a Pavilionului. Erau acolo, lângă directorul general, directorii adjuncți, de uzine, doi colonei de armată și câțiva civili – unul mi se părea cunoscut, dar în starea de surescitare pe care o aveam nu reușeam să-mi amintesc ceva concret despre el. Toți cei de acolo erau posomorâți, șușoteau între ei. Ni se adresează directorul general: „Tovarăși, situația este foarte complicată, veștile de la tv. sunt proaste, în țară se dau lupte grele și nu se știe, situația se poate schimba în orice moment. În mod normal, ar trebui să oprim toate instalațiile foarte periculoase. Vă știu tovarăși de nădejde, așa că nu vom opri nimic, contez pe experiența voastră profesională, mergem cu toate instalațiile la capacitatea normală, măcar să facem planul propus pentru această lună. Centralele termice vor deversa abur în atmosferă, vom lucra în regim de camuflaj. Vă rog să fiți foarte atenți, dacă se întâmplă ceva rău și se schimbă situația, pe toți ne paște curtea marțială și glonțul". În drum spre secție m-am tot gândit la spusele directorului general. Omul vorbea de o posibilă întoarcere a lui Ceaușescu, chestia asta m-a făcut să cred că, în pofida unor comunicate pozitive, de fraternizare cu revoluția, date de generali și colonei de Securitate, situația era tot neclară. Am verificat toate locurile de muncă, am stat de vorbă cu oamenii, le-am ridicat moralul. Împreună cu Nicu Frunzetti, nepot al academicianului cu același nume, și bun prieten, Dumnezeu să-l ierte, am patrulat în jurul secției mai bine de o jumătate de oră, apoi ne-am retras în biroul meu. O vreme am mai discutat despre evenimentele din țară, am încercat să ascultăm la un aparat de radio, dar nu puteam înțelege mai nimic din cauza bruiajului creat de multele motoare din instalație. Pe la ora 3 a sunat telefonul, am ridicat receptorul și am auzit următoarele: „Lovitura de stat a fost dejucată, veți ajunge în fața plutonului de execuție!" Frunzetti m-a întrebat cine a sunat, „nu știu, i-am spus, unul, nu știu cine, a făcut o glumă proastă". Peste 10 minute, iar a sunat telefonul, i-am făcut semn prietenului meu să răspundă. Frunză (așa îi ziceam eu) asculta și ochii i se măreau! „Te bag în..., a închis, nenorocitul!" După alte zece minute, telefonul a sunat iar și am auzit aceleași cuvinte. Am sunat la toate locurile de muncă unde erau telefoane și am întrebat dacă cineva m-a sunat de 3 ori. Nu sunase nimeni. Am sunat centrala telefonică a Combinatului, nu a răspuns nimeni. La intervale egale timp am sunat încă de 4 ori la Centrală – nici un răspuns! Am sunat apoi Dispeceratul, de data asta mi s-a răspuns. I-am povestit dispecerului (îl cunoșteam bine) despre telefoanele primite de mine și despre faptul că Centrala nu-mi răspunde. „Și eu am primit câteva telefoane și aceeași chestie mi-a spus-o și mie vocea anonimă. Centralista e la Dispensarul de la Cian, a făcut o cădere de calciu. Când sosește te sun, să ai liniște." La ora 5 m-a sunat dispecerul, mi-a spus că a venit centralista, că a vorbit cu ea și că nu are habar cine a făcut legăturile. „Aurele, zice dispecerul, centralista mi-a spus că mai este o centrală, paralelă cu a ei, la sediul Securității de pe Platforma Petrochimică." Am sunat centralista, aceasta a răspuns, m-am prezentat și am rugat-o să-mi facă legătura cu Securitatea de pe platformă. M-a rugat să aștept, după aproape un minut mi-a spus că „centrala criminalilor e moartă". La ieșirea din schimb am mers la sediul Securității, aflat la 100 m, la ieșirea din Combinat. Acolo era un tămbălău de zile mari – vreo 20 de operatori chimiști de la Secția DMT se certau cu un maior de armată, toți țipau să li se dea listele cu informatori. Maiorul i-a calmat cu greu, după zeci de minute, și le-a spus: „Oameni buni, totul a fost sigilat, luat și dus la Comenduirea Garnizoanei Argeș." „Mergem la Comenduire", au zis în cor și au plecat spre stația de autobuz. Peste câteva luni l-am întâlnit pe unul din grup și l-am întrebat ce au rezolvat, dacă au luat listele cu informatori. „Aiurea, colega, mi-a zis, în autobuz am constatat că niciunul nu știa unde este Garnizoana. Ne-am dus la Poșta Centrală și am întrebat acolo ce număr are Garnizoana. Ni s-a spus că nu au numărul, că militarii au telecomunicații speciale."

Peste câțiva ani, cred că prin 2003, am întâlnit un securist, era specialist în industria petrochimică (fusese șef de promoție la inginerie și recrutat pentru școala de ofițeri), se ocupa cu protecția secretelor de fabricație și anchetarea accidentelor tehnologice, era un om cumsecade și se bucura de respectul salariaților, mânca la cantina unde mâncau și muncitorii, la „împinge tava". Lucra în S.R.I. tot pe contraspionaj și se afla în pragul pensiei. Am intrat la o cafea și am discutat ba de una, ba de alta. I-am povestit despre telefoanele anonime, centralistă, adică tot ce am scris mai sus. A râs cu poftă, era un tip foarte glumeț și mi-a spus: „Nene Aurele, află că maiorul de armată, de la sediul Securității de pe platformă, era tot unu de-al nostru!" „Păi, zic, nu v-a preluat armata?" Iar a râs, apoi m-a tras mai aproape de el și mi-a zis în șoaptă: „Nenicule, în 1989 a fost și d-aia, și d-aia, „Lovi-luție", cum a zis Moș Gabrielescu! Adevărul se va afla peste 100 de ani sau niciodată. Ce, credeți că știți totul despre 23 august 1944 și urmarea?" „Păi, zic, s-au deschis arhivele..." „Domnu' poet, vă citesc articolele, sunteți bine documentat, editoriale îmi merg la suflet, aveți stofă și logică de bun anchetator. Aflați că în meseria noastră e aproape cu totul diferit. Pentru rapoarte, punem una în arhivă, pentru adevăr, puneam alta în „arhiva cea-lal-tă", pricepi? Pentru „arhiva cealaltă" se dau și acum bătălii!" Păi, zic, CIA, NKVD, KGB, SOE, nimic, n-au șterpelit nimic?" „Ceva-ceva au șterpelit ei, dar destul de puțin, altfel nu ar mai da târcoale p-acilea!" Văzându-mă aproape bulversat de cele auzite, Nenea Nicu a continuat: „Dom' poet, cu „Loviluția" fuse cum fuse, dar să vezi cum va fi cu democrația, cu integrarea în UE! La început va fi bine, or să creadă românii că pot avea tot ce e pus în vitrinele occidentale. Apoi pun în funcție șurubul, va fi strâns când cu cheia franceză, când cu mopsul german." „Nea Nicule, zic, matale tot ceaușist ai rămas!" Nu s-a supărat, a zis doar atâta: „Poete, om trăi și om vedea!" Apoi am lămurit, tot cu Nea Nicu, a doua întâmplare care mi-a dat de gândit, cea din dimineața zilei de 24 decembrie 1989.

A doua întâmplare: Noaptea din 23 spre 24 decembrie 1989. De data asta, instrucțiunile vin telefonic, la ora 23,00, de la directorul de uzină, un tip tare hâtru și, de data asta, destins. „Vezi ce faci, bătrâne, nu-s probleme, zvonuri, cred că ăia la București se bat pe ciolan, păcat că mor oameni. Ești bine? Vezi că îți trimit doi soldați, pune-i să dea câteva rotocoale la Polietilenă și bagă-i înăuntru, la căldură. Dacă intervine ceva, suni la dispecerat. Serviciu ușor, bătrâne!" Am dat o tură prin fabrică, l-am luat pe Frunză (Frunzetti) și am urcat la cota 32 de metri, unde am blocat chepengul prin care se ajungea pe acoperiș. La fel am procedat și cu alte uși, de la cotele 28 și 6 metri. Ne-am retras în biroul meu și am ascultat la aparatul de radio, adus de Frunză de acasă, ceva mai bun decât cel din birou. Peste o jumătate de oră au apărut doi soldați – unu era pirpiriu, tremura ca piftia, celălalt era ceva mai înalt și părea mai sigur pe el - aveau pe umeri câte un pistol mitralieră AKM - 47 I-am poftit la căldură, în birou, și i-am servit cu țigări. Frunză i-a descusut un pic, i-a întrebat de baștină, de când sunt în unitate etc. Aveau uniforme albastre, așa că le-am spus: „Băieți, văd că sunteți trupe de Securitate, sper că nu sunteți trimiși pentru ceva prostioare, pac-pac pe aici, ne-am înțeles?" S-au fâstâcit, au negat din cap și m-au rugat să le arăt pe unde să patruleze. Am ieșit afară, i-am însoțit până la primul colț al secției și le-am zis: „Uite, dați ocol clădirii până ajungeți în fața biroului unde m-ați găsit. După a doua tură veniți la căldură, ne-am înțeles?" Îi priveam cum se îndepărtau și mă întrebam în gând ce soartă vor avea bieții copii, până la terminarea stagiului militar. După ce au făcut turele, i-am lăsat în birou și am plecat la un loc de muncă unde erau ceva probleme și pentru rezolvarea lor era nevoie de decizia mea. Pe la ora 2 am revenit în birou, soldații erau plecați în patrulare. Noaptea a trecut fără probleme. La ieșirea din fabrică era scandal mare în fața BDS (Biroul Documente Secrete), Șeful BDS era Mihai Feraru, un tânăr de treabă și cult (uneori trecea pe la Cenaclul Liviu Rebreanu), viitorul om de radio. Deși biroul lui, în fapt două seifuri cât un apartament cu două camere și cu intrare metalică bine ferecată, era la 5 pași de ghereta portarului, trei zdrahoni anihilaseră paza civilă și militară (patru persoane) cu lovituri care i-a indisponibilizat o perioadă scurtă de timp. Când și-au revenit cei patru, musafirii fuseseră prinși la ieșire, în fața pavilionului, unde erau soldați mai mulți. Mihai se dădea de ceasul morții, intrarea principală îi fusese spartă, la fel și ușa blindată a primei camere cu documente secrete, încerca să verifice dacă și ce lipsește. În ianuarie 1990, l-am întâlnit pe Mihai l-am întrebat cum s-a finalizat tărășenia cu biroul lui spart de cei 3. „Nea Sibi, nu au reușit să ia nimic, dar nu pricep ceva: haidamacii vorbeau românește, dar cu accent rusesc, spuneau că nu ei au lovit paza și spart ușa, că sunt turiști și că s-au rătăcit. Paza de la pavilion a sunat la armată, a venit un ofițer, a vorbit două minute cu ei, departe de noi, și le-a dat drumul." „Mihai, l-am întrebat, au plecat cumva cu o mașină „Lada" cu numere de URSS?" „Da, mi-a zis, dumneata de unde știi?" I-am povestit următoarele:

„Mihai, pe 21 decembrie 1989, la ora 17 eram în barul Hotelului Muntenia, beam un rom cubanez și un nescafe. Cu puțin timp înainte de această oră, aflasem de la actorul Jean Roxin despre întreruperea transmisiei tv. a mitingului. La ieșirea din hotel am fost ridicat discret de căpitanul de securitate Tonescu Alexandru și dus în arestul cercetări penale. Îl cunoșteam pe individ, îmi făcuse o percheziție la domiciliu - prima dată în prezența fiului meu, a doua oară când eram doar eu acasă. Mai bine de o oră m-a interogat despre pasagerii unor autoturisme Lada, cu numere sovietice, pe care le văzusem pe 10 decembrie în parcarea dintre Muntenia și Casa Armatei. Un „client" al barului îl informase pe căpitan că am discutat cu un rus, chestie care nu era adevărată. După o oră mi-a spus: „deocamdată ești liber, nu ai voie să părăsești localitatea". La 21,30 am plecat la serviciu, am schimbat 3 în Combinatul Petrochimic. În autobuz, un cunoscut, care primise un telefon de la fratele lui din București, mi-a spus că în Capitală e revoltă, că se trage... Cam pe la ora 23,30, de la directorul general au sosit tabele cu salariații pe care îi aveam în subordine. Fiecare trebuia să ia la cunoștință că orice act de indisciplină și exploatarea defectuoasă a instalațiilor vor fi considerate acte de sabotaj în condiția de Stare de Necesitate și să semneze. Cam știam ce înseamnă asta - Tribunal Militar, judecată în regim de urgență și executarea sentinței. L-am sunat pe inginerul șef al instalației PIP și i-am spus că voi informa salariații privitor la ceea ce semnează. M-a repezit și m-a somat să nu induc panică în rândul oamenilor. Directorul General a ajuns senator FSN, căpitanul Tonescu Alexandru a ajuns General de brigadă și sef al Diviziunii contraspionaj din cadrul Serviciului Roman de Informații. A murit în noiembrie 2002, într-un accident de mașină. *(va urma)*

Ion C. Ștefan

RĂTĂCITĂ ÎNTR-O BUCLĂ A TIMPULUI

Maria Mona VÂLCEANU, *MIRCEA, Secretul timpului,* Editura Zodia Fecioarei, Piteşti, 2019

În viaţa spiritual a municipiului Piteşti, Maria Mona Vâlceanu este o personalitate proeminentă, atât prin acţiunile lunare de prezentare a unor recitaluri poetice, ori de lansare a unor cărţi noi, cât şi prin amplele manifestări, organizate de peste zece ani, dedicate evocării lui Mircea Eliade şi interpretării vastei sale opere, la Biblioteca Judeţeană *Dinicu Golescu*, la Central Cultural Piteşti ori în Curtea de Argeş, Râmnicu Vâlcea, Cernica sau la Centrul Cultural *Mihai Eminescu*, din sectorul doi, Bucureşti.

Paralel cu aceste interesante activităţi, făcute cu dăruire şi pricepere, ea se preocupă temeinic de elaborarea şi promovarea propriilor creaţii artistice.

Este autoare unor volume de versuri şi proză, bine primite de confraţi şi critici literari, dintre care s-au reliefat: *Egor, O iubire imposibilă*; *Ştefan, Simfonia fantastică* şi acum – *Mircea, Secretul timpului*, la care mă voi referi în continuare şi despre care autoarea scria, în *Cuvântul către cititor*: ”Suntem interconectaţi noi între noi şi tot Universul la Marele Creator Cosmic, ne spun cercetările recente şi-I mulţumesc că am avut darul/ harul să scriu aceste trei cărţi de iubire şi căutare a adevărului etern înscris în inima femeii şi a bărbatului” (p. 6).

Întâlnim şi câteva personaje din celelalte romane, sugerându-ni-se continuitatea unei naraţiuni fluviu: doctoral Rudolf Steiner, Martha Bibescu, doamna Zelendi; alături de care apar, într-o dublă colaborare ştiinţifică şi creatoare: Mircea Eliade, Camil Petrescu, Tudor Arghezi, Mircea Vulcănescu şi alţii.

Dar, pe cât se străduieşte autoarea să ne introducă într-un univers fantastic şi filosofic, pe atât naraţiunea ei mi se pare mai aproape de evenimentele comune ale unor artişti, dintre care pe unii îi scrie cu numele lor mici: Elena, Ana, Ştefan, Mircea, Aureliu şi alţii – fiind vorba doar de-o lungă *rătăcire într-o buclă a timpului*, larg cuprinzătoare, pe durata câtorva secole, parcă o continuare a dialogurilor noastre despre Mircea Eliade, purtate de-a lungă a peste zece ani: ...”şi iar rătăcesc într-o *buclă a Timpului*... Noroc că suntem dotaţi cu posibilitatea de-a ieşi din aceste rătăciri în alt timp, pe care-l numim amintire. Amintiri trăite sau citite. Fiindcă atunci când citeşti o carte, intri în timpul celui care a scris-o, sau al personajelor...” (p. 10).

Dialogurile şi monologurile, citatele spontane, aduse ca argumente ale unor afirmaţii anterioare, sunt mai mult decât nişte liante între suflet (şi suferinţele) ei şi perceperea noastră, ca simpli cititori (şi admiratori spontani), mai ales atunci când ne prezintă lumea bună, de odinioară, a Bucureştiului: “Şi-mi amintesc brusc de seara aceea, la clubul de lângă Teatrul Naţional, unde mă întâlnisem din nou cu prietenii mei, scriitori, pictori, muzicieni. O lume de elită a Bucureştiului, o lume inteligentă şi sensibilă, trăind parcă într-un super-strat special în care nu banul este moneda de valoare, ci valoarea ta, ceea ce creezi, ceea ce te poate identifica”. (p. 18)

Iată ce ne propune autoarea: noi, cititorii ei contemporani, însoţiţi de personajele culturale celebre ale vremii, să-i urmărim pe ceilalţi în această buclă a timpului, călătorind din prezent în trecut, de acolo în cine ştie ce lectură modernă sau ştiinţifică şi apoi din nou, între noi şi ei, la diferite conferinţe, lecturi în marile biblioteci, vizitarea unor castele din Franţa, ori a unei vile montane din România, alături de personajul cel mai drag fiinţei ei, soţul Petru, pe care-l recheamă în amintire, ori încotro ar călători ei – despărţiţi şi încărcaţi de dor.

Măiestria artistică a naratoarei tocmai prin această izbândă se dovedeşte: că reuşeşte să ne antreneze nu doar într-o lectură plăcută şi instructivă, ci şi în lungi episoade comemorative ori informative, multe dintre ele fiind exemplificate cu scurte citate din Mircea Eliade, spiritul tutelar care domină întreaga acţiune, şi căruia Mona îi vorbeşte ca unui prieten apropiat: ”... trec cu viteza mea maximă pe lângă casa ţigăncilor...La Ţigănci... pe aici a trecut Mircea, a gândit şi de departe, departe aici a revenit spiritual său să scrie...La Ţigănci, asocierile, fantasticul, nimic nu este întâmplător...”(p. 83).

Chiar că *fantastic*: o fiinţă creatoare din Piteşti şi-a cumpărat o locuinţă în Bucureşti, alături de strada pe care a locuit Mircea Eliade; tot ea este îndrumătoarea prelungei sesiuni de comunicări ştiinţifice, din municipiul natal, ori pretutindeni unde se găsesc urmele trecerii marelui istoric al religiilor. Iar Maria Mona Vâlceanu nu s-a oprit: ne invită în al treilea roman al său să-l descoperim (redescoperim) pe marele ei favorit. Într-adevăr, cred că spiritul lui tutelar mă însoţeşte – citind paginile acestui minunat roman.

Ca să urmărim acţiunea cărţii, trebuie să manifestăm o mare atenţie, să ne aducem aminte de toate lecturile anterioare din Mircea Eliade şi, pornind de la ele, să putem merge mai departe. Autoarea ne îndeamnă parcă să fim mai buni, mai generoşi, mai sensibili, într-o perpetuare a valorilor morale şi admirându-i pe eroii adevăraţi ai culturii naţionale şi universale.

Iată una dintre cele mai talentate scriitoare pe care le-am cunoscut în ultimii mei ani de lecturi intense: convingătoare, atractivă şi captivantă, scriind uneori halucinând, captată şi ameţită de propriile-i gânduri şi fantezii, reprezentantă de frunte a literaturii argeşene, pe care o recomand cu interes şi unor mari critici literari, din judeţ sau din ţară, pentru a o promova, încuraja şi susţine pe mai departe.

Dialogurile şi monologurile, citatele spontane, aduse ca argumente ale unor afirmaţii anterioare, sunt mai mult decât nişte liante între suflet (şi suferinţele) ei şi perceperea noastră, ca simpli cititori (şi admiratori spontani), mai ales atunci când ne prezintă lumea bună, de odinioară, a Bucureştiului...

Dan Mariș

„Drag-o-Stea” și avatarurile sale

O transcedere a umanului din perspectivă abisală prin proiectarea sinelui de fiecare zi, extras de sub balansul derizoriului, ne propune Cătălin Stanciu prin ultima sa apariție editorială „Drag-o-Stea” (Editura Libris Editorial, Brașov, 2019). Se înțelege că o astfel de trăire la nivel de esență a existenței nu ar fi posibilă fără o acută putere de a înțelege. Viziunile poetice trecute prin furcile caudine ale devenirii provoacă o recompunere și recalibrare în și prin dragoste. Lipsa ostentației, a vitalității încordate se grefează cum nu se poate mai bine pe un spațiu lucid-emotiv unde poetul filtrează prin ochiul său interior, într-o reasumare, tragicul și ridicolul, intensitatea revelației având ceva din frumusețea răsăritului de soare: „Mă simt singur în orașul/ în care oamenii ies pe stradă/ fără niciun motiv/ deghizați în propria viață/ în care nu-și găsesc tihna/ și nu au pe nimeni și nimic,/ în dreapta lor/ pe care să se sprijine./ Doar eu sunt/ chinuitor de lucid, de real și sferic,/ un zid invizibil și fără margini mă separă de ei/ gura mea e plină de păsări,/ gâtu-mi țipă a sufocare/ și respir pene/ Îmi ard mâna cu care scriu/ despre iarnă/ despre tine/ și despre apele care urcă.”

Asumarea unui mod aparte de a exista erodează și dislocă aerul tare al sensurilor esențiale, vechea măcinare a materiei fiind redată cu un instinct poetic convingător. Negarea credinței ca ipoteză și definirea sa de către Gabriel Marcel ca un act prin care spiritul umple golul dintre eul gânditor și eul empiric, într-o atitudine nu lipsită de frondă, pare a configura și a cartografia în acest volum o geografie a densității clipei și a zbaterii acesteia: „Atunci când omul a crezut/ că materia este Dumnezeu/ a pus umbre în loc de suflet/ o mască grea de aramă/ în loc de chip/ De aceea nu mai prindem sensuri/ nu mai înțelegem răsuflări “.

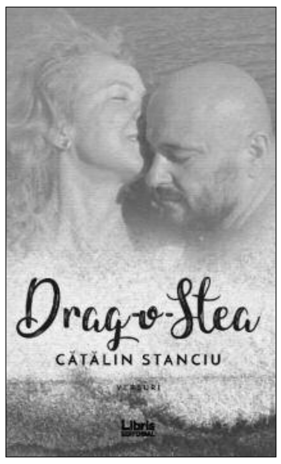
Reperele existențiale nu sunt doar simple ori sublime utopii în asceză, adumbrite de nuanțe ci și limanuri de de fascinație și înfiorare în care se șoptesc adevăruri.

Fie că este vorba de spațiul mitic al copilăriei ori al pelegrinărilor afective, ochiul se întoarce spre trecut, ajungând invariabil la marile răspunsuri ce zguduie profund spiritul: „Pe stabilopozii de beton/ ca umerii lui Olimp înfrânt/ de un Poseidon furios și flămând,/ adulmec marea/ și-mi programez amintiri/ despre/ Athos- Raiul apatrid,/ Compostela/ și mersul pe jos,/ desculț și tăiat în piatră spre veșnicie/ dinspre Zăvoiul cel cu drum întors spre veșnicie/ căci/ drumul spre casa părintească/ este sfânt și altar./ Aici/ ascunzându-mă de diavol/ l-am întâlnit pe Dumnezeu.”

Adevărul pragmatic altoit pe adevărul viu accelerează construcția unui spațiu al memoriei, al sfârșierilor lăuntrice, a unei filozofii a conștiinței și experienței ce are legături vizibile cu derizoriul clipei și absolutul trăitului. Fotografia anticamerei morții sfâșie fâșii din aurora unei lumi a aparențelor, cu seninătatea și fragilitatea stampelor japoneze: „Câinele latră pe ulița/ de unde luna nu se vede/ ci doar umbra morții/ face zgomote metalice/ prin gardurile/ căzute./ Depresivul nu se sinucide/ când jaluzele/ cad greu în/ bezna camerei goale/ așteaptă primul răsărit/ fericit de soare/ lumina să spargă ferestrele/ să-și primească/ moartea cu demnitate/ ca pe o mireasă virgină/ în noaptea nunții.”

Iubirea este un teatru unde se joacă destule drame. Unele se derulează cu precizia fracțiunilor de secundă. Decupajele poetice stau parcă sub semnul unui efort lucid de abolire a convențiilor, fără travestiul patetismului și mitizarea realului: „Bărbatul/ nu pleacă din viața unei femei/ pentru viața în viața unei alte femei/ ci pleacă spre sine/ ca un tren de mare viteză/ pe o cale ferată dezafectată”.

La frontiera inefabilă dintre căutarea propriei identități și viziunea dinlăuntru asupra lumii, Cătălin Stanciu evită euforia verdictelor monotone. Ca un act de cunoaștere, poezia există prin cuvânt. La fel și Drag-o-Stea. Care nu e câtuși de puțin sortită efemerului! Acesta este crezul și regăsirea sa: „Pe tărâmul poveștilor/ ivite de sub perdeaua timpului/ nu este de nemaivăzut/ ca o zână elf/ cu ochiul tău de munte și privire de liniște/ cu părul/ ca o turmă de căprioare,/ zâmbetul de dimineață/ limpede și proaspătă,/ să se îndrăgostească de un gnom/ liber ca un mustang/ pe câmpiile crude/ din văile Munților Cețoși,/ cu pieptul arzând ca un meteorit,/ peste o inimă de/ inorog bătrân și tainic./ Pe tărâmul poveștilor/ nu e de mirare/ cu fruntea ei să miroasă a busuioc și scorțișoară/ aduse de corăbiile cu pânze/ în porturi orientale/ cu aerul aburind a ceai și cafea/ ce acoperă cerul./ În tărâmul poveștilor/ Drag-o-Stea/ este potirul vindecării.” Dincolo însă de aceste zbateri între curgere și irepetabilitate, recursul la memorie rămâne primordial. În „sanctuarul clepsidră/ al iubirii ce oprește timpul”, reflex al unei sensibilități tulburate, „cercul suferințelor se închide”. Rămâne imaginea unui univers al timpului imaginat, ce transformă sensul trăirii, ca o adevărată „stare de imortalitate” în ordinea și dezordinea unui intens câmp magnetic. Cam așa se asanează, cu mijloace poetice, neantul...

cronici

Mariana Şenilă-Vasiliu

Capodopere ale picturii universale (VI)

DE LA TURNER, LA ZAO-WU-KI

"CORĂBII PE MARE". Autor J.M.W. TURNER (1775-1851). Acuarelă. Anul execuţiei, între 1835 şi 1840. Tate Galery - Londra

Cea mai fascinantă evoluție a unui pictor din toate timpurile e, după mine, cea a englezului J.M. William Turner. Educat în spiritul artistic al seclului XVIII care impunea subiectul ca punct de pornire al picturii și revenirea la el cu ultima lovitură de pensulă, a fost în același timp și autorul tablourilor istorice cele mai lipsite de subiect. Instruit în constrângătoarea manieră picturală clasică, a fost mai liber decât oricare dintre artiștii cei mai moderni; după ce vreme îndelungată a pictat doar în ulei, a ajuns maestrul de necontestat al acuarelei; dresat în școala de arte să se folosească de tonuri pentru a modela volumele, a sfârșit ca un desăvârșit colorist; când toate calitățile promiteau să facă o

carieră de miniaturist, realist peste poate, a sfârșit prin a fi cel dintâi pictor abstract. Sub pretextul exactității, a pictat în realitate tot ce putea fi mai instabil: fluiditatea apei, ploii, ceața și focul; în fine, artistul care atașa picturilor sale citate din literatură ori fragmente dintr-un poem propriu, a debarasat pictura de orice urmă de literaturizare. Nu-i oare uluitor cum pot viețui într-o minte atâtea contraste? Nu-i uimitor cum furat de artă s-a scuturat de tot balastul neartistic? Nu-i oare de mirare că toate acestea, care presupun o evoluție timp de câteva generații s-au putut petrece într-o singură viață?

Turner a fost mai mult decât un pictor, a fost un paradox în domeniul artei. În "*Evocarea apei în pictura lui Turner*", descriind dinamica apei, John Ruskin face indirect un portret evolutiv al pictorului: "Acolo unde apa face primul salt de pe stâncă, ea e calmă, adunată, precisă și lipsită de interes; *abia când înțelege că a nimerit într-un loc dificil și va trebui să meargă mai departe decât a crezut, i se revelă întreaga personalitate:* atunci începe să se contorsioneze și să se răsucească țâșnind la vale"... etc.

Aparenţa de spontaneitate a picturilor sale, aerul de improvizație care le creează multora senzația de lucru ușor de făcut, e falsă. Nimic mai greu de obținut decât simplitatea și părelnica ușurătate a tablourilor sale, ele sunt rezultatul efortului continuu de decantări și renunțări a tot ce îi caracteriza lucrările din prima perioadă. O continuă lepădare de balastul clasicismului, de rutina învățăturilor primite - realism, exactitate în redarea perspectivică, pictarea unor ceruri încremenite în vid și a apei uleioase, fără duh și fără viață -, l-au smuls pe Turner mediocrității și l-au făcut să evolueze taman pe dos decât promiteau dotarea personală, precum și calitățile perioadei prime a carierei sale artistice. Conformistul profesor de perspectivă, cea mai rigidă disciplină artistică de la Royal Academie, se dovedea în realitate un excentric și un răzvrătit împotriva tuturor clișeelor și legilor încremenite ale reprezentării artistice. A intuit înaintea impresioniștilor valoarea atmosferei și nu s-a sinchisit de subiecte care erau doar un pretext pentru bețiile sale cromatice. În tabloul intitulat pompos *"Furtună de zăpadă: Hanibal și armata lui trecând Alpii"* pictat în 1812, 90% din suprafață este ocupat de atmosferă, iar pe Hanibal și armata lui, cu toate dimensiunile mari ale pânzei trebuie să-i cauți cu lupa. Titlurile tablourilor sale precum *"Scenă festivă în lagună"* par de un ridicol hazliu, ținând cont că în realitate pânza este complet abstractă. Locul reperelor concrete la care privitorul se așteaptă este luat de jocul petelor de culoare, al liniilor, de direcții și nimic altceva. Practic, nimic nu mai e recognoscibil, ceea ce corespunde întru totul definiției abstracționismului dată de Michel Seuphor. Pictura din acest tablou este o continuă modulare de alburi și griuri reci ce contrastează cu roșul cărămiziu specific lui Turner plasat în partea inferioară a pânzei. Îndelungata practică a acuarelei face ca la el până și o pânză pictată în ulei să semene cu o acuarelă inducându-i fluiditatea și imponderabilitatea acesteia.

Pictura lui Turner atinge apogeul în cea mai modestă acuarelă pictată de el vreodată. Economia de semne și pete de culoare atinge limita ultimă la care nici măcar acuareliștii chinezi, cei mai zgârciți nu au reușit să ajungă. Pe o foaie de hârtie, doar cu puțin mai mare decât palma, pe un fond gălbui împărțit în două de ceea ce se presupune a fi linia de orizont sunt plasate două pete de acuarelă, una roșie și una neagră. Cele două zvâcnete de culoare sugerează siluetele a două corăbii ce se îndepărtează în larg. Nu tu valuri, nu tu contururi, nu tu cer albastru, nimic-nimic altceva decât două pete aruncate pe hârtie în fugă din vârful pensulei și cu toate acestea a spus totul. După o astfel de acuarelă, cum să-l definești pe Turner? Singura expresie care i se potrivește pictorului englez este cea chinezească de "ochi luminat", acel ochi care vede dincolo de realitate, dincolo de natură, dincolo de banalul concret. Și care se exprimă dincolo de înțelesul comun a ceea ce se numește pictură.

Expoziţia retrospectivă de pictură. ZAO-WU-KI (1921-2013), Paris, Galeria "Artcurial", 1988

Lipsită de posibilitatea de a călători - granițele înainte de 1989 erau lăcătuite pe dinăuntru! -, în același timp am fost lipsită și de posibilitatea a lua contact cu arta vie a momentului. Un diagnostic medical prăpăstios a fost permisul meu de liberă trecere în Occident, dar de îndată ce am ajuns la Paris am și uitat pentru ce anume venisem, consultul medical fiind mereu amânat din cauză de... muzee de artă. Ca orice hămesit, după atâta înfometare artistică, m-am aruncat orbește înainte de toate pe Louvre. Apoi pe Muzeul Orsay, pe Orangerie, pe Jeu de Paume. După o vreme am realizat însă faptul că vandra mea artistică avea un caracter retrospectiv, de reînvățare a istoriei artei și că ar fi fost cazul să văd ce se petrecea și cu fenomenul contemporan. Bine sfătuită de buna mea prietenă care mi-a oferit găzduire pentru o lună în capitala mondială a lumii artistice, am început să colind, între două muzee și galeriile cu vânzare care, pe lângă comerț, organizau

și expoziții ale artiștilor contemporani. Așa am participat la vernisajul expoziției lui Bernard Buffet, la deschiderea celui de-al III-lea Festival de artă japoneză la Paris (când i-am și luat un interviu ceramistului Nohito Tsukigata, considerat de niponi "tezaur național") și tot astfel am avut suprema surpriză de a vedea Expoziția de pictură a lui Zao-Wu-Ki de la Galeria "Artcurial".

"Artcurial" nu e o galerie oarecare, ea este în același timp seismograful cel mai sensibil pentru fenomenul artistic contemporan. Pe lângă operele de artă-pictură, grafică, sculptură de mici dimensiuni, bijuterii și arte decorative, expuse spre vânzare ea organizează și expozițiile pictorilor aflați "pe val" cum se spune, promovând în acest mod noile valori din domeniu. În notațiile sumare făcute cu acea ocazie, constat că am văzut scoase la vânzare lucrări semnate de Igor Mitoraj, Alicia Penalba, Claude Lalan, Sonia Delaunay, Pierre Paulin, Salvador Dali, Chagal și încă mulți alții, printre care și lucrări de artă decorativă a Nataliei Dumitresco. Și tot atunci am putut vedea, refăcută, și *"Camera de muzică"* a lui Wassily Kandinsky distrusă în timpul bombardamentelor din cel de-Al Doilea Război Mondial. Reconstituirea ei s-a făcut de către foștii elevi ai pictorului, inși care lucraseră cu el la decorația originală, care cunoșteau îndeaproape cum și în ce fel fusese gândită și executată lucrarea. La baza reconstituirii au stat schițe de-ale lui Kandinsky și fotografii făcute cu acea ocazie. Deși îi recunosc pictorului rus calitățile artistico-teoretice (a scris două lucrări esențiale din punct de vedere teoretic, *"Punct, linie, plan"* și *"Despre spiritual în artă"*), deși îi recunosc și primatul în arta abstractă modernă și originalitatea, pictura sa abstract-geometrizată nu mișcă nimic în sufletul meu. Linearitatea picturii sale, construite cu rigla și compasul, este inventivă, dar glacială, rațională și lipsită de participare afectivă. Mai degrabă sunt de acord cu părerea pictorului chinez de anțărț, Zhang Yanyuan care spunea *că o linie trasă cu rigla e o linie moartă*. Precum toți pictorii care au teoretizat (Seurat, André Lhote etc.) Kandinsky suferă de aceleași cusururi, pictează rațional, fără trăire și construiesc/pictează metodic în conformitate nu cu trăirile afective, ci conform teoriilor personale, de unde și aerul de distanță răceală față de privitor. Blaga atrăsese atenția că poezia nu se face doar cu sentimente, însă nici doar cu cuvinte. Invers, pictura nu se face doar cu teorii, ci și cu simțire. Dacă Monet a fost catalogat de A. Lhote "geniu fără creier", Kandinsky a avut prea mult creier însă i-a lipsit genialitatea care l-a înălțat pe Monet deasupra tuturor coloriștilor, indiferent de perioadă. Acesta e părere personală, pe care o mărturisesc fără intenția de a impune și altora.

Parcă pentru a-mi confirma gândurile, expoziția de pictură a lui Zao-Wu-Ki, abstractă și ea, era la antipodul picturii lui Kandinsky. Liberă în tratare, spontană și plină de vervă cromatică, ea părea să tresară la fiecare lovitură de pensulă și să se destindă la fiecare mângâiere a ei. Între negrul profund, de noapte, al tușului și galbenul strălucitor al luminii, culoarea trecea de la încleștare la îmbrățișare, de la agitație la senină relaxare, de la concentrare mată la transparență, de la învârtoșare la curgere. Ceea ce părea a fi recognoscibil în clipa următoare dispărea în fantoma unei culori. Ca în versurile lui Eminescu din "*Luceafărul*", "Nu e nimic/și totuși ei/o sete care-l soarbe", pictura lui Zao-Wu-Ki nu reprezintă nimic e abstractă și totuși atrage stârnind fantezia. Ceea ce în cazul artei abstract-geometrizate a lui Kandinsky ține la distanță publicul, la pictorul sino-francez exercită un fel de vrajă. Condensată într-o formulă, arta sa este abstracționist-lirică, ambele trăsături ținând de ADN-ul său chinezesc.

Născut în China în 1921 și refugiat în Franța în 1948, Zao-Wu-Ki a părăsit țara natală cu un impresionant bagaj de cunoștințe în materie de pictură chinezească dobândit în perioada cât a studiat la Școala Națională de Arte de la Hang-ceu. La începutul șederii sale la Paris a încercat să-și "europenizeze" pictura, însă rezultatul, ca și în alte cazuri similare, s-a dovedit mediocru, de nu cumva a fost chiar un eșec. Pur și simplu m-am îngrozit, când, în expoziția de pictură din cadrul Festivalului de Artă Japoneză de la Paris, pe lângă niște minunate picturi în stil nipon, am descoperit dezastruoase pastișe după arta occidentală. Erau doar niște jalnice imitații, prost pictate, fără suflul care animă spiritul japonez. Pictura "globalizată" siriană văzută în Palatul Azem de la Damasc era încă și catastrofală. Dacă pictorii occidentali au câștigat mult din contactul cu arta chineză și japoneză - vezi și fenomenul "japonismului" -, în sens invers, lucrurile n-au funcționat/nu funcționează.

Spre norocul lui Zao-Wu-Ki, acesta s-a dezmeticit la timp scuturându-se de morbul occidentalizării artei sale și urmându-și instinctul a revenit la ceea ce simțea și știa să facă cel mai bine: să-și urmeze steaua și să-și continue drumul început la Hang-ceu, fără să fie însă dominat de acesta. La ceea ce a păstrat din tradiție, a adăugat ceea ce China comunistă i-a interzis cât a trăit și el "prizonier la creveți" sau la "crabi": totala libertate în exprimare. Rezultatul a fost o pictură originală cu amprentă chinezească de cea mai subtilă calitate, care i-a dat o puternică și distinctivă notă personală.

Zao-Wu-Ki, stăpân al relației Vid-Plin, a știut cum să-și orgnizeze suprafața tablourilor. Strunirea necunoscutului Vid, numit "gol" de către pictorii occidentali, a dat tablourilor sale respirație. Pentru că așa cum scria pictorul vechi de vreme Zhang-Zhi, *"Vidul nu este Nimicul, Vidul este tabloul însuși"*. La fel, pictorul nu uitase că Plinul poate fi însuflețit prin Vid, ceea ce în traducerea în limbaj pictural european ar însemna a introduce "golul" în formă prin locuri neatinse de pensulă. Suflul și ritmul l-a preluat tot din pictura chineză. Cât despre nefericitul nărav european de a lustrui linia transformând-o în contur, pentru Zao-Wu-Ki era de neconceput. Ucenic al pictorilor chinezi de odinioară, el știa că linia trebuie să aibă propria trăire, să se articuleze expresiv, să se întrerupă, să fie modulată, să tresară asemeni unei ființe vii.

Picturile abstract-lirice ale lui Zao-Wu-Ki sunt eliptice de subiect, ca atare ele nu au nume, ci poartă doar numere. A spune care dintre "numere" m-a impresionat cel mai mult mi se pare absurd, motiv pentru care nici n-am dat titlul vreunui tablou pictat de el, ci m-am mulțumit să vorbesc în general despre pictura sa, iar nu despre tablourile lui, cutare sau cutare număr. Cu tot abstracționismul artei sale, în loc să-l blocheze pe privitor, Zao-Wu-Ki invită mai mult la visare și asta din cauza lirismului pe care pânzele sale, tușurile și culorile sale îl degajă.

Născut în China în 1921 și refugiat în Franța în 1948, Zao-Wu-Ki a părăsit țara natală cu un impresionant bagaj de cunoștințe în materie de pictură chinezească dobândit în perioada cât a studiat la Școala Națională de Arte de la Hang-ceu. La începutul șederii sale la Paris a încercat să-și "europenizeze" pictura, însă rezultatul, ca și în alte cazuri similare, s-a dovedit mediocru, de nu cumva a fost chiar un eșec.

arte

Ştiri de la Centrul Cultural Piteşti

■ Eveniment atractiv găzduit de Centrul Cultural Piteşti, în zilele de 6, 7 şi 8 decembrie. Asociaţia Crescătorilor de Păsări şi Animale de Rasă Filiala Argeş a organizat în Complexul Expoziţional Casa Cărţii, cea de-a X-a ediţie a Expoziţiei Judeţene de Păsări şi Animale de Rasă Argeş. Coordonată de preşedintele asociaţiei, Manuel Tică, expoziţia a cuprins mai multe specii de porumbei, găini şi iepuri de rasă, care au stat şi în atenţia juriului, format din arbitri naţionali din Bucureşti şi Braşov. Vizitatorii s-au mai bucurat de prezenţa unor specii de păuni şi raţe, dar şi de sfaturi avizate de la organizatori, privind creşterea păsărilor şi animalelor de rasă, informaţii utile, mai ales pentru cei interesaţi în domeniu.

■ Sala Ars Nova de la Casa Cărţii a răsunat de colinde, poezii, fabule, monologuri, dar şi de piese de muzică modernă, într-o interpretare de excepţie. Copii şi tineri, care-şi cultivă aptitudinile artistice la cursul de actorie, coordonat de artistul Robert Chelmuş la Centrul Cultural Piteşti, au pus în scenă luni, 8 decembrie, un spectacol literar-muzical, dedicat sărbătorilor de iarnă. Actorii în devenire, care formează de altfel, Trupa de teatru Robertto, au primit aplauze călduroase de la auditoriul format din părinţi, bunici, prieteni şi alţi admiratori, încurajări şi aprecieri de la îndrumătorul lor şi diplome de merit din partea Centrului Cultural Piteşti.

Moş Crăciun la copiii care urmează cursul de balet şi gimnastică ritmică la Centrul Cultural Piteşti

■ „Constituţie şi Constituţionalism în România" a fost tema simpozionului, susţinut de conf. univ. dr. Marius Andreescu, marţi, 10 decembrie, în Sala Ars Nova, de la Casa Cărţii. Evenimentul a fost organizat de Centrul Cultural Piteşti, cu ocazia Zilei Constituţiei României, care este sărbătorită anual, din anul 1991, pe data de 8 decembrie. „Constituţia este un aşezământ juridic şi politic, pe care se structurează tot eşafodajul social şi statal, tot ceea ce înseamnă cultură şi civilizaţie. Se împlinesc 28 de ani de la adoptarea actualei Constituţii; constituţia nu este doar expresia unui partid politic, ci rezultatul unei evoluţii istorice. O constituţie este o creaţie culturală şi juridică, actuala Constituţie este una a libertăţii, prin Constituţie s-a instaurat un principiu important, şi anume independenţa justiţiei. Modul în care folosim libertatea este uneori defectuos, unii o înţeleg prin încălcarea legii, ca pe libertatea bunului plac", au fost câteva dintre aspectele abordate de judecătorul Marius Andreescu.

■ „Arta de a fi feminină„ a fost tema dezbaterii interactive, susţinută de terapeutul Mariana Marilena Mihai, marţi, 10 decembrie, în Sala Ars Nova, de la Casa Cărţii. Manifestarea s-a înscris în proiectul de dezvoltare personală, sub genericul „Viaţa merge înainte", coordonat şi moderat la Centrul Cultural Piteşti de poeta Simona Vasilescu. „În noi există şi energie feminină şi energie masculină, dar, putem observa, că în ultima vreme, la unele femei se manifestă mai mult energia masculină, iar la bărbaţi cea feminină. În ce constă arta de a fi feminină? Feminitatea înseamnă atitudine; femeile ar trebui să-şi asculte sufletul, să renunţe la nevoia de a controla totul, să-şi păstreze calmul şi blândeţea, să renunţe la măşti, să înveţe să fie fericite în fiecare zi", a precizat Mariana Marilena Mihai. Originară din Piteşti, Mariana Marilena Mihai este absolventă a Facultăţii de Marketing-Management în Afaceri Economice Internaţionale din cadrul Universităţii Piteşti; a lucrat ca economist, a fost manager şi asistent arhitect, dar atracţia pentru cunoaştere a condus-o în altă direcţie. În prezent, este terapeut şi declară că bucuria ei este de a dărui iubire şi armonie celor din jur.

■ „Sfinţi ecveştri" a fost titlul expoziţiei de metaloplastie, realizată de artistul plastic Constantin Samoilă şi vernisată miercuri, 11 decembrie, la Centrul Cultural Piteşti. La eveniment au participat oameni de cultură argeşeni, care au exprimat aprecieri asupra lucrărilor expuse. „Prezenţa calului în noile creaţii plastice este justificată; calul îi însoţeşte pe oameni încă din Antichitate, la muncile agricole, pe câmpul de luptă, sfinţii din ceruri sunt înfăţişaţi pe cai, cum ar fi Sfântul Mare Mucenic Gheorghe, purtătorul de Biruinţă, ori Sfântul Ilie, care se deplasează în carul tras de cai, la fel şi sfinţii pământeni, domnitorii români, precum Ştefan cel Mare, Mircea cel Bătrân, Vlad Ţepeş. Şi în literatură întâlnim scrieri minunate despre importanţa calului pentru om, iar poezia „El Zorab", de George Coşbuc este o dovadă în acest sens", au subliniat prof. univ. dr. George Ene, scriitor, poet şi eminescolog şi publicistul Gheorghe Mohor. Atmosfera a fost animată chiar de autorul expoziţiei, care a oferit cu patosul caracteristic recitaluri muzicale, alături de distinsele membre ale Grupului Vocal „Armonia" – Monica Soare şi Elena Dinescu. Intervenţii tematice au mai susţinut profesorul de limba şi literatura română Vasile Ghiţescu, epigramistul Nic Petrescu, scriitorul Mihail Ghiţescu, epigramistul Ioan Nelu Vişan.

■ Joi, 12 decembrie, în Sala Simpozion de la Casa Cărţii s-a desfăşurat ultima ediţie din anul 2019 a Cenaclului „Armonii Argeşene", organizat lunar de Centrul Cultural Piteşti în colaborare cu Liga Scriitorilor Români Filiala Argeş, acţiune coordonată de redactorul-şef al revistei literare Cuvântul Argeşean, scriitorul Nicolae Cosmescu. Evenimentul a fost şi ultimul pentru caligraful Petre Ghilencea, un colaborator inimos al celor două entităţi culturale, care-şi publica lucrările în paginile revistei Cuvântul Argeşean şi oferea câte o monogramă, la fiecare ediţie a cenaclului. Un accident rutier avea să-i curme viaţa la puţin timp după ce a participat la cenaclu, şi unde a susţinut o intervenţie tematică, alături de colegii săi de activităţi culturale: poeta Cristina Onofre, medicul-scriitor Vasile Munteanu, poeta Liliana Nanu, eseista Puşa Chiriţă, scriitorul Nicolae Branişte, eleva Daniela Chiţescu, profesorul de filosofie şi poetul George Badea, cuplul de poeţi Dorina şi Mihai Moise, profesorul de limba şi literatura română Vasile Ghiţescu, poetul Ion Alexandru, profesor univ. dr. Alexandru Boroiu, medicul-poet Constantin Teodor Craifaleanu.

■ „ŞahMat" se numeşte noul concurs de şah rapid, organizat la Centrul Cultural Piteşti de Clubul Amicii Piteşti în colaborare cu Clubul ALFIL Piteşti şi dedicat începătorilor, mai precis, copiilor care s-au născut după data de 1 ianuarie 2007. Prima ediţie, care a avut loc în Sala Multifuncţională de la Casa Cărţii s-a desfăşurat pe categorii de vârstă, timpul de joc fiind de 10 minute, plus 10 secunde adiţionale. Au fost acordate premii constând în diplome, cupe, medalii şi alte cadouri surpriză. Toţi jucătorii – majoritatea copii care urmează cursurile de şah din cadrul Centrului Cultural Piteşti, cu instructorii dr. Ovidiu Stancu, Andrei Rădulescu şi Mihail Şerban au fost felicitaţi de părinţi, bunici şi mai ales de îndrumătorii lor. Concursul de şah rapid „ŞahMat" va fi organizat periodic la Centrul Cultural Piteşti, pentru promovarea şi încurajarea copiilor sub vârsta de 12 ani, pasionaţi de sportul minţii.

■ Lansarea noului număr al revistei-document *Restituiri* Piteşti, publicaţie trimestrială a Centrului Cultural Piteşti a fost un prilej de reflecţie asupra unor lăcaşe de cult argeşene, de mare importanţă pentru spiritualitatea creştin-ortodoxă. La evenimentul desfăşurat luni, 16 decembrie, în Sala Ars Nova, de la Casa Cărţii au participat studenţi de la Facultatea de Drept din cadrul Universităţii Piteşti, elevi de la Colegiul Economic Maria Teiuleanu şi alţi pasionaţi de istorie. Redactorul-şef, Marin Toma, dr. în istorie a prezentat conţinutul noii apariţii editoriale, cu accent pe materialul publicat de conf.univ.dr. Marius Andreescu, de la Facultatea de Drept a Universităţii Piteşti şi intitulat „Mânăstirile Robaia şi Bascovele – Vetre de credinţă, spiritualitate şi istorie în judeţul Argeş". „Recomand să ajungeţi în aceste binecuvântate locuri, pentru a vedea munca oamenilor, strădania maicii Stavrofora Petronia Dobrescu, fosta stareţă a Mânăstirii Robaia, actuala stareţă a Mânăstirii Bascovele", a spus Marius Andreescu, specialist în Drept, cu o mare aplecare către spiritualitate, filosofie, istorie.

■ Magia Crăciunului şi a sărbătorilor de iarnă i-a cuprins şi pe copiii şi tinerii care urmează cursurile de canto popular şi de dans popular la Centrul Cultural Piteşti. Sub îndrumarea profesorului de canto popular Valentin Grigorescu şi a instructoarelor de dans popular - interpretele de folclor Violeta Dincă şi Rodica Oprican, discipolii în domeniu au susţinut un spectacol tematic, luni, 16 decembrie, în Complexul Expoziţional „Casa Cărţii". Tinerii păstrători ai tradiţiilor româneşti şi-au prezentat cu mândrie costumele populare, au interpretat melodii dintre cele mai îndrăgite, au încins hore şi sârbe munteneşti, spre admiraţia publicului, format din părinţi şi bunici. Toţi artiştii au primit aprecieri de la coordonatorii lor şi diplome de merit din partea Centrului Cultural Piteşti.

■ „Aseară pe înserate" s-a numit concertul de colinde susţinut de Corala bărbătească „D.G. Kiriac", marţi, 17 decembrie, în Sala Ars Nova, de la Casa Cărţii. Evenimentul s-a înscris în proiectul de dezvoltare personală, sub genericul „Viaţa merge înainte", coordonat şi moderat de poeta Simona Vasilescu la Centrul Cultural Piteşti. Manifestarea a debutat cu un dialog tematic, la care a fost invitat Silviu Deaconescu, dirijorul coralei, care a depănat cu emoţie amintiri şi a exprimat impresii privind evoluţia activităţii corale la nivelul urbei. În continuare, publicul s-a delectat cu piese valoroase ale muzicii corale româneşti, într-o interpretare de excepţie a Coralei bărbăteşti „D.G.Kiriac".

■ Moş Crăciun a sosit şi la copiii care urmează cursul de balet şi gimnastică ritmică la Centrul Cultural Piteşti. De bucurie, micuţele gimnaste au susţinut în sala de pregătire, o serbare în nota specifică, presărată cu demonstraţii sportive. Antrenoarea Nicoleta Andrei le-a felicitat pentru eforturile depuse,

pentru premiile şi trofeele obţinute la concursurile naţionale şi internaţionale de profil, la care au participat în anul 2019, reprezentând cu cinste România şi Piteştiul. În aplauzele părinţilor şi bunicilor, talentatele fetiţe au primit pachete pentru pomul de iarnă şi diplome de merit din partea Centrului Cultural Piteşti.

■ Atmosferă de visare, nostalgie, acceptare, la concertul de colinde, muzică folk şi modernă, organizat de Centrul Cultural Piteşti, miercuri, 18 decembrie, în Sala Ars Nova, de la Casa Cărţii. Evenimentul a cuprins recitaluri susţinute de Grupul Folk P620, precum şi de copii şi tineri care urmează cursul de chitară în cadrul instituţiei, sub coordonarea cantautorului Tiberiu Hărăguş. În aplauzele călduroase ale publicului format din părinţi, bunici, prieteni şi admiratori, inimoşii artişti au făcut încă o dată dovada talentului şi a pasiunii pentru muzica de calitate. Pentru prestaţia lor la evenimentele emblematice ale urbei, şi anume - Simfonia Lalelelor, Zilele Municipiului Piteşti, Ziua Internaţională a Copilului, Festivalul Naţional de Muzică Folk TRIVALE FEST, au primit aprecieri de la coordonatorul lor şi diplome de merit din partea Centrului Cultural Piteşti. Ca de fiecare dată, Moş Crăciun a avut grijă să le trimită tortul cu aspect de chitară, simbolul care-i reprezintă.

■ Crăciunul Artelor, manifestare de tradiţie a Centrului Cultural Piteşti, ajunsă la a 19-a ediţie, a avut loc joi, 19 decembrie, în Sala Ars Nova, de la Casa Cărţii. La eveniment au fost invitaţi toţi colaboratorii instituţiei – creatori şi iubitori de cultură deopotrivă. Aceştia au fost şi actori ai manifestării specifice finalului de an, susţinând fie intervenţii tematice, fie lectură din propriile creaţii literare, ori dedicaţii muzicale, însoţite de mesaje şi urări pentru noul an. O acţiune care a demonstrat încă o dată complexitatea activităţilor cultural-educative şi de dezvoltare personală care se desfăşoară la Centrul Cultural Piteşti, bun prilej de bilanţ, dar şi de proiecte pentru anul 2020.

■ Veste bună pentru suporterii F.C. Argeş. Primăria Municipiului Piteşti a amenajat la parterul Casei Cărţii un magazin în care se comercializează articole personalizate cu însemnele echipei de fotbal. La inaugurare au luat cuvântul primarul Municipiului Piteşti Cornel Constantin Ionică şi antrenorul F.C.Argeş, Ionuţ Badea. Primii vizitatori au trecut pragul magazinului, imediat după deschiderea oficială, spre a cumpăra pentru ei sau pentru cei dragi tricouri, fulare, şepci, treninguri şi alte articole de îmbrăcăminte cu simbolurile favoritei.

■ Revelionul 2020 a fost sărbătorit la Piteşti printr-un eveniment cu totul special, organizat de municipalitate în Piaţa Primăriei. Cu un ceas înainte de venirea noului an, a avut loc un recital muzical, oferit de medicul cardiolog Adrian Tase şi de fiul său, muzicianul şi compozitorul Andrei Tase, urmat de un spectacol susţinut de Trupa Bere Gratis. Primarul Municipiului Piteşti, Cornel Constantin Ionică le-a transmis un mesaj de suflet miilor de concitadini prezenţi, după care a urmat un electrizant foc de artificii. Amatorii de distracţie în aer liber au închinat un pahar cu şampanie, şi-au adresat urări de bine pentru anul 2020 şi au rămas până la finalul spectacolului Trupei Bere Gratis.

CARMEN ELENA SALUB

...Poemele Crăciunului fără de zăpadă

(urmare din p. 32)

vorba-ntre noi, nici n-au nişte nume de Doamne ajută…/ Cum să dai bani grei pe-un păpălău, pe băşicuţa de roşeaţă, pe buruiana de bubă,/ pe puturoasă sau pe beşică. Parc-aş băga mâna-n buzunar,/ până la punctul de confluenţă al degetului mare cu cel arătător,/ pentru cireaşa evreilor sau pentru cireaşa jidovească…/ "Dar nu e drept ceea ce se întâmplă", s-a plâns o doamnă/ din înalta societate marchjzului de Sade rătăcit, în interes de serviciu,/ prin urbea noastră proletară. "Aveţi dreptate, doamnă, aşa e, nu e drept./ Că dac-ar fi drept, n-am mai avea şi noi parte, vreodată, de-o erecţie tare, ca lumea./ Ca lumea asta în care unii ne prefacem/ şi că trăim. Şi că iubim…"

Cai faimoşi, în zbor spre o tinereţe pierdută

Pe toţi i-am încercat, pe toţi i-am încălecat, pe toţi i-am luat la rând./ Şi pe El Zorab-ul lui bădia George din Năsăud, şi pe Bucephal-ul lui Alexandru cel Mare,/ şi pe Vizir-ul lui Napoleon din insula Sfânta Elena, şi pe Rosinanta lui Don Quijote,/ şi pe Puiul lui Nană mare care ne-a adus 20 de ani lapte de la vacile/ de pe dealurile Băniţei, şi pe mârţoaga dramaturgului George Ciprian,/ şi pe Bator-ul Fefelegii şi pe calul lui Făt Frumos, ăla care mânca/ jăratic înainte de orice călătorie în Absolut. Ce mai tura-vura,/ am împrumtat, pentru această aventură, chiar şi caii înhămaţi/ şi amanetaţi de Gică Petrescu pentru Sania cu zurgălăii. Degeaba, stăpâne,/ mi-a spus fiecare falnic patruped în parte, te-om duce, aşa precum voieşti,/ ca vântul şi, la nevoie, ca gândul. Vom zbura pe aripile/ vânturilor polare ale nordului, ale musonului, ale alizeului,/ ale crivăţului, ale brizei, ale Coşavei sau ale vântului de libertate./ Vom arde etapele şi ne vom propulsa ca gândul,/ dacă ţii morţiş, dar nu s-a născut încă acel armăsar pe care,/ încălecându-l şi îndemnându-l, fie cu vorba bună, fie cu cravaşa,/ să te aducă acolo unde crezi tu c-ai putea să-ţi întâlneşti tinereţea./ Poate minunea asta s-ar putea întâmpla, dar / nu băgăm copita-n jăratec, doar în Noaptea de Crăciun./ Că-n vremea aceea mari minuni se întâmplară…/ (Basta! Case close!/ Caz închis!, a declarat pentru *Ştirile nopţii*,/ senatorul Incitatus, armăsarul lui Nero…)

Paturile, vesele şi triste, de la Vila Elisabeta

Pe coridorul nostru, de la etajul trei al unei vile de trei stele,/ erau trei camere pe dreapta şi trei pe stânga. Femeile de serviciu,/ care aveau acces direct la toate cele şase camere, au observat/ că ceva nu-i în regulă cu sentimentele vremelnicilor locatari./ Doar două dintre paturi s-au apropiat unul de celălalt/ în timp ce toate celelalte s-au îndepărtat, în mod vădit,/ unele de altele. Aşa că s-a făcut loc, la mijlocul camerei,/ unui spaţiu vital de dimensiuni impresionante. În societate, toate cele cinci familii/ risipite-n paturile lipite doar de pereţi afişau o fericire egală/ cu a cuplului ce-şi unise cele două paturi. Ce paradox. / Nici unii nu absolviseră vreun curs de actorie, vreo facultate de profil, dar,/ în societate, atât bărbaţii (vorba vine…) cât şi femeile îşi jucau/ perfect rolurile lor de bătrâni amorezi. Andy Williams îi avertizase,/ la nesfirşit, că dintre toate sărbătorile, Crăciunul/ *It's the Most Beautiful Time of the Year./* (Pentru că, doar atunci, *Vom colinda prin zăpadă, vom spune poveşti/ cu fantome îngrozitoare şi povestiri despre Gloria Crăciunului/ de altădată*…)

O altă bătălie de la Iazul Mic

La noi, în Valle Nera, era o aprigă luptă, mai ceva ca-n/ *Marea bătălie de la Iazul mic,* pentru Crucea Mântuitorului./ Se băteau pe ea Puiu al Morţilor cu Nelă al Crucii./ În cele din urmă, cei doi şi-au împărţit teritoriile terestre/ pe unde urmau să-i conducă pe cei duşi dintre noi./ Puiu al Morţilor era în fruntea cortegiilor care treceau/ spre Cimitirul Central iar Nelă al Crucii acţiona în Cimitirul de lângă tunelul,/ cu luminiţă la capătul lui, care te trecea de Aici direct Dincolo./ Bietul Puiu purta, fie iarnă, fie vară, fie primăvară, fie toamnă, o căciulă rusească/ prevăzută cu două clapete îmblănite care-i acopereau urechile clăpăuge./ Un fular, incolor de-atâta purtat, îi înfăşura,/ de câteva ori, gâtul. După Puiu, la o distanţă respectuoasă/ de câţiva zeci de metri, urma/ Fanfara reprezentativă a minerilor. Lumea observa, şi-i trecea/ cu vederea, nesincronizarea paşilor lui Puiu cu sunetele bubuitoare ale tobei mari./ Când i-a venit vremea, la autopsie, doctorii au observat, cu surprindere,/ că urechile lui Puiu erau nişte urechi muzicale perfecte./ Asta înseamna, nu-i aşa?, că Puiu asculta, pur şi simplu,/ de un cu totul alt dirijor care-i purta paşi/ într-un cu totul alt ritm, ştiut doar de cei doi…

Epilog de dincolo de no(r)i….

Poezia nu conţine propriu-zis adevăruri, deşi multe poeme şi povestiri poartă în ele enunţuri adevărate, mai mult sau mai puţin ascunse. Şi este chiar un lucru normal să fiţi atinşi de ele, să reacţionaţi la ele. Dar trebuie să ştiţi că sunteţi atins şi că reacţionaţi la altceva decât la povestire sau la poemul însuşi. Acestea continuă să subziste prin ele însele. Pentru a fi un bun cititor, nu trebuie decât să le experimentaţi… Thank you, Mortimer! Şi Crăciun fericit!, oriunde te-ai afla… (Puiu al Morţilor & Nelă al Crucii)

Nota redacţiei:
O revistă are, în mod logic, un program estetic propriu. În schimb tendinţa scriitorilor actuali – incitaţi de tehnica ultramodernă – este să trimită acelaşi text la cât mai multe publicaţii. Ceea ce nivelează peisajul revuistic până la omogenizarea totală. De aceea, îi anunţăm pe colaboratorii noştri că ***Argeş*** *nu publică decât texte originale, care nu au apărut iniţial în volume, reviste etc., iar textele nu le primeşte decât în format electronic, cu diacritice.*

Revista **ARGEŞ** poate fi procurată şi prin comandă directă la sediu, cu plata ramburs, cheltuielile de expediţie fiind suportate de către expeditor.

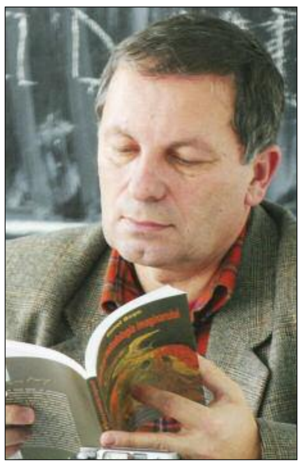
IMPORTANT! Vă puteţi abona pentru anul 2020, costul abonamentului fiind de 42 lei/an.
Plata se face prin mandat poştal pe numele CRISTINA LINTESCU, Centrul Cultural Piteşti, Casa Cărţii, Piteşti, O.P. 1, cod 110013. Tel./fax: 0248/219976.

ARGEŞ
● **Revistă lunară de cultură**
● Apare sub egida **Consiliului Local**, a **Primăriei Piteşti** şi a **Uniunii Scriitorilor din România**
● Editată de **Centrul Cultural Piteşti**
● Membră **ARIEL**

Senior editor:
CALINIC,
Arhiepiscop al Argeşului şi Muscelului
Redactor-şef: **DUMITRU AUGUSTIN DOMAN**
(augustindoman@yahoo.com, http://www.blogdoman.blogspot.com)
Secretar de redacţie: **SIMONA FUSARU**
(fusaru@gmail.com, https://fusaru.blogspot.com/)
Consilier editorial: **NICOLAE OPREA**
Redactori: **MARIANA ŞENILĂ-VASILIU, MIRCEA BÂRSILĂ, AUREL SIBICEANU**

Redacţia:
Piteşti,
Casa Cărţii,
Centrul Cultural Piteşti;
http:
www.centrul-cultural-pitesti.ro;
tel./fax: 0248/219976
ISSN: 1221-2350
Tiparul executat la SC Argeşul liber SA
ARG PRESS

Mihai Barbu

Fapte, întâmplări & miracole petrecute în... Poemele Crăciunului fără de zăpadă

"Nu ne uscăm rufele la acelaşi soare!" i-a tăiat-o odată,/ direct de pe scenă, un folk-ist celebru unui fan care/ şi-ar fi dat şi cămaşa de pe el ca să-i facă pe plac celui/ aflat la microfon. Între timp, s-au prăpădit, sub acelaşi soare/ indiferent şi călduţ, atât folk-istul şi fan-ul său. Dar spusa artistului,/ enunţată între două cântece angajate, a rămas, ca un arc,/ peste timp şi peste vremuri.

reportaj

"Cea mai simplă definiţie a poeziei ar fi că ea este ceea ce scriu poeţii. Esenţa unui poem poate fi găsită doar în întreg, nu în părţile lui". (Mortimer J. Adler, Charles Van Doren/ *How to read a book/ Cum se citeşte o carte*)

"I can teach you..."/ "Pot să te învăţ..."

Aşa îi repeta junele musulman creştinului/ care stătea pe gânduri în faţa *Bazarului cu mirodenii*./ Copilul învârtea, pe un elastic, un glob pământesc/ care i se supunea fără crâcnire. Părea un număr/ demn de Barnum & Bayley Circus pe care creştinul/ îl privea fascinat dar nu ştia dacă jucăria îşi merita toţi dolarii./ "Pot să te învăţ!", îi repeta obsesiv Mustafa/ iar cumpărătorul ştia că fără know how-ul copilului/ jucăria turcului nu făcea doi bani./ A băgat mâna în buzunar tocmai când muezinul/ îşi chema musulmanii la închinare iar ghidul creştinului îi făcea semne disperate că autocarul/ va pleca imediat din partea asiatică în cea europeană./ "Păcat, puteam să te învăţ...", i-a mai zis turcul./ "Maybe next time...", i-a răspuns creştinul. (A propos,/ a aflat vreodată, cineva, când e/ *Data viitoare*, în calendarul nostru?...)

Aur, tămâie şi smirnă vs Eternal Romance

Era ziua unei doamne care s-a născut în aceiaşi zi cu El/ şi, fatalitate, era închis peste tot. Şi la Billa, şi la Lidl şi la Kaufland./ Nici la Penny nu era deschis. Din cauza orarului de sărbători,/ "La doi paşi" nu puteai păşi înăuntru. La fel am păţit-o/ şi la Pepco. De unde să iei aur, tămâie şi smirnă/ în ziua de Crăciun? Am căutat în bibliotecă o carte care/ s-ar fi potrivit cu dimensiunile bibliotecii ei./ Am constatat incompatibilităţi insurmontabile şi am renunţat./ Doar aşa am dat de o casetă pe care o aveam de mult,/ şi uitasem de ea, aflată pe rândul doi/ al bibliotecii mele. Era "Eternal Romance for women"/ de la firma Laghmani din Londra. Se ascunsese după nişte/ realişti, douămiişti, fracturişti, postmodernişti şi aştepta/ momentul potrivit să iasă la lumină. Ce prilej minunat pentru dragostea/ de altădată e ziua de Crăciun. Cum scoate ea/ la lumină tot ceea ce-i etern şi lasă-n uitare tot ce este tern...

501 must –take journeys/ 501 călătorii de neratat

Am răsfoit câteva ghiduri foarte documentate care/ mi-au atras atenţia că într-o viaţă trebuie să faci neaparat/ "501 călătorii de neratat". Dacă eşti/ bogat şi longeviv e indicat să faci chiar o mie una/. Am studiat doar prima ofertă./ Din cele 501 n-am reuşit să fac decât vreo două-trei./ N-am vizitat nici Espiritu Sanctu, nici Isla Partita,/ n-am străbătut nici călare, nici pe jos, La Ruta Maya,/ La ruta de las Nieves, Ruta del Sol, nici Ruta Romantica./ N-am fost nici pe Caparu Plateau, n-am admirat nici/ Cascada Îngerilor, n-am trecut nici pe-acasă, pe la Sun God,/ n-am înotat nici în Mar de Cortez, n-am urcat nici pe vulcanul Baru,/ n-am călcat nici prin Ţara de Foc. Am străbătut doar/ drumul ce urmăreşte, sinuos, Coasta Amalfitană, m-am îngrozit,/ conform reclamei, pe *Dracula's Transylvanian Tour* şi am poposit, bătut/ de soarele pustiei, pe Calea Sacră din Delphi. Estimp/ tovarăşii mei de călătorie au preferat să stea la umbra/ unei taverne unde şi-au comandat, din belşug, berile locului:/ Mythos, Fix sau Alpha şi au înfulecat, cu şapte guri,/ gyros, musaka, suvlaki şi tzatziki. Eram, fără îndoială,/ călătoru' lu' peşte... Am văzut, cu ochii mei,/ doar trei locuri din cele 501. E drept că la Delphi, ghidul/ ne-a spus că ne aflăm tocmai în Buricul lumii de ieri şi de azi./ Nu mi-a mai rămas, la anii mei, decât să descopăr/ drumul spre mine însumi şi cărarea spre El./ Ei, bine, îmi zice cumnatul meu,/ un filosof mereu neînţeles, e ca şi cum/ te-ai îmbarca în Trenul spre Capătul lumii celeste fără un paşaport pentru eternitate,/ fără bani de buzunar şi, cum te ştiu de fraier şi de păgubos,/ fără să fi vorbit măcar cu Naşu'.

A fost odată ca niciodată. Acum 400 de ani...

Maha Meru înfloreşte în Munţii Himalaiei/ doar odată la 400 de ani. Noi, cei de azi, am văzut-o,/ ei - cei de ieri- n-au avut cum s-o vadă,/ ei - cei de mâine - nu o vor vedea în cursul vieţii lor./ Ce să-nţeleg, Doamne, din această întâmplare tristă de care *stăm lipiţi/ tâmplă fierbinte lângă tâmplă*? că mă pot/ considera un om fericit? Şi, pe deasupra, împlinit?/ Că aş putea fi socotit vreun privilegiat al sorţii sau al istoriei recente?/ Că doar cinci generaţii, de-a lungul a două milenii/ s-au desfătat cu frumuseţea neasemuită a Maha Meru-lui?/ Dar, my sweet Lord, nimeni nu mai pune în balanţa/ Justiţiei celei oarbe că tot cinci generaţii au văzut-o/ şi cum îşi dă duhul? Care-i morala, Doamne,/ acestei poveşti cu suava şi capricioasa Maha Meru?/ *Azi e miercuri, mâine-i joi/ Vine Domnul pe la voi/ Dară de văzut îl vede / Numai omul care crede...*

De ce să zbori dacă...

Eram, sau poate visam, pe John F. Kennedy International Airport/ şi urma să zbor cu un Boeing 747 spre casă./ O, casă, dulce casă.../ Câteva aparate tocmai se prăbuşiseră şi toţi cei aflaţi la bord au sfârşit,/ implacabil, ca-ntr-o tragedie antică în care/ nimeni nu se pune cu destinul fără să se socotească învins. Ethiopian Airlines,/ Lion Air şi chiar Liniile Aeriene din Cayman au renunţat, pe rând, la 737./ Denis Muilenburg, şeful de la Boeing, a simţit şi el ce înseamnă să te/ prăbuşeşti în hău de pe scaunul cel mai înalt/ al unei companii ce fabrică avioane/ care se mai şi prăbuşesc Mi-era o frică/ de făceam pe mine. Şi, ca-ntr-o minune/ dumnezeiască, privirea mi-a fost atrasă/ de o pancardă discretă pe care o mână prietenoasă a transcris o întrebare:/ "De ce să zbori dacă poţi să păşeşti pe ape?"/ Eram salvat. Thanks God!/ Mulţumescu-ţi Ţie, Doamne!

Revelion 2020

A fost foarte frumos, la noi, la Revelion./ Au fost, din belşug, antreuri, ciorbe, cărnuri la proţap/ şi mâncăruri sofisticate, băuturi populare şi fine/ muzică - pentru toate gusturile./ Apoi, cu burta plină şi conştiinţa împăcată, lumea a început, aşa cum era şi firesc, să socializeze./ Fiecare cu telefonul lui...

Dacă-n fiecare zi...

Dacă-n fiecare zi,/ Crăciunul ar veni/ Ce fericire-ar fi./ Ce fericire ar fi.../ Aşa-i, ne confirmă femeile lumii,/ ar fi 365 de zile dedicate shoping-ului./ Şi dacă stau bine şi mă gândesc cu puţin noroc/ şi cu puţintică răbdare, mi-a zis ea,/ anul ăsta am putea avea parte chiar de-o zi în plus. *Ce fericire-ar fi/ Ce fericire-ar fi...*

Kakoi koşmar, balşoi koşmar...

Ah, vernisaj,/Ah, vernisaj/ Kakoi portret/ Kakoi peisaj!/ Ce vernisaj,/ Ce vernisaj,/ Ce mai portret!,/ Ce mai peisaj!/ Ah, Kakoi koşmar,/ Kakoi koşmar!/ L-a sesizat şi noul tzar./ "Să daţi cu var!/ Să daţi cu var!/ De nu vă dau.../ De nu vă dau.../ Pe toţi afar'!/ Pe toţi afar'!" Ah, balşoi koşmar!/ Balşoi koşmar!...

Crăciun liber cu Miss Kiwi pe masă

Crăciunul de după Revoluţie a fost o surpriză pentru toată lumea/ pentru că a fost organizat, în premieră, de fostul nostru primar, colonelul Bellu/ Omul a fost detaşat de la armată să introducă ordinea şi disciplina la noi, în oraş./ El a ordonat ca din ajutoarele venite, în convoaiele fără număr din Corsica lui Napoleon,/ să fie extrase şi puse pe masa festivă, câteva fructe exotice./ Ne-a adunat pe toţi în sala mare de la Hotel Petroşani/ (pe scurt HP sau "Haleşti P*la", cum au descifrat şmecherii, de dinainte de 89, c-ar însemna iniţialele fixate pe faţadă)/ şi ne-am trezit c-am avut în faţă banane, fructele pasiunii şi/ nişte ovaloide tari, maronii, acoperite cu o pădure tânără/ de perişori fini dar aspri. Era clar că trebuia să îndepărtăm exteriorul,/ o coajă verde-maronie, pentru a putea ajunge la fructul cel verde, cărnos şi acrişor./ S-a descurcat fiecare după cum l-a tăiat capul, folosind cuţitul şi,/ nu mă-ntrebaţi de ce, furculiţa. A trebuit să vină/ un primar ales, bunul domn Schreter,/ care să ne arate cum se mănâncă un kiwi, fructul/ cu nume de pasăre exotică, după metoda descoperită-n Ţara Sfântă./ Tai fructul cu un cuţit, pe la Ecuador, în două jumătăţi şi, apoi, cu linguriţa le goleşti,/ pe îndelete, tot conţinutul. Între primul Crăciun/ şi cel de-al doilea au trecut 20 de ani. Exact cât/ a estimat Oracolulul din Dămăroia că i-ar fi trebuit/ românului să intre, şi el, în rândul lumii şi-n miezul problemei...

Rufele & roşiile autohtone

"Nu ne uscăm rufele la acelaşi soare!" i-a tăiat-o odată,/ direct de pe scenă, un folk-ist celebru unui fan care/ şi-ar fi dat şi cămaşa de pe el ca să-i facă pe plac celui/ aflat la microfon. Între timp, s-au prăpădit, sub acelaşi soare/ indiferent şi călduţ, atât folk-istul şi fan-ul său. Dar spusa artistului,/ enunţată între două cântece angajate, a rămas, ca un arc,/ peste timp şi peste vremuri. De ce azi soarele lor/ nu ne usucă şi nouă, aşa cum le usucă lor, roşiile/ italiene, greceşti şi, uneori, poloneze? De ce/ ei pot să-şi vândă, cu suta de grame, roşiile lor uscate şi zbârcite,/ ca faţa unor babe occidentale netratate de Ana Aslan? Iar ale noastre,/ frumoase şi proaste, zac, seduse şi abandonate, pe câmpiile patriei/ şi îngrasă, cu inima lor largă, doar recolta care va veni./ Şi mai bogată şi cam la fel de inutilă...

Bunul astronaut şi noi, ceilalţi...

"Eu am păşit pe Lună, voi ce puteţi face?", ne-a întrebat/ Eugene Cernan, ultimul om care a văzut Pământul, privit de pe Astrul nopţii. Ai noştri/ au dat din colţ în colţ şi-au zis c-au păşit şi ei, în timpul vieţii lor,/ pe strada fostă Ferdinand, fostă Ana Pauker, fostă Zorilor, fostă Vasile Milea - trădătorul şi fostă Vasile Milea - eroul./ Sau invers... Noi am reuşit asta fără să/ facem nici un pas în afara străzii Dumitru Augustin Doman, scriitor român,/ cum se numeşte ea astăzi, colţ cu Aleea Cormel Nistea. "Ce puteam face, Eugene?/ Aşa au fost vremurile şi asta ne-a fost soarta./ Soarta aia pe care tu nu ai cunoscut-o: Oh, siudba maia, oh, siudba ..."

Fructul pasiunii (autohtone) şi marchizul de Sade

Am vrut, de Crăciun, să simt gustul de *physalis*, un fruct adus/ pe tejghelele noastre tocmai de peste mări şi ţări. Am constatat că e dulce acrişor/ şi că se ascunde, pudic, după nişte delicate frunze fremătătoare, lunguieţe şi uscate./ E fructul unei pasiuni caste. Mândrul fruct exotic are,/ şi prin ogrăzile noastre, nişte rude mai sărace/ pe care omul nostrum nici nu le bagă în seamă, nici nu le ambalează/ în cutii sofisticate de fix una sută grame. Dacă noi nu dăm nici/ doi bani pe ele, cine să ni le mai dorească, cine să le mai şi plătească?/ Dar, fie

(continuare în p. 31)